

Uvodnik / Introductory note

Andreja Fileš-Ružić,
predsjednica OZ Varaždin
*Andreja Fileš-Ružić, president
of the CBA Varaždin chapter* 2

**Iz Hrvatske odvjetničke komore / From the
Croatian Bar Association**

Domjenak za pravosudne dužnosnike
*CBA throws a party for
justice system officials* 4

Domjenak u povodu božićnih i
novogodišnjih blagdana
*New Year's and Christmas
party at CBA* 6

Recenzije / Reviews

dr. sc. Jakob Nakić: Prikaz knjige Novi
Zakon o radu
*Jakob Nakić, PhD: New Labour
Act – book review* 8

Iz CCBE-a / From the CCBE

Thierry Wickers: Velika preobrazba
odvjetništva
*Thierry Wickers: Great
Transformation of the Bar* 10

Članci i rasprave / Articles and Discussions

Lovorka Kušan: Europska konvencija
i načelo *ne bis in idem* u poreznim
postupcima
*Lovorka Kušan: European Convention
and ne bis in idem in tax proceedings* 16

Goran Gašparon: Prijedlog ocjene
ustavnosti u javnoj nabavi
*Goran Gašparon: Petition
for constitutional review* 19

Ivica Crnić: Ovršni zakon ili kako
uspješno maltretirati vjerovnike
*Ivica Crnić: Enforcement Act or how to
successfully harass creditors* 22

Dario Čehić: Suvremeno tumačenje
zakona
*Dario Čehić: Modern approach
to statutory interpretation* 31

Dragan Zlatović: Privremene mjere u
području prava intelektualnog vlasništva
*Dragan Zlatović: Interim measures
in intellectual property law* 38

Engleski za odvjetnike / English for Lawyers

Kolokacije u jeziku prava: Je li društveni
ugovor *a social contract*?
*Collocations in the language of the law:
Social contract or articles?* 50

Hrvatski za odvjetnike / Croatian for Lawyers

Oblikovanje pisanog teksta
Structuring a written text 52

Prisege / Oaths

Prisege dane 28. siječnja 2015.
Oaths taken on 28 January 2015 54

Prisege dane 18. veljače 2015.
Oaths taken on 18 February 2015 56

In Memoriam / Obituaries

Ivan Vekić 58
Mate Burazin 59
Ekrem Galijatović 60

Andreja Fileš-Ružić

predsjednica
Odvjetničkog zbora
Varaždin

Poštovane kolegice i kolege, poštovane čitateljice i čitatelji, razmišljajući čemu posvetiti uvodno slovo ovog broja našega glasila, časopisa "Odvjetnik", uvijek sam se vraćala na pitanje koje se već duže vremena pojavljuje, o kojemu često razgovaramo među kolegama: kakva je današnja pozicija i kakav je utjecaj hrvatskih odvjetnika u javnoj percepciji i u institucijama? Gotovo četiri i pol tisuće odvjetnika i odvjetnica, koliko nas danas u Hrvatskoj ima, s ogromnim iskustvom u praktičnoj provedbi zakona i propisa ali i širinom znanja i iskustva, predstavlja veliku snagu koja svakako može znatno pridonijeti unapređenju pravnog sustava i zajednice općenito. No, čini se da taj potencijal nije prepoznat, da su odvjetnici, i odvjetništvo, danas u lošijem položaju u javnosti nego nekada, da se manje uvažavaju, da se ne doživljavaju kao pomoć u ostvarivanju prava i interesa, već se nerijetko prozivaju da su u službi njihova kršenja, već zbog samog sudjelovanja u provedbi propisa i ostvarivanju legitimnih prava i interesa stranaka.

U novije smo vrijeme svjedoci raznih napisa i istupa u medijima i javnosti prema kojima bi odvjetnici bili gotovo pa ponajviše odgovorni za brojne probleme: za dugotrajnost sudskih postupaka, jer im to navodno zbog troškova odgovara (pri čemu se potpuno zanemaruje da su postupovni zakoni sucima uvijek osigura-

vali alate kojima su mogli utjecati na procesnu disciplinu, a time i na trajanje postupaka, kao i činjenica da je svakom odvjetniku najisplativiji onaj postupak u kojem stranka efikasno i brzo dobije zaštitu svojih prava, a ne dugotrajni postupak u kojem stranka gubi povjerenje, kako u sustav tako i u svog punomoćnika); za velik broj ovrha i blokada računa (pri čemu se kao najveći problem ističu odvjetnički troškovi, a ne činjenica da dužnici nisu pravovremeno i uredno izvršili svoje obveze utvrđene pravomoćnim odlukama sudova ili drugih nadležnih tijela); za propitivanje pojedinih zakona pred Ustavnim sudom (pri čemu se zanemaruje činjenica da odvjetnici ne mogu "srušiti" zakon – već samo mogu istaknuti ono što smatraju neustavnim, ali je Ustavni sud taj koji utvrđuje jesu li primjedbe osnovane ili ne; a kad nađe da su osnovane, onda bi svima trebalo biti u interesu zalagati se da se donesu propisi koji su u skladu s Ustavom, a ne da opstanu oni koji to nisu). Jednostavno, neizbježan je dojam da je postalo popularno i uobičajeno populistički skupljati bodove prozivanjem odvjetnika.

Svjedoci smo da se nerijetko, izravno ili neizravno, odvjetnike proziva da postupaju prvenstveno ili čak isključivo vođeni interesom svog materijalnog probitka. Jedan od novijih takvih primjera je preporuka vlade Republike Hrvatske u Odluci o posebnim aktivnostima u provedbi sporazuma o mjerama za ublažavanje

ODVJETNIK 1-2/2015.

Glasilo-Časopis Hrvatske odvjetničke komore, Zagreb, 1 - 2 2015., god. 88.
Journal of the Croatian Bar Association, Zagreb, 1 - 2 2015, annual file 88

Glavni i odgovorni urednik: Robert Travaš, odvjetnik, Zagreb, Jurkovičeva 24, tel: 466665; fax: 4665666; robert.travas@tip.hr, **Urednik:** mr. sc. Tin Matić, odvjetnik, Zagreb, Vlaška 95, tel: 6170791, fax: 6170792, tin.matic@zg.t-com.hr, **Zamjenik urednika:** mr. Mladen Vukmir, odvjetnik, Zagreb, Gramača 21, tel: 3760511, fax: 3760-555, mladen.vukmir@vukmir.net, **Izvršni i grafički urednik:** Nataša Barac, Zagreb, Koturaška cesta 53, tel: 6165207, fax: 6170 838, e-mail: hok-cba@hok-cba.hr, **Uredništvo:** Leo Andreis, Boris Jukić, Ivica Crnić, Marijan Hanžeković, Igor Hrabar, Maroje Matana, mr. Šime Pavlović, Ranko Pelicarić, Mladen Sučević, Branimir Tuškan, Josip Vukadin, dr.sc. Atila Čokolić, Ingrid Mohorovičić-Gjanković, Mario Janković - odvjetnici, Arno Vičić, Hrvoje Momčinović, sudac Ustavnog suda u m., Mladen Žuvela, sudac Ustavnog suda u m., Antun Palarić, sudac Ustavnog suda RH **Lektor:** Zvonko Šeb, **Tisak:** Kerschhoffset d.o.o., Zagreb, **Grafička priprema:** P.L. Studio, Zagreb. **Fotografije:** Grgur Žučko, Ines Stipetić.

Uredništvo
Zagreb, Koturaška cesta 53/II
tel: 6165 207; fax: 6170 838
e-mail: hok-cba@hok-cba.hr

Prodaja oglasnog prostora-marketing
1/1-6.800,00 kn,
1/1 (omot)-7.800,00 kn,
1/2-3.800,00 kn

Izdavač
Hrvatska odvjetnička komora, Zagreb
Koturaška cesta 53/II
tel: 6165-200; fax: 6170-686
www.hok-cba.hr

IBAN HR66 2360000-1101268409 **Godišnja pretplata za tuzemstvo** 200,00 kn, **za inozemstvo** 40 eura, **pojedinačni broj** za tuzemstvo 40,00 kn, za inozemstvo 8 eura.

Copyright © Hrvatska odvjetnička komora 2008.

Niti jedan dio ove publikacije ne smije se objaviti bez posebnog odobrenja izdavača.

Svi potpisani tekstovi odražavaju stavove i mišljenja isključivo njihovih autora, a ne Hrvatske odvjetničke komore, urednika i Uredništva Časopisa-glasila "Odvjetnik". Uredništvo zadržava pravo objave primljenih materijala u časopisu i/ili na web stranici HOK-a. Materijali objavljeni na web stranici ne honoriraju se.

financijskih teškoća određenog dijela građana koji su ovršenici u postupcima prisilne naplate tražbina male vrijednosti na novčanim sredstvima (NN 11/2015), kojom se predlaže tijelima i trgovačkim društvima na koja se Odluka odnosi, da ne pokreću postupke radi prisilne naplate, odnosno, ako ipak odluče pokrenuti postupak prisilne naplate dugova građana, da u tu svrhu ne angažiraju pružatelje odvjetničkih usluga.

Drugi primjer je obrazloženje, izneseno u jednom od najgledanijih medija, da "odvjetnički lobi" ruši Obiteljski zakon donesen 2014. godine, jer bi njime odvjetnici izgubili veliku zaradu. U nemoći da se argumentima struke odgovori na brojne primjedbe iznesene s raznih strana, Zakon se brani predbacivanjem da prigovori odvjetnika proizlaze iz njihove želje za što većom zaradom... Pritom se pokazuje ili elementarno nepoznavanje situacije, ili blago rečeno, nedobronamjernost, budući da je, s obzirom na visinu propisane nagrade, teško vjerovati da bi netko u postupcima obiteljsko-pravne zaštite mogao steći značajniju zaradu (osim toga u brojnim takvim postupcima odvjetnici zastupaju *pro bono*). No nije samo u tome problem, već iz takvoga istupa proizlazi uputa građanima da im u postupcima prema Obiteljskom zakonu iz 2014. godine ne bi bila potrebna pomoć kvalificiranih punomoćnika, nego da bi sve mogli riješiti sami. A takva je uputa štetna i opasna: pokazalo se u kratkom vremenu primjene tog Zakona da su građani sami postizali razne dogovore, često nesvjesni što to za njih znači ubuduće, a što svakako može generirati probleme.

S druge strane, nedostatak uvažavanja odvjetništva i odvjetnika kao važnog dijela pravne struke uočava se i u odnosu nadležnih tijela koja bi s odvjetnicima i Hrvatskom odvjetničkom komorom trebala biti upućena na najužu suradnju, osobito kod pripreme pojedinih zakona i propisa. Oni se ipak (pre)često donose bez sudjelovanja, odnosno bez uvažavanja primjedbi koje iznose predstavnici odvjetnika, odnosno HOK-a.

Dojam je, dakle, da odvjetnici i odvjetništvo, nažalost, ne nailaze na uvažavanje i suradnju primjerenu njihovu značenju u pravnom sustavu.

Možemo li, i kako, to promijeniti? Svjedoci smo da je postalo popularno populistički skupljati bodove ukazivanjem na navodnu (su)odgovornost odvjetnika za određene probleme, što je u javnosti dovelo do jačanja određenih nepovoljnih stavova prema odvjetnicima i odvjetništvu. Ono što možemo, jesu konstruktivni i afirmativni istupi u javnosti, što se u odgovarajućim prilikama i čini preko HOK-a, osobito istupima predsjednika Komore. No i svatko od nas može tome pri-

donijeti: pored uzornog obavljanja odvjetničke dužnosti, konstruktivnim prijedlozima kod izmjena propisa, propitivanjem pravnih problema koji se u praksi pojavljuju, i sličnim doprinosima. Nažalost, predstavnici HOK-a nisu uvijek uključeni u radne skupine za izradu zakona, no uvijek možemo, svatko od nas, posredstvom Komore dostaviti konkretne, razrađene prijedloge i primjedbe, koji se tada mogu proslijediti nadležnim tijelima. Isto tako i kroz stručne rasprave i članke u stručnim publikacijama dostupnima javnosti, možemo utjecati da se otvore određena pitanja, iznesu primjedbe na nedovoljno dobra rješenja, i prijedlozi kvalitetnijih. Vjerujem da ustrajanje na takvom postupanju može rezultirati boljim prepoznavanjem doprinosa koji odvjetnici daju i mogu dati unapređivanju pravnog sustava, te većim uvažavanjem, kao i uviđanjem mjerodavnih tijela da je potrebno, kako kod donošenja konkretnih propisa, tako i kod promišljanja budućega razvoja pravosudnog sustava, u većoj mjeri uključiti odvjetničku profesiju koja svaki propis nužno sagledava, pa i testira, u praksi, i to sa stajališta krajnjih subjekata – svojih stranaka. (Prilika za to pruža nam se već sada, budući da je u pripremi novi Zakon o parničnom postupku, što je prilika da istaknemo prigovore, nedorečenosti i nelogičnosti uočene tijekom primjene pojedinih instituta nakon novele ZPP-a iz 2013. godine.)

Bilo je povremeno napomena kolega da nisu upućeni u događanja i inicijative Komore, i da nisu u mogućnosti sudjelovati, jer nisu na mjestu događanja. No danas, uz dostupna sredstva komunikacije koja nas redovito informiraju o aktivnostima i inicijativama Komore, svi možemo lakše sudjelovati, kako u djelovanju HOK-a, u svim njegovim aktivnostima i tijelima, tako i u pripremi prijedloga, primjedbi, inicijativa.

Na kraju, ne mogu ne spomenuti: poziv da priprelim uvodno slovo za ovaj broj časopisa "Odvjetnik" velika je privilegija za svakog odvjetnika; meni i ponešto više, jer tu su prigodu do sada uglavnom imali kolege odvjetnici, a manje (ili možda uopće ne) kolegice odvjetnice. I dok su se u prošlosti odvjetničkim pozivom u daleko većem broju bavili kolege odvjetnici, posljednjih se godina broj odvjetnica, članica naše Komore, približava broju upisanih odvjetnika. Tako danas Komora ima 2.570 odvjetnika i 1.917 odvjetnica, s tendencijom upisa sve više odvjetnica. U skladu s tim, i sve kolegice odvjetnice pozvane su uključiti se u jednakoj mjeri i s jednakim angažmanom u djelovanje i aktivnosti Komore.

Hrvatska odvjetnička komora organizirala je sredinom siječnja tradicionalno druženje s visokim dužnosnicima iz pravosudnog, političkog i javnog života Hrvatske.

Domjenak za pravosudne dužnosnike

Ove godine pozivu na druženje s odvjetnicima odazvao se velik broj najviših dužnosnika iz svijeta pravosuđa. Predsjednik Hrvatske odvjetničke komore Robert Travaš pozdravio je nazočne ističući kako odvjetnici i drugi čimbenici iz svijeta pravosuđa imaju zajednički cilj, a to je napredak pravosudnog sustava u cjelini. Travaš je svojim gostima poželio i puno uspjeha na privatnom i poslovnom planu u godini koja je tek počela.

Kao i svake godine i ovogodišnji domjenak u Komori bio je dobra prilika za susret s kolegama i za razmjenu iskustva o temama od zajedničkog interesa.

Tradicionalnom druženju s pravosudnim dužnosnicima nazočili su i članovi Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a, drugih tijela Komore te predstavnici odvjetničkih zborova u Hrvatskoj.

Piše:

Nataša Barac

.....
izvršna urednica

Domjenak u povodu božićnih i novogodišnjih blagdana

Piše:
Nataša Barac

.....
izvršna urednica

Hrvatska odvjetnička komora organizirala je za svoje članove 18. prosinca 2014. godine u Hrvatskom odvjetničkom domu tradicionalno druženje u povodu božićnih i novogodišnjih blagdana.

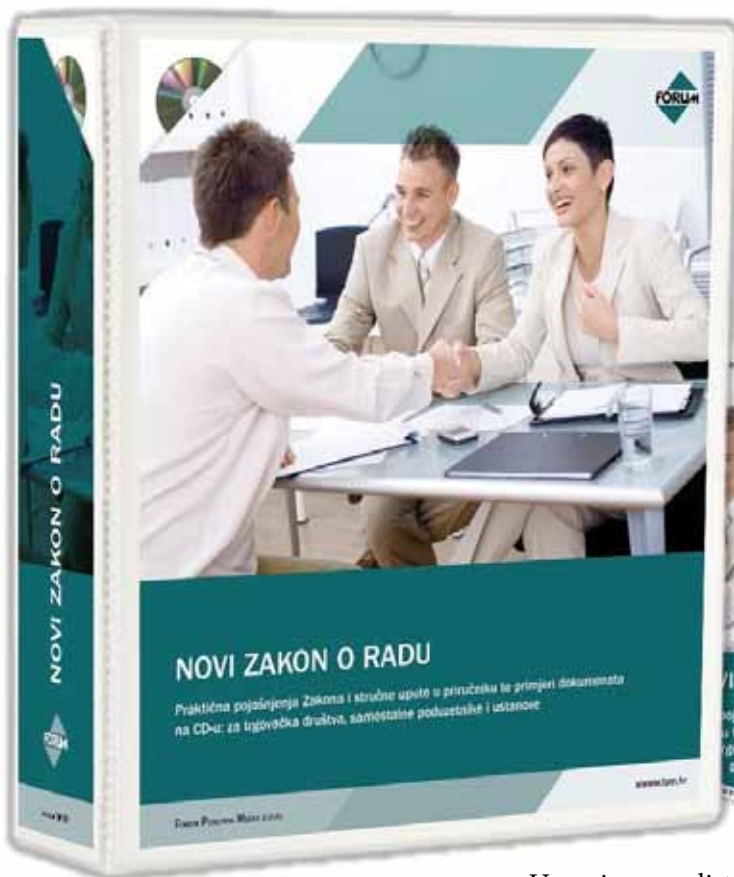
Kao i svake godine, velik broj hrvatskih odvjetnika odazvao se pozivu HOK-a na neformalno druženje, a domjenak je bio i dobra prilika da odvjetnice i odvjetnici razmjene iskustva.

Predsjednik HOK-a Robert Travaš poželio je, zajedno s članovima Izvršnog i Upravnog odbora HOK-a, svim nazočnima ugodne blagdane te puno uspjeha na poslovnom i privatnome planu u 2015. godini.

Priručnik Novi Zakon o radu s praktičnim pojašnjenjima Zakona i stručnim uputama te primjerima dokumenata na CD-u: za trgovačka društva, samostalne poduzetnike i ustanove, Forum Poslovni Mediji d. o. o., Zagreb, 2014.

Više od priručnika

Dakle, nije riječ samo o Priručniku nego i o CD-u s oglednim primjercima raznih vrsta ugovora o radu, odluka o otkazima, pravilnicima, kolektivnim ugovorima, obavijestima, potvrđama, zahtjevima, zapisnicima, svime što je potrebno primijeniti kad je u pitanju radni odnos, a u nekim oglednim primjercima i više od toga.

Priručnik se sastoji od devet poglavlja. Prvo poglavlje - "Zapošljavanje i tržište rada", uvod je u novi Zakon o radu (Narodne novine, br. 93/14) i prikaz pravnog instituta ugovora o radu.

Drugo poglavlje - "Zasnivanje radnog odnosa", tekstualno je u Priručniku najopširnije. Tome su dva razloga. Prvi, koji obuhvaća značajne naslove i podnaslove kod pravnih cjelina i to od pravilnika o radu, zaštite života,

zdravlja i privatnosti, zaštite određenih kategorija radnika, privremenog zapošljavanja do probnog rada. Drugi, koji sadrži dvije bitne grane prava, i to radno vrijeme odnosno odmori i dopuste, a s kojima se poslodavci i radnici u praksi gotovo svakodnevno susreću.

U trećem poglavlju - "Plaća i naknada plaće", razmatraju se pravna osnova, ostvarivanje prava na plaću i naknadu plaće, pravo na povećanu plaću, naknada plaće i zaštita plaće radnika s osvrtom na zabranu prijevoda i za-

Piše:

dr. sc. Jakob Nakić

.....
znanstveni suradnik
iz Rijeke

U mjesecu listopadu 2014. godine, u izdanju tvrtke Forum Poslovni Mediji d. o. o. iz Zagreba, koja je dio međunarodne izdavačke kuće Forum Media Group, objavljen je Priručnik Novi Zakon o radu s praktičnim pojašnjenjima Zakona i stručnim uputama te primjerima dokumenata na CD-u: za trgovačka društva, samostalne poduzetnike i ustanove (dalje: Priručnik), autora Kristiana Plazonića, odvjetnika iz Rijeke.

štitu plaće pri prisilnom usteguću.

Četvrto poglavlje odnosi se na zabranu natjecanja radnika s poslodavcem. U njemu se razrađuje zakonska i ugovorna zabrana natjecanja, odgovornost za štetu iz radnog odnosa, te ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa. Prestanak ugovora o radu razrađen je u petom poglavlju u kojem se daje naglasak na vrste otkaza ugovora o radu. U tom poglavlju poseban je osvrt na osobno uvjetovani otkaz, izvanredni otkaz ugovora o radu i otkaz s ponudom izmijenjenog ugovora. Dakako, unutar otkazivanja, razmatra se i sve ono što je povezano s otkazivanjem, posebice otkazni rok, sudski raskid ugovora o radu, otpremnina te kolektivni višak radnika i otkazivanje ugovora o radu u postupku kolektivnog viška radnika.

Šesto poglavlje - "Sudjelovanje radnika u odlučivanju" te sloboda udruživanja ima dva veća dijela. Prvi dio razrađuje tri pravna instituta sudjelovanja radnika u odlučivanju. Riječ je o ulozi radničkog vijeća, skupovima radnika i predstavniku radnika u organu poslodavca. Posebno je naznačena uloga radničkog vijeća u ovlaštenjima obveze savjetovanja i suodlučivanja. Drugi dio u šestom poglavlju odnosi se na prikaz udruge radnika i poslodavca.

Sedmo poglavlje odnosi se na kolektivni ugovor i rješavanje kolektivnih radnih sporova. U njemu su dvije bitne cjeline, jedna vezana za kolektivni ugovor, a druga za štrajk i rješavanje kolektivnih sporova.

Predzadnje i zadnje poglavlje imaju naslove "Inspekcijski nadzor i kaznene odredbe" te "Odgovor na aktualna pitanja iz prakse". Iako s manjim sadržajima u odnosu na druga poglavlja, u njima se isto mogu pronaći odgovori na svakodnevna pitanja iz radne prakse.

Sadržaj knjige posebice je koristan u praksi, onda kad postoji bilo kakva dvojba o tome kako riješiti neki problem. U slučaju da ste o pravnom institutu saznali čitajući autorski komentar pa ga morate primijeniti, blagodati mogućnosti korištenja CD-a itekako će biti očita. Dakako, kako i sam autor kaže, ogledne primjerke treba sagledati kao svojevrsni orijentir, i ne bi ih trebalo uzimati kao gotovu "šprancu".

Autor je razradu svih pravnih grana, a unutar njih i pravnih instituta, predočio rječnikom razumljivim, ne samo pravnom profesionalcu, nego i onome koji to nije. Minimalno je teorijskog pristupa, onoliko koliko je prijeko potrebno, a sve u prilog prakse.

Priručnik će ponajprije biti od koristi onima koji se svakodnevno susreću s problemima u radnim odnosima, kako sam autor kaže, kao "alat" uz određeno znanje i volju.

Osobe kojima će ovaj Priručnik dati odgovore na mnoga pitanja u obavljanju posla vezanog za područje radnog odnosa mogli bismo razvrstati u dvije skupine. U prvoj su direktori, predsjednici uprava i nadzornih odbora, ravnatelji, direktori ljudskih resursa, sindikalni čelnici, sindikalni povjerenici, odnosno sindikalni predstavnici, predsjednici radničkih vijeća i slično, koji bi Priručnik mogli koristiti do one razine do koje se od njih traži u svakodnevnom poslovanju.

U drugoj su skupini profesionalci radnog odnosa, i to pravni zastupnici trgovačkih društava i ustanova, odvjetnici koji u jednom svom dijelu ili pretežito rade na području radnog prava, suci radnih odjela općinskih sudova, zamjenici državnih odvjetnika koji su usredotočeni na radne odnose, pravni zastupnici sindikata i udruga poslodavaca te svi oni koji profesionalno kao diplomirani pravnici rade na poslovima iz područja radnog prava.

Autor je razradu svih pravnih grana, a unutar njih i pravnih instituta, predočio rječnikom razumljivim, ne samo pravnom profesionalcu, nego i onome koji to nije. Minimalno je teorijskog pristupa, onoliko koliko je prijeko potrebno, a sve u prilog prakse.

Naposljetku, Priručnik će zasigurno pomoći rješavanju mnogih problema u radnom odnosu.

Francuski odvjetnik Thierry Wickers ima impresivnu profesionalnu karijeru: dugogodišnji je odvjetnik, član Odvjetničke komore Bordeauxa, bio je predsjednik Odvjetničke komore Bordeauxa, te predsjednik Nacionalnoga vijeća odvjetničkih komora Francuske. Voditelj je francuskog izaslanstva pri CCBE-u, te član brojnih povjerenstava. Nedavno je objavio impresivnu knjigu o velikim promjenama u odvjetničkoj profesiji (*La grande transformation des avocats*). U razgovoru za "Odvjetnik" Thierry Wickers govori o velikim promjenama u odvjetništvu, te o svom viđenju budućnosti odvjetništva.

Velika preobrazba odvjetništva

Piše:

Nataša Barac

izvršna urednica

– Objavili ste značajno djelo čija je glavna tema "velika transformacija" odvjetničke profesije. Zašto ste izabrali tu temu? Koji su bili Vaši razlozi za pisanje ove knjige?

U zemljama poput SAD-a odvjetnička profesija često je tema istraživanja koja se provode u brojnim sveučilištima koje zanima razvoj profesije i problemi s kojima se odvjetništvo može suočavati. Knjige brojnih autora, poput Richarda Susskinda, imale su veliki odjek na međunarodnom planu i mnogo su pridonijele tome da odvjetnici uvide duboke promjene koje ih pogađaju i koje će nastaviti utjecati na "tržište prava". Ustanovio sam da u Francuskoj ne postoji takva vrsta knjiga, u kojima bi pitanja budućnosti odvjetništva bila sistematski obrađena. Želio sam predložiti, prvenstveno i prije svega mojim kolegama, analizu koja se bavi svim faktorima koji mogu dovesti do transformacije naše profesije na način da potakne na razmišljanja i naravno na raspravu,

ali također da moje kolege potakne da naprave procjenu svoje osobne profesionalne prakse. Naravno, prvenstveno sam se bavio situacijom francuskih odvjetnika, ali bavio sam se i fenomenima poput liberalizacije ili pitanjem koji će utjecaj tehnologija informacija imati na cjelokupnu odvjetničku profesiju, bez obzira na nacionalnost odvjetnika.

– Koje su, prema Vašem mišljenju, najveće opasnosti koje prijete odvjetničkoj profesiji i koje promjene treba učiniti kako bi se odvjetnici prilagodili novoj situaciji? Vjerujete li stvarno u realne opasnosti i mogućnost nestanka odvjetničke profesije?

Odvjetnička profesija se, gotovo posvuda u svijetu, temelji na nekoj vrsti implicitnog "pakta/dogovora", koji je sklopljen s javnim vlastima pa čak i s čitavim društvom. Društvo povjerava našoj profesiji, kojoj dodjeljuje povlastice čiji dijapazon može varirati ovisno o zemlji (nezavisnost koju čuva strukovna orga-

nizacija, profesionalna odnosno odvjetnička tajna, posebna područja djelovanja), poseban zadatak u službi pravne države. Zauzvrat, za te povlastice, naša profesija mora osigurati pristup pravu i pravdi svima. Ali danas, faktori poput razvoja tehnologija informacija omogućavaju akterima/čimbenicima, koji nisu odvjetnici, da pružaju pravne usluge uz puno manje troškove od onih koje primjenjuju odvjetnici. Oni pribjegavaju postupcima koji su inspirirani industrijom, i vrlo su daleko od profesionalne logike. Opasnost proizlazi iz toga što sva istraživanja provedena posvuda diljem svijeta pokazuju da "profesionalni" model izostavlja veliki dio javnosti, koja ne uspijeva zatražiti pomoć od odvjetnika, posebice zbog velikih troškova. Taj fenomen bi, dakle, mogao dovesti do toga da se dovede u pitanje legitimitet društvene uloge koju igraju odvjetnici. Ako odvjetnici ne učine potrebne napore kako bi bolje osigurali pristup pravu i pravdi svima, to će uzdrmati temelje "pakta" i možemo zamisliti marginalizaciju ili čak nestanak odvjetničke profesije. Neki ekonomisti, na primjer, smatraju da bi čista i jednostavna primjena tržišnih pravila bila djelotvornija od primjene profesionalnih pravila, odnosno profesionalnog uređenja profesije.

– Javnost praktički oduvijek ima negativan stav prema odvjetnicima. Koji je, prema Vašem mišljenju, razlog za takav stav?

Po svojoj prirodi, odvjetnička aktivnost odnosno djelovanje, posebice na pravosudnom polju, može izazvati razočaranja. Istraživanja koje su provedena u Francuskoj daju ipak vrlo različite rezultate. Ispitane osobe općenito imaju dobro mišljenje o odvjetnicima, kada se radi o njihovoj kompetenciji i u pogledu njihovih profesionalnih kvaliteta. Zanimljivo je utvrditi da ispitanici općenito imaju veliko povjerenje u svog odvjetnika i puno manje povjerenja u profesiju kao takvu. Nepovjerenje prije svega dominira u području honorara: klijenti općenito vrlo strogo procjenjuju praksu odvjetnika i žale se zbog nedostatka transparentnosti. Taj nedostatak transparentnosti ima katastrofalne učinke. Iako su prihodi odvjetnika u Francuskoj neusporedivo

Thierry Wickers ima za sobom impresivnu profesionalnu karijeru i zanimljive hobije.

Rođen je 1954. godine u Bordeauxu u obitelji koja se tradicionalno bavila odvjetništvom, a nakon završetka pravnog fakulteta počeo se baviti odvjetništvom u obiteljskoj odvjetničkoj kancelariji koja danas ima 15 odvjetnika.

Thierry Wickers već je dugi niz godina aktivan i u Odvjetničkoj komori Bordeauxa, gdje je izvršavao niz dužnosti, a između ostaloga bio je i predsjednik Odvjetničke komore Bordeauxa. Tijekom karijere bio je i predsjednik Konferencije predsjednika odvjetničkih komora Francuske te predsjednik Nacionalnog vijeća odvjetničkih komora Francuske. Wickers je također i voditelj francuskog izaslanstva pri CCBE-u.

Thierry Wickers je veliki obožavatelj kulturnog stripa Tintin, posjeduje više od 2.800 primjeraka tog stripa, koje čuva u posebnoj prostoriji. Uz ljubav prema Tintinu, Wickers veliku pažnju posvećuje i zdravlju, te se bavi maratonom.

Za svoj rad nagrađen je najvišim francuskim odličjem te imenovan vitezom Legije časti.

manji od prihoda javnih bilježnika, nedavno istraživanje koje se odnosilo na rad službi koje pružaju usluge u Francuskoj, pokazalo je da francuski potrošači misle da su ti prihodi po prilici na istoj razini! Ta pogrešna vizija posljedica je činjenice da odvjetnici ne komuniciraju korektno o troškovima svojih usluga. Zakon o kojem se trenutno raspravlja predlaže da ugovor o honorarima bude obavezan i da se pojačaju informacije koje dobiva potrošač/korisnik. To su sigurno mjere koje bi po svojoj prirodi pojačale povjerenje javnosti u odvjetničku profesiju.

– Temelji odvjetničke profesije su oduvijek bili (i još uvijek jesu) zaštita klijenata i zaštita pravne države, ali također i nezavisnost odvjetničke profesije: vidite li u tom području neke promjene? Kako se može sačuvati nezavisnost profesije?

Na tragu direktive 2006/123/CE, koja se naziva “direktivom o uslugama”, vlasti Unije su vršile jak pritisak kako bi se u pitanje doveli brojni aspekti profesionalnog uređenja struka. Ipak, s iznimkom Britanaca koji su, kad su usvojili zakon *Legal Services Act* iz 2007. godine, odlučili da iz profesije oduzmu dio ovlasti samouređivanja, nezavisnost profesije nije direktno ugrožena. Naprotiv, Sud pravde Europske unije imao je u više navrata priliku, kao u predmetu *Wouters* (CJCE, 19. veljače 2002., aff. C-309/99) ili u predmetu *Azko-Nobel* (CJUE, 10. veljače 2013., aff. C-550/07), inzistirati na osnovnom karakteru nezavisnosti odvjetnika u pravnoj državi.

Ali pitanje nezavisnosti postavlja se također i iz gospodarskog ugla.

Teško je zamislivo da odvjetnici odustanu od toga da svima osiguraju pristup pravosuđu i pravdi ili da ostave slobodan prostor “novopridošlicama”. No, da bi se suočili s “novopridošlicama”, odvjetnička profesija vjerojatno bi trebala sa svoje strane davati jeftinije usluge. Ali za “industrijalizaciju” tog djelovanja bit će potrebno uložiti velika sredstva. Treba uložiti novac u kompjutere s umjetnom inteligencijom, napraviti internetske stranice, reklamu. Potrebno je puno novca da bi se pružala kvalitetna usluga koja nije skupa! Kako to postići

a da se ne zatraži kapital “izvana”, i kako sačuvati nezavisnost odvjetnika ako oni više neće imati većinu kapitala u svojim uredima? Primjer *Alternative Business Structures (ABS)* pokazuje kako se jednostavno mogu pojaviti modeli u kojima je nezavisnost odvjetnika ograničena.

S druge strane, u nedostatku kapitala, odvjetnicima prijete opasnost da budu izolirani na ulogu jednostavnih, odnosno običnih suradnika velikih društava koja daju pravne usluge na internetu. U digitalnoj ekonomiji, vlast pripada vlasniku platforme a ne onima koji pružaju, odnosno daju usluge i koji predlažu svoju usluge uz posredništvo... Primjeri poput *I-Tunesa* ili *Trip Advisora*, pokazuju da platforma predstavlja dio vrijednosti. I još gore, upravo sama platforma diktira pravila pružatelju usluga!

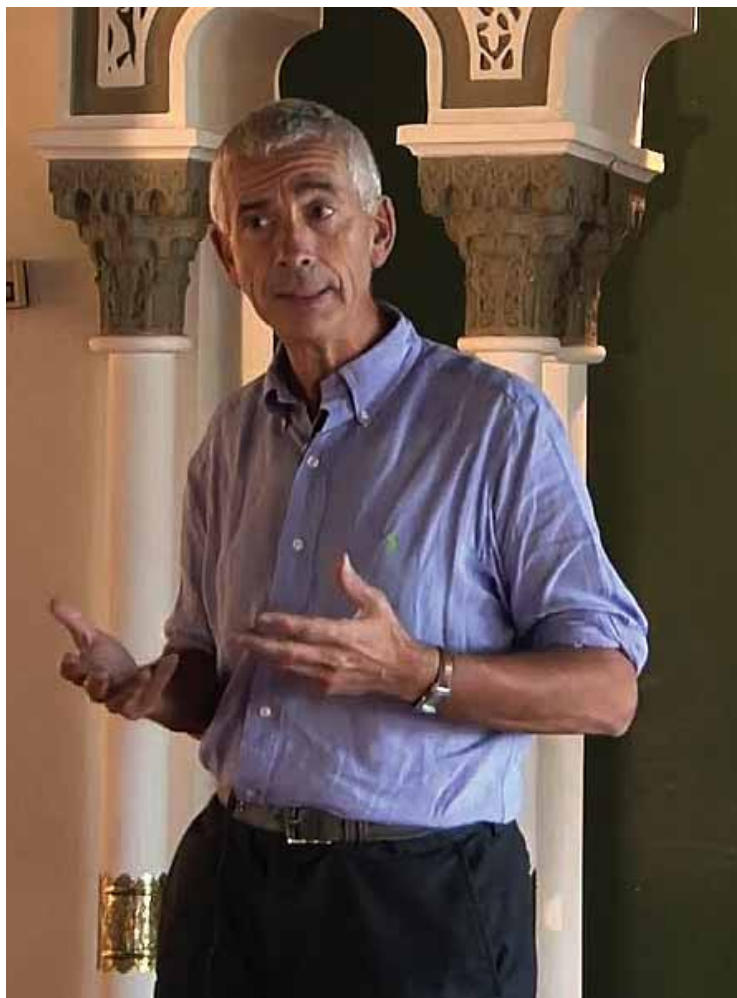
– Odvjetnička je profesija već doživjela velike promjene. Sve je manje odvjetničkih kancelarija u kojima jedan ili dva odvjetnika rade sami. Sve više vidimo stvaranje velikih odvjetničkih ureda ili društava u kojima rade deseci ili čak stotina odvjetnika. Imaju li mali odvjetnički uredi budućnost? Kako oni mogu preživjeti i kome će se obratiti «mali ljudi» kojima je potrebna pravna pomoć?

U Francuskoj su male strukture još uvijek u većini. Male odvjetničke kancelarije pružaju usluge u svom okruženju koje su apsolutno nužne i koje predstavljaju temelj profesije. Mali odvjetnički uredi također osiguravaju vrlo korisnu teritorijalnu mrežu. Ipak ne treba zaboraviti, kao što smo to već primijetili, da usluge koje oni pružaju nažalost nisu dostupne brojnim okrivljenicima ili onima kojima je potrebna pravna pomoć. Mali odvjetnički uredi su prečesto organizirani na način koji je u potpunosti obrtnički, i koji nije djelotvoran na ekonomskom planu. Ti će odvjetnički uredi vjerojatno u velikoj mjeri osjetiti posljedice tendencije industrijalizacije, ili specijalizacije koja će se odnositi na sadržaje, odnosno područja kojima su se oni obično bavili, kao, na primjer, prometne nesreće ili obiteljski sadržaji (jednostavni razvodi braka). Postoji

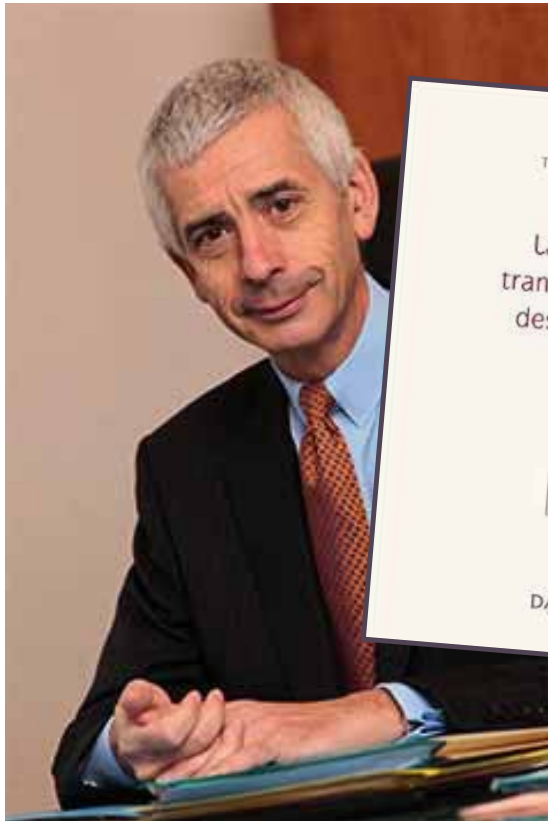
opasnost da njihove usluge budu ponuđene po puno višim cijenama, a da to istovremeno neće nužno značiti i bolju kvalitetu usluge. Ali tehnologije informacija mogu i njima omogućiti da se prilagode, da olakšaju rad u mrežama, ili u udruživanju resursa. Mali odvjetnički uredi, organizirani u mrežu franšize, mogli bi dijeliti svoje znanje, međusobno komunicirati, razvijati procese kvalitete itd.

– Danas, više nego ikada, naše se društvo mijenja i te su promjene vrlo brze. Vidimo i pojavu novih tehnologija koje mijenjaju naš život, ali i način rada određenih profesija, uključujući i odvjetništvo. Na internetu možemo pronaći brojne stranice koje nude pravne savjete. Što to predstavlja za odvjetnike i njihovu budućnost?

Odvjetnici su visoko kvalificirani profesionalci, koji svojim klijentima daju usluge “po mjeri”. Oni pokušavaju svojim klijentima osigurati najvišu moguću razinu kvalitete usluge i najpersonaliziraniju moguću uslugu. Svaki put se radi o tome da se pronađe rješenje osobnog problema, u osobnom odnosu između odvjetnika i njegovog klijenta. Taj koncept prednost daje “obrtničkom” pristupu u kojem je svaka usluga “napravljena” tako da bi što bolje odgovarala osobnim potrebama klijenta. Odvjetnički ured je u jeziku teoretičara inovacija, dućan s rješenjima, “*solution shop*”. Informacijske tehnologije omogućavaju druge načine izrade i izdavanje pravnih usluga. Internetske stranice predlažu usluge, koje su naravno puno slabije kvalitete od onih koje pružaju pravni profesionalci, jer ih rade pametne mašine za samo nekoliko eura. Od sada će potrošač moći, dakle, birati i na “tržištu prava”, kao što to već čine na drugim tržištima, i moći će birati između cijene i kvalitete, a to da sada nije bilo moguće. Vidimo da se pojavljuju i “tržnice”, odnosno tvrtke čiji je cilj olakšavanje uspostavljanja odnosa između odvjetnika i njihovih klijenata. Već smo govorili o tome da te “tržnice” prisvajaju jedan dio stvorene vrijednosti, na štetu odvjetnika. Odvjetnici će, dakle, morati birati. Moći će odbiti svaku promjenu i napustiti rastući dio svog “tržišta” koje će prepustiti neodvjetnicima, čiji će se al-

Odvjetnici su visoko kvalificirani profesionalci, koji svojim klijentima daju usluge “po mjeri”. Oni pokušavaju svojim klijentima osigurati najvišu moguću razinu kvalitete usluge i najpersonaliziraniju moguću uslugu. Svaki put se radi o tome da se pronađe rješenje osobnog problema, u osobnom odnosu između odvjetnika i njegovog klijenta. Taj koncept prednost daje “obrtničkom” pristupu u kojem je svaka usluga “napravljena” tako da bi što bolje odgovarala osobnim potrebama klijenta.

Želio sam predložiti, prvenstveno i prije svega mojim kolegama, analizu koja se bavi svim faktorima koji mogu dovesti do transformacije naše profesije na način da potakne na razmišljanja i naravno na raspravu, ali također da moje kolege potakne da naprave procjenu svoje osobne profesionalne prakse. Naravno, prvenstveno sam se bavio situacijom francuskih odvjetnika, ali bavio sam se i fenomenima poput liberalizacije ili pitanjem koji će utjecaj tehnologija informacija imati na cjelokupnu odvjetničku profesiju, bez obzira na nacionalnost odvjetnika.

goritmi progresivno realizirati, zbog napretka umjetne inteligencije. To će se ponajprije odnositi na velik dio osnovnih usluga ili usluga koje se ponavljaju. Odvjetnici mogu također još jedanput procijeniti svoju profesiju kako bi ona postala sposobna suočiti se s inovacijama i dati odgovor na njih. Ali za to je potrebno prihvatiti potrebu dubokih, temeljnih promjena.

– Treba li, s obzirom na te promjene, također promijeniti i obrazovanje budućih odvjetnika? Prate li naši sveučilišni sustavi te velike promjene u društvu?

Bez da detaljno raspravljamo o francuskom sveučilišnom sustavu, jasno se može utvrditi da je, što se tiče pravnih studija, taj sustav ostao ukopan na konceptima koji potječu s kraja 19. stoljeća. Taj je sustav okarakteriziran svojim dogmatskim karakterom i skupom znanja brojnih godina, bez pravog napretka. Zbog velikog jaza između tog obrazovanja i potreba prakse, obrazovanje završava profesionalnom obukom koju financiraju odvjetnici. Prosječna dob ulaska u profesiju zbog toga neprestano raste (i sada je negdje oko 30 godina starosti). Druga slabost tog obrazovanja leži u tome da ne ostavlja mjesta za bilo koje druge teme osim pravnih. Trebalo bi, međutim, odvjetnicima dati i informatička znanja, pripremiti ih da mogu postati direktori tvrtki, ili ih podučiti tehnikama pregovaranja ili medijacije.

– Predstavljaju li nove usluge, poput na primjer ABS u Velikoj Britaniji, realnu opasnost za budućnost odvjetnika? Kakva je situacija s tim novim uslugama u Francuskoj?

Od velike je koristi napraviti tipologiju ABS-ova. U nekim slučajevima, teško je govoriti o opasnosti za budućnost odvjetnika. S druge strane spektra, nalazimo odvjetničke urede koji su “zarobljeni” u službi određene velike tvrtke koja je odlučila transformirati svoju pravnu službu i pretvoriti je u odvjetnički ured, ili integrirati pravne usluge u svoju glo-

balnu ponudu. Možemo se ozbiljno zapitati o nezavisnosti odvjetnika koji rade, odnosno koji su zaposleni u takvim strukturama. Vidimo također da se pojavljuju odvjetnički uredi koji su organizirani kao tvrtke, koji se koncentriraju na sporove iz svakodnevnog života (prometne nezgode, liječničke nezgode, radno pravo, obični razvodi i slično), i pokušavaju dobiti na produktivnosti tako da se pretjerano specijaliziraju i da standardiziraju način rada.

Što se tiče Francuske, ne postoji bojazan da stvari odu predaleko, ali trenutačno se raspravlja o nacrtu zakona (nacrt zakona o aktivnostima i rastu) koji donosi bitne promjene. On omogućuje stvaranje multidisciplinarnih društava i korištenje vanjskih, stranih kapitala. Nažalost, krajnji cilj izgleda nije bio taj da se odvjetnička profesija prilagodi promjenama u tijeku. Treba se nadati da će parlamentarna rasprava omogućiti usvajanje propisa koji će moći odgovoriti na izazove s kojima se suočava odvjetnička profesija. Danas smo daleko od toga da u to možemo biti sigurni.

- S obzirom na sve te promjene, koja je uloga odvjetničkih komora? Mijenjaju li se zadaće odvjetničkih komora i drugih odvjetničkih institucija?

Iz brojnih razloga, odvjetnici su vrlo suzdržani kada se radi o promjenama i odbijaju inovacije. Profesionalni odvjetnički propisi samo pojačavaju te tendencije. Tužno je kada shvatite da su veliki broj pravnih "start-upova" stvorili bivši odvjetnici, koji svoje poduzetničke projekte nisu mogli ostvariti unutar profesije. Bili su prisiljeni napustiti profesiju da bi mogli osnovati svoju tvrtku... Ne treba se nadati da će odvjetničke komore preuzeti palicu kad je riječ o inovacijama. One to nisu sposobni učiniti. Ali odvjetničke komore imaju važnu ulogu koju moraju odigrati u poticanju inovacija i njihovu širenju. Odvjetnička komora Pariza tako je osnovala "inkubator". Radi se o "think-tanku" posvećenom inovaciji budućnosti odvjetništva. Odvjetnička komora Pariza također je osmislila i platformu koja bi trebala pomoći odvjetnič-

kim uredima da vode zajedničke akcije na internetu. Odvjetnička komora u Nantesu nedavno je otvorila internetsku stranicu na kojoj svojim članovima omogućava davanje savjeta "on-line". Sve te inicijative dobro pokazuju da komore igraju važnu ulogu u praćenju tih promjena. Odvjetničke komore moraju potaknuti razmišljanja, mobilizirati načine da se provedu analize koje će pomoći odvjetnicima da shvate evoluciju u svojoj profesiji.

Odvjetničke komore moraju također naučiti dobronamjerno prihvaćati nove prakse, pogotovo onda kad one omogućavaju profesiji da bolje odgovori na nove zahtjeve potrošača i da bolje ispuni svoju društvenu ulogu: osiguravanje djelotvornog pristupa pravu i pravdi.

- Imate impresivnu karijeru... Pronalazite li još uvijek dovoljno slobodnog vremena da se posvetite svojim ljubavima: stripu Tintin i maratonu? Je li važno imati "luku spasa" ili utočište od svakodnevnih briga?

Imate odlične informacije! I dalje trčim (sporije nego prije) četiri puta tjedno i riječ je stvarno o vrlo opuštajućoj aktivnosti. Duh je slobodan tijekom trčanja, duh ide dalje i puno brže od nogu. To je odličan način da se započne dan. Ja sam također i član udruge Tintinofila Bordeauxa (grada u kojem živim) koja se zove "Crni pelikani". Organizirali smo vrlo zabavne događaje: u bordoškoj Operi organizirali smo koncert Castafiore (*napomena: Bianca Castafiore je lik iz stripa Tintin, pjevačica koja uživa veliki međunarodni ugled*), koncert je prikazan i na nacionalnoj televiziji, a također i inauguraciju trga Tryphon Tournesol (*napomena: jedan od glavnih likova stripa Tintin, profesor Tryphon Tournesol veliki je znanstvenik i izumitelj*) u nazočnosti kralja Syldavie (*napomena: imaginarna država iz stripa Tintin, smještena u istočnoj Europi*) i gradonačelnika (*Alain Juppé - napomena: francuski političar*). Stojim vam na raspolaganju ako me želite pozvati da vam govorim o ulozi oružja u bitci kod Zileherouma! (*napomena: iz stripa Tintin, velika i važna bitka u povijesti Syldavije*).

Europska konvencija i načelo *ne bis in idem* u poreznim postupcima

Piše:

Lovorka Kušan

odvjetnica u
Ivanić-Gradu

Uvod

Člankom 4. Protokola broj 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda zajamčeno je pravo da se ne bude dva puta suđen ili kažnjen u istoj stvari (*ne bis in idem*): (1) Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države. (2) Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.

Primjenjujući ovu odredbu Europske konvencije i u odnosu na Hrvatsku, naročito u sada već poznatom predmetu Maresti¹, u kojem je utvrdio povredu načela *ne bis in idem* zato što je podnositelju suđeno i u kaznenom i u prekršajnom postupku za isto djelo (nanošenje tjelesne ozljede), Europski sud za ljudska prava značajno je utjecao i na zakonodavstvo i na pravnu praksu Hrvatske. Izmijenjeni su neki propisi (npr. Prekršajni zakon i Kazneni zakon) zbog kojih je dolazilo do paralelnog vođenja prekršajnih i kaznenih postupaka za sadržajno ista djela, a i pravosudna tijela više nego ranije vode računa o zabrani dvostrukog suđenja. Prema izvještaju Vlade Odboru ministara Vijeća Europe koji prati provedbu

presuda Europskog suda, vlasti su osigurale da više od 500 posebnih propisa koje imaju prekršajne odredbe budu u skladu s Kaznenim zakonom kako bi se spriječio dvostruki progon za isto djelo.

Ipak, pred Europskim sudom se i dalje vode postupci protiv Hrvatske zbog povrede članka 4. Protokola broj 7, odnosno dvostrukog suđenja, i to za razna djela (posjedovanja droge, utaja poreza, vožnja pod utjecajem alkohola, obiteljsko nasilje)².

Ovim napisom želi se ukazati na potrebu primjene načela *ne bis in idem* i u poreznim postupcima, i to ne samo u slučajevima paralelnog vođenja prekršajnog i kaznenog postupka zbog utaje poreza, već i u nekim postupcima poreznih tijela koji se ne nazivaju prekršajnim postupcima.

Prekršajni i kazneni postupak zbog utaje poreza

U nedavnoj presudi u predmetu Rinas protiv Finske³, Europski sud za ljudska prava utvrdio je povredu članka 4. Protokola broj 7 uz Konvenciju, jer je protiv podnositelja vođen kazneni postupak zbog utaje poreza na prihod koji je ostvaren u 1999., 2000., 2002., 2003. i 2004. godini, ali i porezni postupak u kojem je poreznim nadzorom utvrđeno da nije platio

1 Maresti protiv Hrvatske, zahtjev broj 55759/07, presuda od 25. lipnja 2009.

2 Primjerice, Matas i drugi protiv Hrvatske, zahtjev broj 23559/12, predmet komuniciran 9. siječnja 2015.; Galović protiv Hrvatske, zahtjev broj 45512/11, predmet komuniciran 18. prosinca 2014.; Bajčić protiv Hrvatske, zahtjev broj 67334/13, predmet komuniciran 27. siječnja 2014.

3 Rinas protiv Finske, zahtjev broj 17039/13, presuda od 27. siječnja 2015.

porez na određeni prihod ostvaren u 1999., 2000., 2002., 2003. i 2004. godini te mu je poreznim rješenjem naloženo da plati ne samo neplaćeni porez već i dodatni porez (prema finskim propisima osoba koja je u poreznoj prijavi dala nepotpune ili neistinite informacije dužna je platiti neplaćeni iznos poreza kao i dodatni porez).

Pri utvrđivanju je li došlo do povrede načela *ne bis in idem*, Europski sud razmatrao je sljedeća pitanja: jesu li oba postupka po svojoj prirodi kazneni postupci; odnose li se oba postupka na isto djelo; je li postojala konačna odluka te je li došlo do dupliciranja postupaka.

Jesu li oba postupka po svojoj prirodi kazneni postupci?

U vezi s kaznenim postupkom protiv podnositelja, nije bilo nikakve sumnje da je riječ o postupku koji je po svojoj prirodi kazneni postupak. U vezi s kaznenom prirodom poreznog postupka u kojem je podnositelju naloženo plaćanje dodatnog poreza, Sud je, kao i ranije u svojoj praksi, rekao da za primjenu članka 4. Protokola broj 7 nije odlučna pravna karakterizacija određenog postupka u domaćem pravu, već da se termin "kazneni postupak" iz tog članka treba tumačiti u svjetlu općih načela u vezi s terminima "optužba" i "kazna" iz članaka 6. i 7. Konvencije, te je primijenio kriterije poznate kao "kriteriji Engel" (kriteriji utvrđeni u predmetu Engel i drugi protiv Nizozemske⁴).

Prvi kriterij je pravna kvalifikacija djela prema domaćem pravu, tj. ako se djelo, odnosno postupak, smatraju kaznenim u domaćem zakonodavstvu, tada će se smatrati kaznenim i za primjenu Konvencije. Drugi kriterij je sama priroda djela, a treći težina kazne koja prijete osobi protiv koje se vodi postupak. U konkretnom slučaju, Sud je zaključio da se postupak u kojem je utvrđen dodatni porez ima smatrati kaznenim postupkom, bez obzira na relativnu minornost kazne, jer svrha dodatnog poreza nije naknada štete koja je

nastala neplaćanjem poreza, nego predstavlja kaznu kojoj je cilj prevencija ponovnog počinjenja istog djela.

Je li u oba postupka riječ o istom djelu?

Kao i u nekim ranijim predmetima, Sud je zaključio da je za pitanje istovjetnosti djela irelevantna pravna karakterizacija obaju djela, jer bi u protivnom zaštita prema čl. 4. Protokola broj 7 bila iluzorna, već da je odlučno proizlazi li djelo iz identičnih činjenica, odnosno jesu li činjenice u osnovi iste ("činjenice koje čine konkretne činjenične okolnosti u odnosu na istu osobu i koje su neraskidivo povezane u vremenu i prostoru, a postojanje kojih mora biti dokazano kako bi se određenu osobu moglo osuditi odnosno protiv nje pokrenuti kazneni postupak"). U konkretnom slučaju, Sud je zaključio da se i kazneni i porezni postupak odnose na iste činjenice, odnosno na propust podnositelja da prijavi prihod ostvaren u određenoj (istom) razdoblju.

Je li postojala konačna odluka?

S obzirom na to da je cilj članka 4. Protokola broj 7 zabrana ponavljanja kaznenog postupka koji je zaključen konačnom odlukom, za primjenu te odredbe bitno je da li je jedan postupak vođen u trenutku kad je u drugom već bila donesena konačna odluka. U konkretnom slučaju, Sud je zaključio da je kazneni postupak bio dovršen onog dana kad je Vrhovni sud u tom predmetu donio odluku protiv koje više nije bilo redovnog pravnog lijeka.

Je li došlo do dupliciranja postupaka?

Članak 4. Protokola broj 7 zabranjuje ponavljanje kaznenog postupka koji je dovršen konačnom odlukom⁵ odnosno ne zabranjuje samo da netko bude dva puta osuđen za isto djelo, već i da se vodi postupak za djelo za koje već postoji konačna odluka. U konkretnom slučaju, Sud je zaključio da su protiv podnositelja dva odvojena tijela vodila dva odvojena paralelna postupka koji su bili dovršeni u različito vrijeme, pri čemu se ni

4 Engel i drugi protiv Nizozemske, zahtjevi broj 5100/71; 5101/71; 5102/71; 5354/72; 5370/72, presuda od 8. lipnja 1976.

5 To se ne odnosi na ponavljanje (tog istog) postupka koje je rezultat izvanrednog pravnog lijeka.

u jednom postupku nije vodilo računa o tijeku i ishodu onog drugog postupka. Tako je porezni postupak počeo 2005. godine kad je podnositelju naloženo da plati dodatni porez, te je bio dovršen 13. rujna 2012. godine kad je Vrhovni administrativni sud odbacio žalbu podnositelja. Kazneni postupak pak započeo je 15. travnja 2005. godine kad su porezne vlasti zatražile od policije da istraži je li podnositelj počinio djelo utaje poreza, te je bio dovršen 31. svibnja 2012. godine kad je Vrhovni sud donio svoju konačnu odluku. Oba su postupka, dakle, tekla paralelno do 31. svibnja 2012. godine kad je dovršen kazneni postupak. Unatoč tome, porezni postupak je tekao i dalje, te je u njemu 13. prosinca 2012. godine donesena i odluka. Tako je podnositelj osuđen dva puta za istu stvar u dva odvojena postupka, pa je time došlo do povrede članka 4. Protokola broj 7.

Drugi postupci poreznih tijela

U Hrvatskoj je također relativno čest slučaj vođenja dvaju paralelnih postupaka za isto djelo i od strane istog tijela – Ministarstva financija, pri čemu oba postupka predstavljaju kazneni postupak u smislu članka 4. Protokola broj 7. To je najčešće slučaj u postupcima koje Ministarstvo financija pokreće zbog korištenja plinskog ulja kao pogonskog goriva (tzv. vožnja na lož ulje). U slučaju da se u vozilu neke osobe nađe plinsko ulje umjesto dizel goriva, Ministarstvo financija, temeljem Zakona o trošarinama, protiv vlasnika vozila pokreće prekršajni postupak (zapriječena novčana kazna od 10.000 do 2.000.000 kuna za pravnu osobu, a od 10.000 do 100.000 za odgovornu osobu u pravnoj osobi te za fizičku osobu⁶) te utvrđuje obvezu plaćanja trošarine koja se obračunava na količinu koja odgovara obujmu spremnika uvećanog sto puta⁷.

U predmetu Ruotsalainen protiv Finske⁸, koji

se vodio na zahtjev podnositelja koji je zbog korištenja nelegalnog goriva umjesto dizel goriva prekršajno kažnjen, te mu je povrh toga u posebnom upravnom postupku utvrđena obveza plaćanja dodatnog poreza u iznosu koji odgovara porezu koji je stvarno bio dužan platiti uvećan za tri puta, Europski sud utvrdio je da je u oba postupka riječ o kaznenim sankcijama u smislu članka 4. Protokola broj 7, i to prije svega zbog toga što je stvarna trošarinska obveza bila uvećana tri puta, a to je upućivalo na njen kazneni karakter, te je zbog vođenja obaju postupaka utvrdio povredu te odredbe Konvencije.

U tom slučaju, podnositelj nije tražio utvrđenje povrede prava na mirno uživanje vlasništva zbog nerazmjernosti trošarine koju je bio dužan platiti, ali bi bilo zanimljivo vidjeti kakva bi odluka Suda bila i o tom pitanju u nekom hrvatskom predmetu u kojem se trošarina utvrđuje prema obujmu spremnika uvećana za sto puta.

Zaključak

Unatoč već utvrđenim povredama načela *ne bis in idem*, koje je zajamčeno člankom 4. Protokola broj 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, u predmetima koji su se protiv Hrvatske vodili pred Europskim sudom za ljudska prava, to pravo i dalje nije potpuno zaštićeno u postupcima pred hrvatskim tijelima i to naročito u poreznim postupcima. S obzirom na to da presude Europskog suda predstavljaju tumačenje Konvencije, koja se treba u domaćim postupcima primjenjivati izravno i bez obzira na sadržaj domaćih propisa, potrebno je i korisno pozivati se i na presude koje je taj Sud donio u predmetima protiv drugih država, ako je riječ o analognim pravnim i činjeničnim situacijama. Ponekad se, na sreću odvjetnika, može pronaći predmet koji je činjenično i pravno gotovo identičan sa situacijama do kojih dolazi pred domaćim tijelima, kao što je primjerice gore opisan slučaj s trošarinama, pa je pozivanjem na odgovarajuću praksu Europskog suda već u domaćem postupku moguće spriječiti povredu.

6 Član 102. Zakona o trošarinama (NN 22/2013 i dr.), ranije član 80. Zakona o trošarinama (NN 83/09)

7 Član 90. Zakona o trošarinama (NN 22/2013 i dr.), ranije član 76. Zakona o trošarinama (NN 83/09)

8 Ruotsalainen protiv Finske, zahtjev broj 13079/03, presuda od 16. lipnja 2009.

Odvjetnik Goran Gašparon iz Zagreba poslao je uredništvu "Odvjetnika" svoj prijedlog za ocjenu suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske koji se odnosi na vrlo zanimljiv i aktualni predmet javne nabave.

Prijedlog za ocjenu suglasnosti s Ustavom Republike Hrvatske u javnoj nabavi

Predlagatelj:

ZAŠTITA I SIGURNOST d. o. o.,
Gospodska 14, Zagreb

zastupana po:

odvjetničkom uredu Gorana Gašparona iz Zagreba

Na osnovi čl. 38. st. 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 49/02 – pročišćeni tekst) predlagatelj podnosi

Prijedlog

za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti čl. 1. i čl. 3. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave (Narodne novine, broj 74/14 od 18. lipnja 2014.) s Ustavom Republike Hrvatske (prema pročišćenom tekstu Ustava Republike Hrvatske u skladu s Izvješćem Ustavnoga suda Republike Hrvatske broj U-X-1435/2011 od 23. ožujka 2011., a koje obuhvaća Narodne novine, broj 56/90, 135/97, 113/00, 28/10 i 76/10 – dalje: **Ustav**)

Predlagatelj predlaže da Ustavni sud Republike Hrvatske na osnovi čl. 43. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske

prihvati ovaj prijedlog i pokrene postupak, te da ocijeni da postoji nesuglasnost čl. 1. i čl. 3. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave s Ustavom.

Članak 1. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave glasi:

U Zakonu o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave (Narodne novine, br. 18/13 i 127/13) u čl. 3 st. 3. mijenja se i glasi:

(3) Državna komisija odlučuje o naknadi troškova žalbenog postupka i drugim zahtjevima koje su ovlaštene postaviti stranke u žalbenim postupcima. U tim postupcima vrijednost nabave nije procjenjiva.

Članak 3. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave glasi:

U žalbenim postupcima u kojima odluka o žalbi nije donesena do dana stupanja na snagu ovog Zakona, Državna komisija odlučit će u skladu s člankom 1. ovog Zakona. Osporenim čl. 1. i čl. 3. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave povrijeđene su odredbe čl. 5., čl. 14., čl. 16., čl. 26. i čl. 90. Ustava.

Piše:

Goran Gašparon

odvjetnik
u Zagrebu

Odredba čl. 5. Ustava između ostalog glasi:

članak 5.

U Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom, a ostali propisi i s Ustavom i sa zakonom.

Odredba čl. 14. Ustava između ostalog glasi:

članak 14.

Svi su pred zakonom jednaki.

Odredba čl. 16. Ustava glasi:

članak 16.

Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje.

Svako ograničenje slobode i prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.

Odredba čl. 26. Ustava glasi:

članak 26.

Svi su državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima koje imaju javne ovlasti.

Odredba čl. 90. Ustava između ostalog glasi:

članak 90.

Zakoni i drugi propisi državnih tijela koja imaju javne ovlasti ne mogu imati povratno djelovanje.

Razlozi zbog kojih osporeni Zakon nije u suglasnosti s Ustavom

I. Štetne posljedice

Ne ulazeći u motive Hrvatskog sabora kao zakonodavca za izmjenu Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave, kao ni motiva Vlade Republike Hrvatske kao predlagatelja takvog zakonodavnog rješenja, treba upozoriti na štetne posljedice koje takva zakonska odredba donosi.

Naime, donošenje odluke u kojima vrijednost nabave nije procjenjiva samo u odnosu na stranke koje su ovlaštene postaviti trošak žalbenog postupka, kao i odluke da se postupci koji su započeti prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komi-

siji za kontrolu postupaka javne nabave imaju primijeniti u skladu s čl. 1. osporenog zakona, iznimno je važno s gledišta ostvarenja vladavine prava kao najviše vrednote ustavnopravnog poretka Republike Hrvatske (čl. 3. Ustava Republike Hrvatske).

Isto vrijedi i s gledišta zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda – **poglavlje III. Ustava**, osobito jednakosti pred zakonom (čl. 14. st. 2. Ustava); jednakosti svih pred sudovima (čl. 26. Ustava) i prava na pravično suđenje (čl. 29. st. 1. Ustava), kao i ustrojstva državne vlasti – **poglavlje IV. Ustava**, prvenstveno na zabranu povratnog djelovanja zakona (čl. 90. Ustava).

II. Neustavno ograničenje prava

Prema odredbi čl. 16. st. 2. Ustava, svako ograničavanje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju. Odredbama čl. 1. i čl. 3. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave nerazmjerno je ograničeno pravo žalitelja da dobije obrazloženi odgovor na pitanje – zašto je u odnosu na sve druge sudionike u postupku javne nabave (naručitelje, ponuditelje) vrijednost nabave procjenjiva, a u odnosu na žalitelja vrijednost nabave je neprocjenjiva.

Takvo postupanje zakonodavca ne samo da je diskriminirajuće u odnosu na žalitelja kao jedne od stranaka u postupke javne nabave, nego se u potpunosti krše odredbe čl. 14. st. 2., čl. 26. i čl. 29. st. 1. Ustava.

U prilog navedenom govori i činjenica da su prije stupanja na snagu Zakona o izmjenama Zakona o državnoj komisiji za kontrolu postupaka javne nabave i sudovi u Republici Hrvatskoj zauzeli stajalište da je u žalbenom postupku po Zakonu o javnoj nabavi **vrijednost predmeta spora procjenjiva**. Za primjer predlagatelj navodi sljedeće:

Presuda Upravnog suda u Splitu, posl. broj: Usl-83/12 od 22. siječnja 2013. godine

Presuda Upravnog suda u Zagrebu, posl. broj: Usl-206/12 od 28. veljače 2013. godine

Presuda Upravnog suda u Rijeci, posl. broj:

Usl-422/12 od 11. ožujka 2013. godine
 Presuda Visokog upravnog suda Republike
 Hrvatske, posl. broj: Us-12922/2008 od 11.
 svibnja 2011. godine
 Zaključak br: 6 Su-1025/2011-2 od 24. li-
 stopada 2011. Financijskog i radno-pravnog
 odjela Upravnog suda RH

III. Neustavno povratno djelovanje Zakona
 Prema odredbi čl. 90. st. 4. Ustava, "Zakoni i
 drugi propisi državnih tijela i tijela koje imaju
 javne ovlasti *ne mogu imati povratno djelo-*
vanje."

U st. 5 istog članka propisano je da *iz posebno*
opravdanih razloga samo pojedine odredbe
 zakona mogu imati povratno djelovanje.
 Predlagatelj doista ne vidi niti jedan ustavno-
 pravni, pa čak i životno logičan razlog da os-

porene odredbe Zakona imaju povratno dje-
 lovanje, osim da se uskrati pravo žalitelja na
 trošak žalbenog postupka prema vrijednosti
 predmeta spora.

**Takav pristup Zakonodavca čini žalitelje
 građanima drugoga reda, a svakako nerav-**
nopravnima i nejednakima pred zakonom
(čl. 14. st. 2. Ustava).

S obzirom na gore navedeno, predlagatelj
 predlaže Ustavnom sudu Republike Hrvatske
 da na osnovi čl. 43. Ustavnog zakona o Ustav-
 nom sudu Republike Hrvatske (NN 99/99,
 29/02 i 49/02) prihvati ovaj prijedlog i pokre-
 ne postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom,
 te da utvrdi da postoji nesuglasnost čl. 1. i čl.
 3. Zakona o izmjenama Zakona o Državnoj
 komisiji za kontrolu postupaka javne nabave
 s Ustavom.

IUS-INFO®

Pravno rješenje koje štedi vaše vrijeme!

Rezultat višegodišnjeg iskustva u
 obrađivanju pravnih sadržaja, portal
 IUS-INFO redovito vas opskrbljuje
 dnevno ažuriranim i preglednim
 informacijama.

IUS SOFTWARE d. o. o.

Tuškanova 37,
 10 000 Zagreb

T. 01 5999 918

F. 01 5999 919

E. info@iusinfo.hr

www.iusinfo.hr

Pravno-informacijski portal koji nudi najviše:

- Pretraživanje portala po ključnim riječima
- Pročišćeni tekstovi svih važećih zakona i podzakonskih propisa u RH
- Više od 200 000 sudskih presuda i sentenci
- Stručni članci renomiranih autora
- Međunarodni ugovori
- Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava i Europskog suda pravde
- Mišljenja i tumačenja nadležnih tijela u RH
- Radni dokumenti Hrvatskog Sabora
- Korisni obrasci s poveznicama na zakonodavstvo i literaturu, ogledni primjeri i kalkulatori
- Informacije o stečajnim i likvidacijskim postupcima te predstečajnim nagodbama
- Izračun zateznih kamata
- Tjedni glasnik pravnih novosti IUS-NEWS
- Najave stručnih seminara i savjetovanja
- Aktualne vijesti iz područja prava i gospodarstva
- Stalna korisnička pomoć

Ovršni zakon ili Kako uspješno maltretirati vjerovnike

Piše:
Ivica Crnić

odvjetnik u
Zagrebu

Kad se u javnosti raspravlja o primjeni Ovršnog zakona (Narodne novine, broj 112/12. i 93/14. – dalje: **OZ**), u pravilu je riječ o (teškom) položaju ovršenika, dakle, dužnika. Nitko ne spori da o tome valja voditi brigu, osobito u odnosu na dužnike koji su se u životnim i/ili poslovnim nevoljama našli ne svojom krivnjom.

Istodobno se, opet u pravilu, zanemaruju prava i pravni položaj ovrhovoditelja-vjerovnika. Cilj ovrhe, odnosno ovršnih propisa, trebao bi biti da vjerovnik učinkovito i brzo ostvari svoja prava. Zakon i drugi propisi ne bi smjeli otežavati vjerovnikov položaj, a ponekad i onemogućavati ostvarenje njegovih prava. Ovršni zakon trebao bi biti jednostavno, svima razumljivo i učinkovito pravno oruđe za ostvarenje prava koja proizlaze iz pravomoćnih presuda sudova i drugih tijela državne vlasti. Time bi taj Zakon bio doprinos stvaranju pravnog reda i sigurnosti.

Samo su "reformne" zakona stalne

Građani i pravne osobe legitimno očekuju od Hrvatskog sabora, kao zakonodavnog tijela, da donosi zakone koji će omogućiti funkcioniranje pravnog sustava i učinkovito ostvarenje njihovih prava. U našoj državi jedino što je trajno su **tzv. reforme zakonodavstva**. One, manje ili više, adresate zakona – fizičke i pravne osobe, vuku u još dublji glib, baruštinu i maglu nejasnih, nedorečenih i međusobno proturječnih propisa, koji samo stvaraju daljnju ozbiljnu pravnu nesigurnost i nejednakost

tih osoba pred zakonima, sudovima i javno-pravnim tijelima.

"Reformom" Ovršnog zakona iz srpnja 2014. Ministarstvo pravosuđa kao inicijator te reforme, Vlada Republike Hrvatske kao predlagatelj izmjena i dopuna tog Zakona, i Hrvatski sabor kao zakonodavac, po tko zna koji put, iznevjerili su legitimna očekivanja svih pravnih subjekata u Hrvatskoj da će Ovršni zakon zaista postati ozbiljno pravno oruđe za ostvarenje njihovih prava. Osobito su **vjerovnici** i dalje ostali – **građani drugog reda**.

Tko će investirati u situaciji pravne nesigurnosti?

Rigidnim birokratskim formalizmom OZ-a jako se dovodi u pitanje jesu li Hrvatski sabor (zakonodavac) i Vlada Republike Hrvatske (izvršna vlast i predlagatelj zakona) zaista iskreno odani ideji da Ovršni zakon bude učinkovito pravno sredstvo u rukama vjerovnika radi ostvarenja njihovih (pravomoćnih) prava, ili je taj Zakon tek (polu)mrtvo slovo na papiru. Time se dovodi u pitanje i navodna želja Vlade Republike Hrvatske da potakne **investiranje u hrvatsko gospodarstvo**.

Tko će investirati u situaciji kad mu je jasno da mu je ono što je uložio ili namjerava uložiti ugroženo, uz ostalo, i neučinkovitim sustavom ovrhe!?

Treća, ali nije sreća

Podsjetimo, Republika Hrvatska od svog državnopravnog osamostaljenja dobila je ne

tako davne 2012. godine, eto, već treći, cje-
loviti Ovršni zakon (Narodne novine, broj
112/12.), time da je OZ iz 2010. bio donesen, a
u bitnome dijelu nikada nije bio primijenjen.
To također upućuje na kakvoću zakonodavne
djelatnosti u Hrvata.

Čini se da ni taj treći zakon, onaj iz 2012., nije
– treća sreća. On je, zapravo, ponešto poprav-
ljeni OZ iz 1996., **pun formalizama i trajne
nevoljkosti** bilo koje, pa i aktualne **političke
vlasti, da se u Republici Hrvatskoj stvarno
razvije učinkovit i djelotvoran sustav ovrhe
i skрати trajanja ovršnog postupka, a time i
ostvarenje vjerovnikovih prava.**

Uz to, smatramo da Zakonodavac i predla-
gatelj takvih zakona ugrožavaju pravnu si-
gurnost svih pravnih subjekata čestim i ne-
kvalitetnim izmjenama i dopunama ovršnih
propisa. Opće je poznato (notorno), da česte
promjene zakonodavstva zahtijevaju vrije-
me prilagodbe svih onih koji ih provode. Za
to vrijeme **nema ujednačene sudske prakse**
ni prakse javnopravnih tijela, a kad je riječ o
Ovršnom zakonu – ni javnih bilježnika. Sve se
to lomi preko pleća ovrhovoditelja i ovršenika
koje melje strašni žrvanj zakonskih nejasnoća
i formalizama.

Politika rigidne formalnosti

Naime, decenijska politika rigidne formalno-
sti nastavila se i Zakonom o izmjenama i do-
punama Ovršnog zakona iz 2014. (Narodne
novine, broj 93/14.).

**Učinkovit, za provedbu jednostavan i ja-
san, pravedan OZ pretpostavka je stvaranja
građanskog reda i morala.** On bi trebao biti
i izrazito važan doprinos promjeni, u javno-
sti uvriježenog stajališta, da obveze ne treba
ispunjavati, da se dogovorenog ne treba pri-
državati i da sudske odluke i odluke drugih
državnih tijela služe za podsmijeh, jer ih ne
treba poštivati ni po njima postupati, jer duž-
nike štite rigidnost i formalnost propisa, a vje-
rovnici i onako nisu bitni.

Zaista je za zapitati se: zar u Republici Hrvat-
skoj ne možemo donijeti ovršni zakon koji bi
bio jednostavan i razumljiv za provedbu, a
time i učinkovit. Pri tome mislimo na to da

ovršni propisi ne smiju sadržavati odredbe
koje stečena prava (vrlo često teško izborna
nakon dugotrajnog sudskeg parničnog ili slič-
nog postupka) bez ikakvog razumnog razloga
ograničavaju. Time OZ i dalje ostaje parnica
nakon parnice, pa čak i s većim ograničenjima
no što su ona propisana Zakonom o parnič-
nom postupku (Narodne novine, broj 148/11.
– pročišćeni tekst i 25/13. – dalje: ZPP).

U tom smislu nije samo OZ, već postoje i dru-
gi ovršni propisi koji su nepotrebno formali-
stički i rigidni, neki čak i ridikulozni.

Zakonodavac strogoću trenira na vjerovniku (ovrhovoditelju)

Nepotrebnu strogoću Zakonodavac i nadalje
najčešće trenira na vjerovniku (ovrhovodite-
lju) koji bi, navodno, trebao biti subjekt zašti-
ćen ovršnim pravom.

Propisi OZ-a u odnosu prema vjerovniku su
diskriminirajući, a omogućuju i arbitrarnost i
samovolju sudova, o čemu će u nastavku tako-
đer biti riječ. Međutim, **ima takvih rigidnih,
birokratskih odredaba, istina manje, i u od-
nosu na ovršenika (dužnika).**

U ovom tekstu pokušat ćemo upozoriti na
neke odredbe OZ-a koje su prema našem
stajalištu suprotne Ustavu Republike Hrvat-
ske (Narodne novine, broj 56/90., 135/97.,
113/00., 28/10., 76/10., 85/10. i 05/14. – dalje:
Ustav).

Opasnost za odvjetnike-punomoćnike

Odvjetnici bi trebali obratiti puno pozornosti
na propise OZ-a na koje upućujemo u ovom
članku. Naime, formalni ili tehnički propust
odvjetnika kao punomoćnika, bilo ovrhovo-
ditelja bilo ovršenika, može imati za poslje-
dicu, uz ostalo, da će sud rješenjem odbaciti
prijedlog ovrhovoditelja ili žalbu ovršenika,
ne pozivajući predlagatelja da prijedlog dopu-
ni ili ispravi, odnosno ovršenika da žalbi doda
ispušteni podnesak.

Posljedice za ovrhovoditelja mogu biti jako
teške i sežu čak do potpunog gubitka prava,
odnosno nemogućnosti provedbe ovrhe. Ne
bi trebalo isključiti da bi u toj situaciji stranka
od odvjetnika-punomoćnika zahtijevala na-

knadu štete, učinjene tehničkim, formalnim propustima u zastupanju.

Jesu li odvjetnici uopće svjesni što takve odredbe OZ-a mogu, dakle, u konačnici proizročiti ne samo njihovim strankama, već i njima samima kao profesionalnim pravnim zastupnicima!?

Nemogućnost dopune ili ispravka ovršnog prijedloga (čl. 39. st. 3. OZ-a)

Člankom 39. OZ-a¹ propisano je što sve mora sadržavati prijedlog za ovrhu (stavak 1.) i

1 Članak 39. OZ-a u cijelosti glasi: **Prijedlog za ovrhu** – Članak 39.:

(1) Prijedlog za ovrhu mora sadržavati zahtjev za ovrhu u kojemu će biti naznačena ovršna ili vjerodostojna isprava na temelju koje se traži ovrha, ovrhovoditelj i ovršenik, osobni identifikacijski brojevi ovrhovoditelja i ovršenika, tražbina čije se ostvarenje traži te sredstvo kojim ovrhu treba provesti i, po potrebi, predmet u odnosu na koji ga treba provesti. Prijedlog mora sadržavati i druge propisane podatke potrebne za provedbu ovrhe.
(2) Prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave mora sadržavati:

1. zahtjev da sud naloži ovršeniku da u roku od osam dana, a u mjeničnim i čekovnim sporovima u roku od tri od dana dostave rješenja, namiri tražbinu zajedno s odmjerenim troškovima, i

2. ovršni zahtjev iz stavka 1. ovoga članka.

(3) Prijedlog za ovrhu koji ne sadrži sve podatke iz stavaka 1. i 2. ovoga članka sud će odbaciti rješenjem, ne pozivajući predlagatelja da ga dopuni ili ispravi, osim u ovrsi radi vraćanja zaposlenika na rad ili u službu.

(4) Iznimno od odredbe stavka 3. ovoga članka, ako prijedlog za ovrhu ne sadrži osobni identifikacijski broj ovršenika, nadležni sud ili javni bilježnik će ga pribaviti po službenoj dužnosti. Sud ili javni bilježnik dužan je najkasnije u roku od osam dana od dana primitka prijedloga za ovrhu, odnosno dopune podataka o ovršeniku, uputiti zahtjev Ministarstvu financija, Poreznoj upravi za dostavu podataka o osobnom identifikacijskom broju.

(5) Ako Ministarstvo financija, Porezna uprava obavijesti sud ili javnog bilježnika o nemogućnosti dostave podatka o osobnom identifikacijskom broju ovršenika, sud ili javni bilježnik je dužan u roku od osam dana od dana primitka obavijesti uputiti poziv ovrhovoditelju da dopuni podatke o ovršeniku (podaci o rođenju, matični broj građana, posljednje poznato prebivalište i adresa stanovanja za fizičku osobu, odnosno matični broj ili matični broj subjekta za pravnu osobu) u roku od osam dana od dana primitka poziva.

(6) Ako ovrhovoditelj u roku iz stavka 5. ovoga članka ne dostavi tražene podatke ili ako sud ili javni bilježnik na temelju dopunjenih podataka ne uspije pribaviti osobni identifikacijski broj ovršenika, sud će odbaciti prijedlog za ovrhu, osim ako je ovršenik strana fizička ili pravna osoba kada će sud ili javni bilježnik donijeti rješenje o ovrsi bez osobnog identifikacijskog broja ovršenika.

prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave (stavak 2. tog članka OZ-a).

Stavkom 3. tog članka OZ-a propisano je, pak, da će prijedlog za ovrhu koji ne sadrži sve podatke iz stavaka 1. i 2. tog članka **sud odbaciti rješenjem, ne pozivajući predlagatelja da ga dopuni ili ispravi**, osim u ovrsi radi vraćanja zaposlenika na rad ili u službu.

Riječ je o odredbi koji je suprotna čl. 16. st. 2. Ustava², jer se ovrhovoditelju (vjerovniku) kao predlagatelju nameću ograničenja koja nisu nužna s obzirom na okolnosti. Naime, prema čl. 16. st. 2. Ustava **svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju**.

Ta odredba suprotna je i čl. 26. Ustava³ o jednakosti svih pred sudovima odnosno drugim državnim tijelima, kao i čl. 29. st. 1. Ustava⁴,

2 Odredba čl. 16. Ustava u cijelosti glasi: "Slobode i prava mogu se ograničiti samo zakonom da bi se zaštitila sloboda i prava drugih ljudi te pravni poredak, javni moral i zdravlje. **Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju.**"

3 Odredba čl. 26. Ustava u cijelosti glasi: "**Svi su državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima koja imaju javne ovlasti.**"

4 Odredba čl. 29. Ustava u cijelosti glasi: "**Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.**"

U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičnik, okrivljenik ili optuženik ima pravo:

- da u najkraćem roku bude obaviješten potanko i na jeziku koji razumije o naravi i razlozima optužbe koja se diže protiv njega i o dokazima koji ga terete,
  - da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane,
  - na branitelja i nesmetano uspostavljanje veze s braniteljem, i s tim pravom mora biti upoznat,
  - da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava da plati branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja pod uvjetima propisanim zakonom,
  - da mu se sudi u njegovoj nazočnosti, ukoliko je dostupan sudu,
  - da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da zahtijeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe,
  - na besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.
- Osumnjičnik, okrivljenik i optuženik ne smije se siliti da prizna krivnju.

Dokazi pribavljeni na nezakonit način ne mogu se uporabiti u sudskom postupku.

jer svojom rigidno birokratskim formalizmom onemogućuje pravično suđenje.

Zbog formalne pogreške potpuni gubitak prava!?

Nema nikakve ustavne osnove da se ovrhovoditeljevo pravo na mogućnost ispravka formalne, tehničke pogreške pri sastavljanju ovršnog prijedloga ograničava u toj mjeri da ono može za posljedicu imati čak i potpuni gubitak svih vjerovnikovih prava. Takvom odredbom čl. 39. st. 3. OZ-a, nakon vrlo često iscrpljujućeg, dugotrajnog i skupog parničnog ili drugog kontradiktornog sudskog postupka, ovrhovoditelja (vjerovnika) dovodi se do toga da u ovršnom postupku, koji bi trebao biti njegovo učinkovito sredstvo za ostvarenje njegovih prava, on sva svoja prava u potpunosti izgubi zbog eventualnog formalnog propusta. Pri tome se vjerovniku ne daje mogućnost da eventualnu formalnu, tehničku pogrešku (primjerice, pogrešku u pisanju) ispravi, već se, vjerojatno zbog ideje da je potrebno popraviti statističku sliku o rješavanju broja predmeta pred redovnim sudovima, nameće ograničenje koje nema osnove u Ustavu, što u cijelosti narušava i ustavnopravnu koncepciju prava na pravično suđenje iz čl. 29. st. 1. Ustava.

Omogućiti pravo na ispravak ili dopunu ovršnog prijedloga

Tako, zbog benignog tehničkog propusta, primjerice, ako ovrhovoditelj očitom pogreškom u pisanju netočno navede poslovni broj ili datum ovršne isprave, za vjerovnika mogu nastati izrazito teške materijalnopravne posljedice i velika šteta.

Zato je sudu trebalo dati ovlast i dužnost da odbaci nepotpuni prijedlog za ovrhu, ali **tek nakon što pozove ovrhovoditelja da u primjerenom roku otkloni (ispravi) uočeni formalni nedostatak, odnosno brisati stavak 3. članka 39. OZ-a u cijelosti.** U slučaju brisanja te odredbe ovršni bi sud pozivom na čl. 21. OZ-a imao ovlast i dužnost pozvati ovrhovoditelja na ispravak, odgovarajućom primjenom čl. 109. ZPP-a. To

Kazneni postupak može se pokrenuti samo pred sudom na zahtjev ovlaštenog tužitelja.”

bi bilo primjereno legitimnim očekivanjima ovrhovoditelja da mu država svojim propisima neosnovano ne otežava ili čak potpuno onemogućuje ionako dugotrajan proces ostvarenja njegovih prava.

Gubitak založnog prava ili prednosnog reda Primjerice, zbog primjene čl. 39. st. 3. OZ-a ovrhovoditelj kao vjerovnik može biti izložen velikom riziku da:

a) **izgubi red u stjecanju založnog prava** prema čl. 84., čl. 94. st. 2. OZ-a ili

b) **izgubi prednosni red** iz čl. 161. OZ-a i u drugim sličnim pravnim situacijama.

Pri tome valja imati na umu da pravo pokretanja ovršnog postupka imaju ovrhovoditelji i osobno (bez pomoći pravnih zastupnika), a oni ne moraju nužno biti pravno educirani.

Ne postoji nijedan ustavnopravni pa čak ni običan životno razuman razlog da se u odnosu na ovrhovoditelja propisuju tako teške sankcije za moguće formalno-tehničke propuste pri podnošenju prijedloga za ovrhu. Riječ je o zakonskim ograničenjima koja nisu nužna s obzirom na okolnosti i u tom smislu je čl. 39. st. 3. OZ-a, a takvih odredba ima još u tom zakonu, protuustavan.

Riječ je o protuustavnom ograničavanju mogućnosti sudjelovanja jedne od stranaka u postupku pred sudom.

Dakle, ovrhovoditelja (vjerovnika) se teško sankcionira za formalan i benigni propust.

Vjerovnik u podređenom položaju u odnosu na dužnike

Istodobno se ovršeniku (dužniku) omogućuje da potpuno neformalnim i često potpuno neobrazloženim prigovorima onemogućuje ili odugovlači ovrhu.

Takav Zakonodavčev pristup čini vjerovnike (ovrhovoditelje) građanima drugog reda, a svakako neravnopravnim i nejednakim pred zakonom i pred sudovima (čl. 14.⁵ st. 2. i čl. 26. Ustava) u odnosu na dužnike. Zato je navedena odredba suprotna i navedenim odredbama

5 Odredba čl. 14. Ustava u cijelosti glasi: “Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. **Svi su pred zakonom jednaki.**”

Ustava, a svakako je suprotna i čl. 16. st. 2. Ustava, prema kojem svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju. To ovdje nije slučaj, jer se vjerovnicima nameću neosnovano velika ograničenja pri ostvarenju njihovih prava i time ih se stavlja u podređen položaj u odnosu na dužnike. To onemogućuje i primjenu ustavnog načela na pravično suđenje iz čl. 29. st. 1. Ustava.

I vjerovnici su međusobno neravnopravni – radnici i neradnici

Zakonom o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona iz 2014. (Narodne novine, broj 93/14.), dodana je u čl. 39. st. 3. odredba **da se taj propis ne odnosi na ovrhu radi vraćanja zaposlenika na rad ili u službu**. No, ta odredba koja je naizgled “popravila” prijašnju totalnu rigidnost čl. 39. st. 3. OZ-a, zapravo je diskriminirajuća jer je stvorila dvije neravnopravne kategorije vjerovnika.

U odnosu na radnike kao vjerovnike-ovrhovoditelje, dakle, otklonjena je neustavnost na koju je ukazivano u stručnoj javnosti.

Nažalost, Zakonodavac je u odnosu na sve ostale vjerovnike-ovrhovoditelje ostao kod neustavne odredbe da će sud prijedlog za ovrhu koji ne sadrži sve podatke iz stavaka 1. i 2. čl. 39. odbaciti rješenjem, **ne pozivajući predlagatelja da ga dopuni ili ispravi**.

Mijenjajući OZ na navedeni način, Zakonodavac je stvorio dvije vrste (kategorije) vjerovnika-ovrhovoditelja, jedne koji imaju status radnika i druge, koji taj status nemaju, pa su valjda neradnici.

Time je Zakonodavac i ovrhovoditelje doveo u nejednak položaj pred zakonom, što je suprotno čl. 14. st. 2. i čl. 29. st. 1. Ustava, jer ovrhovoditelji u pravnom statusu radnika imaju pravo da ih sud pozove da otklone (isprave) tehničke i/ili formalne propuste u sastavljanju ovršnog prijedloga, a ostali ovrhovoditelji (sve druge fizičke i sve pravne osobe) toga prava nemaju.

Dakako da su ostali vjerovnici (tzv. neradnici) i u podređenom položaju prema ovršenicima-dužnicima, o čemu je već prethodno bila riječ.

Neujednačenost (nekonzistentnost) hrvatske procesne legislative

Već smo uvodno istaknuli da bi Ovršni zakon trebao biti učinkovito pravno oruđe za ostvarenje prava koja proizlaze iz pravomoćnih presuda sudova i odluka drugih tijela državne vlasti. Time bi OZ sigurno pridonio tako potrebnom stvaranju pravnog reda i sigurnosti u Republici Hrvatskoj.

Zato taj Zakon ne smije sadržavati odredbe koje tako stečena prava, vrlo često teško izborena nakon dugotrajnog sudskog parničnog ili sličnog postupka, bez ikakvog razumnog razloga ograničavaju ili čak onemogućavaju. U parničnom postupku, u kojem je vjerovnikovo pravo neizvjesno, sud ima pravo i dužnost pozvati stranku na ispravak formalne, tehničke pogreške u podnesku (čl. 109. ZPP-a). U ovrsi, u kojoj je vjerovnikovo pravo izvjesno, bez ikakva razumnog razloga Ovršni zakon određuje da sud nema to pravo. To upućuje i na neujednačenost (nekonzistentnost) hrvatske postupovne (procesne) legislative.

Živjela sudska statistika – iznad svega, dolje mrski vjerovnici i njihova prava

Autor se ne može oteti dojmu da takve odredbe u OZ-u imaju za cilj da se, po svaku cijenu, popravi statistika rada redovnih sudova, formalnim dovršavanjem ovršnih postupaka koji su u tijeku, a da je iz vidokruga predlagatelja tog Zakona (hrvatske Vlade i njezinog ministra pravosuđa) i Zakonodavca (Hrvatskog sabora) potpuno ispušteno ono što bi trebao biti stvarni cilj takvog propisa – **učinkovito ostvarenje vjerovničkih prava, a slijedom tog i stvaranje općeg reda u poštivanju ispunjenja obveza i jačanje javnog i poslovnog morala**.

U tom smislu ustavno su upitne i brojne druge odredbe OZ-a s raznim izmišljenim ili nedomišljenim razlozima za *odbacivanje* prijedloga za ovrhu ili *obustavu* ovrhe, koje su usmjerene na to da se ovrha ne provede, već da se dovrši iz formalnih razloga. O tome će još biti potpunije riječi u nastavku ovog rada.

Upitno i ovršenikovo pravo na žalbu (čl. 51. st. 1. OZ-a)⁶

Već smo spomenuli da rigidne, birokratske formalnosti OZ sadržava, ali u nešto manjoj mjeri, i prema ovršeniku-dužniku.

Bitno isti argumenti, kao u prethodnim dijelovima ovog rada, vrijede, naime, i u slučaju čl. 51. st. 1. OZ-a prema kojem će, **ako ovršenik ne priloži uz žalbu sve isprave potrebne za ispitivanje njezine dopuštenosti, sud prvog stupnja žalbu odbaciti, ne pozivajući ovršenika da je dopuni ili ispravi.**

Takva odredba OZ-a suprotna je gore već navedenim člancima 14. st. 2., 16. st. 2., 26. i čl. 29. st. 1. Ustava.

Naime, i u tom slučaju, zbog moguće benigne tehničke pogreške ovršenika, primjerice ovršenik uz žalbu slučajnim propustom ne priloži neku ispravu potrebnu za ispitivanje njezine dopuštenosti, za ovršenika će nastupiti nerazmjerno velike posljedice, jer će sud prvog

stupnja žalbu odbaciti, a da pri tom ne mora pozvati odnosno ne mora omogućiti ovršeniku da naknadno, u nekom primjerenom, moguće i vrlo kratkom roku takav (nehotičan) propust ispravi.

Takvo rigidno ograničavanje prava ovršenika da ispravi slučajan ili nehotičan propust, da uz žalbu priloži sve isprave potrebne za ispitivanje njezine dopuštenosti, suprotno je čl. 16. st. 2. Ustava, jer je riječ o ograničenju mogućnosti sudjelovanja u postupku pred sudom, koje nije razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u takvom slučaju. Riječ je o još jednoj diskriminatornoj odredbi koja, onemogućuje i ostvarenje ustavnog postulata prava na pravično suđenje iz čl. 29. st. 1. Ustava.

Ne postoji ni jedan ustavni razlog za takav rigidan, birokratski propis koji u tom slučaju ovršenika dovodi u nejednak položaj pred zakonom i pred sudom, što je suprotno čl. 14. st. 2. i čl. 26. Ustava. U tom je slučaju ovršenik u nejednakom ili neravnopravnom položaju prema ovrhovoditelju, jer se ovrhovoditelj ne sankcionira ako on podnosi žalbu, i uz nju propusti priložiti neku ispravu koja dokazuje njegovo pravo.

Što je to neobrazloženi prigovor? (čl. 58. st. 1. OZ-a)⁷

Sporna je, prema našem mišljenju, i ustavnost odredbe čl. 58. st. 1. OZ-a. Prema toj odredbi ovršenik je dužan u prigovoru protiv rješenja

6 Odredba čl. 51. OZ u cijelosti glasi: "**Odlučivanje o žalbi - Članak 51.**

(1) **Ako ovršenik ne priloži uz žalbu sve isprave potrebne za ispitivanje njezine dopuštenosti, sud prvog stupnja će žalbu odbaciti, ne pozivajući ovršenika da je dopuni ili ispravi.**

(2) U povodu žalbe protiv rješenja o ovrsci sud prvog stupnja može žalbu prihvatiti ako ocijeni da je osnovana te, u cijelosti ili djelomice, doneseno rješenje o ovrsci preinačiti i ovršni zahtjev odbiti, ili ukinuti rješenje o ovrsci i ovršni prijedlog odbaciti ili oglasiti se stvarno ili mjesno nenadležnim i predmet ustupiti nadležnom sudu, osim u slučajevima iz članka 52. ovoga Zakona.

(3) U slučajevima iz stavka 2. ovoga članka sud prvog stupnja ukinut će provedene radnje, osim kad se oglasio nenadležnim i predmet ustupio nadležnom sudu. Sud kome je predmet ustupljen kao nadležnom može provedene radnje ukinuti ako ocijeni da je to potrebno radi pravilne provedbe ovrhe.

(4) Sudac prvog stupnja uputit će predmet sudu nadležnom za odlučivanje u drugom stupnju ako ocijeni da žalba nije osnovana.

(5) Radi provjere osnovanosti navoda žalbe sud prvoga stupnja može, po potrebi, saslušati stranke i druge sudionike te obaviti druge izvidaje.

(6) Sud prvoga stupnja dužan je rješenje iz stavka 2. ovoga članka donijeti i otpremiti u roku od trideset dana. U tom je roku u slučaju iz stavka 4. ovoga članka dužan predmet uputiti drugostupanjskom sudu.

(7) Drugostupanjski sud dužan je rješenje o žalbi donijeti i otpremiti u roku od šezdeset dana od dana kada ju je primio.

(8) Protiv rješenja iz stavka 1. ovoga članka dopuštena je žalba protiv koje sud prvoga stupnja nema ovlasti iz te odredbe."

7 Odredba čl. 58. OZ u cijelosti glasi: "**Postupak u povodu prigovora protiv rješenja o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave - Članak 58.**

(1) **Ovršenik je dužan u prigovoru protiv rješenja o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave odrediti u kojem dijelu pobija to rješenje. Prigovor protiv rješenja o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave mora sadržavati razloge pobijanja. Neobrazloženi prigovor sud će odbaciti kao nepotpun, ne pozivajući ovršenika da ga dopuni ili ispravi.**

(2) Ako u prigovoru protiv rješenja o ovrsci na temelju vjerodostojne isprave ovršenik nije odredio u kojem dijelu pobija rješenje, opseg pobijanja sud će utvrditi na temelju sadržaja prigovora.

(3) Ako se rješenje o ovrsci pobija u cijelosti ili samo u dijelu kojim je ovršeniku naloženo da namiri tražbinu, sud kojemu je prigovor podnesen stavit će izvan snage rješenje o ovrsci u dijelu kojim je određena ovrha i ukinuti provedene radnje, a postupak će nastaviti kao u povodu prigovora protiv platnoga naloga, a ako za to nije mjesno nadležan, dostavit će predmet nadležnom sudu.

o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave odrediti u kojem dijelu pobija to rješenje. Prigovor protiv rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave mora sadržavati razloge pobijanja. **Neobrazloženi prigovor sud će odbaciti kao nepotpun, ne pozivajući ovršenika da ga dopuni ili ispravi.**

Mogućnost arbitrarnosti i samovolje u postupanju ovršnog suda

Odredba čl. 58. st. 1. OZ-a je paušalna, nejasna i otvara mogućnost arbitrarnosti i samovolje, u konačnici čak i zlouporaba u postupanju ovršnog suda.

Naime, na osnovi ničim ograničene (potpuno **diskrecijske**) **ocjene**, sud može odbaciti svaki ovršenikov prigovor za koji smatra da je neobrazložen, a time i nepotpun, ne pozivajući ovršenika da ga dopuni ili ispravi. Nije, naime, iz odredbe čl. 58. st. 1. OZ-a jasno što treba i u kojem opsegu sadržavati prigovor. Primjerice, treba li takav prigovor sadržavati dokaze na temelju kojih ovršenik smatra da ne postoji njegova obveza, ili je dopušteno i treba smatrati potpunim prigovor u kojem ovršenik osporava postojanje svoje obveze, a dokaze bi u tom smislu smio iznositi u parnič-

(4) Ako se rješenje o ovrsi pobija samo u dijelu kojim je određena ovrha, daljnji postupak nastavit će se kao postupak po žalbi protiv rješenja o ovrsi donesenog na temelju ovršne isprave u kojem o prigovoru odlučuje vijeće prvostupanskog suda.

(5) Ako se prigovor iz stavka 4. ovoga članka prihvati, dio rješenja o ovrsi kojim je ovršeniku naloženo da namiri tražbinu ima svojstvo ovršne isprave na temelju koje se može ponovno tražiti ovrha.

(6) Ako ovršenik pobija rješenje o ovrsi samo djelomično u dijelu kojim je njime ovršeniku naloženo da namiri ovrhovoditeljevu tražbinu, sud će za nepobijani dio toga dijela rješenja zaključkom utvrditi da je postao pravomoćan i ovršan te će pristupiti provedbi određene ovrhe samo radi ostvarenja dijela tražbine koji je njime pravomoćno utvrđen. Sud će zaključkom odrediti razdvajanje postupaka tako da se u odnosu na pobijani dio rješenja o ovrsi postupak nastavlja na način određen stavcima 3. i 4. ovoga članka. U tom slučaju sud će umnožiti spis radi provedbe zaključka o razdvajanju postupka.

(7) Ako ovršenik ne podnese prigovor protiv dijela rješenja o ovrsi kojim mu je naloženo da namiri tražbinu protiv toga dijela rješenja može tražiti ponavljanje postupka po pravilima parničnoga postupka.

(8) Ako sud kojem je prijedlog iz stavka 7. ovoga članka podnesen nije nadležan odlučivati po pravilima parničnoga postupka, ustupit će predmet nadležnom sudu radi odlučivanja o prijedlogu.”

nom postupku koji se nakon toga prigovora pokreće, sve do zaključenja prethodnog postupka u smislu čl. 292. ZPP-a, što bi također bilo legalno i legitimno.

U takvoj potpuno proizvoljnoj odredbi OZ-a nalazimo izvor diskriminacije i nepravdičnosti u smislu čl. 29. st. 1. Ustava, ali se i ovršenika stavlja u nejednak položaj pred zakonom, odnosno pred sudom u smislu čl. 14. st. 2. i čl. 26. Ustava.

Nije, prema našem stajalištu, u skladu s Ustavom odredba zakona koja bez ikakvih ograda i uputa omogućuje potpuno diskrecijsko, samovoljno i arbitrarno ocjenjivanje prava stranaka. Time se teško narušava ustavno načelo vladavine prava. Naime, tzv. neobrazloženi prigovor prvostupajski sud ne bi smio uopće odbacivati, već bi u toj situaciji trebalo omogućiti raspravu pred sudom, u kojoj ovršenik kao dužnik ima ograničenje mogućnosti isticanja dokaza do zaključenja prethodnog postupka u parnici pred sudom (čl. 292. ZPP-a). Odredbom čl. 58. st. 1. OZ-a to se zakonsko pravo ovršenika neustavno i nepotrebno ograničava, čime se povređuje i odredba čl. 16. st. 2. Ustava.

Predlaganje ovršnih radnji (čl. 136. st. 4. OZ-a)⁸

Odredbom čl. 136. st. 4. OZ-a propisano je **da će sud odbaciti prijedlog za ovrhu u kojem nije predložena koja od ovršnih radnji**

8 Odredba čl. 136. OZ u cijelosti glasi: “**Ovršne radnje – Članak 136.**

(1) Ovrha na pokretninama provodi se njihovom zapljenom, procjenom, oduzimanjem, otpremanjem, povjerenjem na čuvanje sudu, ovrhovoditelju ili trećoj osobi, njihovom prodajom te namirenjem ovrhovoditelja iz iznosa dobivenog prodajom.

(2) Ovrhovoditelj je dužan u prijedlogu za ovrhu naznačiti traži li da se oduzete pokretnine povjere njemu na čuvanje ili određenoj trećoj osobi, osim ako nije riječ o pokretninama koje se predaju u sudski odnosno javno-bilježnički polog (članak 140. stavci 4. i 5.).

(3) Pokretnine se na čuvanje mogu povjeriti i osobi koja će ih čuvati izvan područja suda koji provodi ovrhu. Dodatni troškovi otpreme, prijevoza i povjeravanje na čuvanje pokretnina takvoj osobi ulaze u troškove ovrhe samo ako sud ocijeni da su bili potrebni radi provedbe ovrhe.

(4) **Prijedlog za ovrhu u kojem nije predložena koja od ovršnih radnji u skladu s odredbama stavaka 1. i 2. ovoga članka sud će odbaciti ne pozivajući ovrhovoditelja da ga ispravi ili dopuni.”**

u skladu s odredbama st. 1. i 2. tog članka, ne pozivajući ovrhovoditelja da ga ispravi ili dopuni. Riječ je također o diskriminatornoj, birokratskoj i rigidnoj odredbi OZ-a u odnosu na ovrhovoditelja kao vjerovnika.

Naime, u toj situaciji moguća je formalna, tehnička pogreška u sastavljanju prijedloga za ovrhu. Posljedica je da ovrhovoditelj može pretrpjeti štetu, koja se mogla ispraviti manje rigidnim pristupom, tj. Zakon je trebao omogućiti da sud pozove ovrhovoditelja da propust ispravi u primjerenom, moguće i vrlo kratkom roku. Uz takvu zakonsku odredbu ovrhovoditelj može **izgubiti založno pravo** iz čl. 84. OZ-a, ili **izgubiti prednosni red** iz čl. 161. OZ-a, ili neko drugo pravo, odnosno može čak biti potpuno onemogućen u ostvarenju svojih vjerovničkih prava. Riječ je o ograničenju vjerovnikovih prava koja nisu razmjerna naravi potrebe za takvim ograničenjem u smislu čl. 16. st. 2. Ustava i, zapravo, dovode do toga da OZ prestaje biti učinkovito sredstvo za ostvarenje vjerovnikovih prava i pretvara se naprotiv u sredstvo za maltretiranje vjerovnika rigidnim formalnostima.

U tom smislu, a da bi se izbjeglo ponavljanje, upućujemo i na razloge koje smo naveli u dijelu ovog rada pod međunaslovom **Nemogućnost dopune ili ispravka ovršnog prijedloga** (čl. 39. st. 3. OZ-a).

Ustupanje a ne odbacivanje prijedloga za ovrhu (čl. 279. st. 3. OZ-a)⁹

Prema čl. 279. st. 3. OZ-a, ako prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave bude podnesen sudu umjesto javnom bilježniku, sud će prijedlog odbaciti. Na isti način sud će postupi-

⁹ Odredba čl. 279. OZ-a u cijelosti glasi: "**Podnošenje prijedloga za ovrhu javnom bilježniku – Članak 279.**

(1) Za određivanje ovrhe mjesno je nadležan javni bilježnik čije sjedište je u jedinici područne (regionalne) samouprave prebivališta ili sjedišta ovršenika.

(2) Ako je jednim prijedlogom za ovrhu zatražena ovrha protiv više ovršenika, a za njih ne postoji mjesna nadležnost istog javnog bilježnika, nadležan je javni bilježnik koji je mjesno nadležan za jednog od ovršenika.

(3) **Ako prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave bude podnesen sudu umjesto javnom bilježniku, prema odredbi stavka 1. ovoga članka, sud će prijedlog odbaciti. Na isti način sud će postupiti ako je prijedlog iz stavka 1. ovoga članka podnesen mjesno nenadležnom javnom bilježniku.**

ti ako je prijedlog podnesen mjesno nenadležnom javnom bilježniku.

Kad se donose zakoni, Zakonodavac bi trebao izbjegavati propisivati rigidno, formalno postupanje, kad ono nije potrebno u nekom postupku i kad ono nije razmjerno naravi potrebe za takvim ograničenjima (čl. 16. st. 2. Ustava), odnosno kad bez ikakve potrebe dovodi do nejednakosti pred zakonom i sudovima (čl. 14. st. 2. i čl. 26. Ustava), odnosno kada to dovodi do toga da se suđenje ne može smatrati pravičnim (čl. 29. st. 1. Ustava). Naime, **ako se neki zakonski učinak može postići razmjerno blažim sredstvom, onda se zakonom ne smije propisivati teži oblik i teže posljedice za adresata pravne norme.**

U navedenoj situaciji nije bilo nužno propisivati da će sud prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave odbaciti, što može izazvati vrlo ozbiljne posljedice za vjerovnika-ovrhovoditelja, budući da on zbog takvog postupka može čak izgubiti pravo na ostvarenje svoje tražbine, primjerice već spomenutim gubitkom založnog prava ili prednosnog reda, ili nekog drugog prava. Naprotiv, da bi se sačuvali takvi legitimni zakonski učinci u ovrhovoditeljevu korist, bilo bi dovoljno da je zakonom propisano da će sud u slučajevima iz čl. 279. st. 3. OZ-a prijedlog za ovrhu na temelju vjerodostojne isprave **dostaviti (ustupiti) na postupanje** javnom bilježniku odnosno mjesno nadležnom javnom bilježniku.

To je potpuno legitiman i legalan način postupanja i nije suprotan općoj intenciji da se stranke u postupcima pred sudovima ne maltretira rigidnom formalnošću, već da se u granicama zdravog razuma omogući ostvarenje njihovih prava. U tom smislu upućujemo na analogiju s odredbom čl. 21. st. 2. ZPP-a, prema kojoj će sud kojem je predmet ustupljen nastaviti postupak kao da je kod njega pokrenut. Ako je to logično i dopušteno u parničnom postupku, u kojem prava tužitelja nisu izvjesna, jednako bi moralo biti dopušteno i u ovršnom postupku u kojem su prava ovrhovoditelja izvjesna.

Obustava ovršnog postupka – kazna vjerovniku i kad on objektivno nije kriv

Ovdje su spomenuti samo neki primjeri rigidne formalnosti kojima vrvi Ovršni zakon,

koji kao da je pisan zato da se što teže provode pravomoćne odluke, odnosno da se vjerovnicima još više oteža i zagorča ionako često dugotrajn postupak ostvarenja njihovih prava.

Tako, manje ili više opravdano, Ovršni zakon prijete sudionicima ovršnog postupka odbacivanjem i u slijedećim člancima OZ-a: 20., 39., 42., 51., 53., 54., 55., 59., 73., 136., 211., 279., 282., 286., 358.

Osim toga, često potpuno izvan ustavnih okvira, Ovršni zakon prijete sudionicima ovršnog postupka, napose vjerovnicima, obustavom ovršnog postupka, ako vjerovnici ne poduzmu neku radnju. Tako se pravni pojam obustave ovršnog postupka spominje u člancima: 3., 5., 14., 33., 34., 35., 40., 52., 54., 70., 72., 73., 85., 94., 95., 102., 129., 137., 141., 144., 150., 155., 159., 162., 174., 178., 200., 206., 227., 247., 251., 281., 330., 333., 336., 338., 339., 348., 349., 353., 362. i 369. OZ-a.

Prekid umjesto obustave ovrhe

Kad je riječ o tim slučajevima, primjerice, u slučajevima obustave ovršnog postupka kad se tražbina ovrhovoditelja u ovršnom postupku nije mogla ostvariti budući da ovršenik (dužnik) u trenutku ovrhe nema imovine iz koje bi se tražbina mogla namiriti, Zakonodavac nije smio propisivati teže posljedice za ovrhovoditelja, primjerice, obustavu ovršnog postupka, već je to pitanje mogao urediti i blažom odredbom, primjerice, na način da u tom slučaju dolazi **do prekida ovršnog postupka**, koji bi se smio nastaviti ako se utvrdi da ovršenik ipak ima, ili je naknadno stekao, neku imovinu iz koje bi se tražbina mogla namiriti.

Dodatni troškovi za vjerovnike

Odredbama o obustavi parničnog postupka u situaciji kad je, zapravo, trebalo odrediti prekid ovršnog postupka, Zakonodavac je opetovano vjerovnike pred Zakonom učinio osobama drugog reda, jer ih prisiljava da nakon što saznaju da ovršenik ipak ima ili je naknadno stekao novu imovinu, pokreću novi ovršni postupak, izlažu se dodatnim troškovima, a vjerovnik je izgubio pravo na naknadu prethodno već nastalih troškova.

Statistička proizvodnja novih ovršnih predmeta

Takve odredbe ne omogućuju pravično suđenje, već su diskriminatorne u odnosu na ovrhovoditelja-vjerovnika, čime je osobito povrije-

đena odredba čl. 29. st. 1. Ustava, ali je riječ o povredama i drugih ustavnih odredaba koje su ovdje već prethodno spomenute. Time se statistički proizvode i "novi" ovršni predmeti.

Iz takvih odredaba, kojima Zakonodavac omogućuje sudovima masovno odbacivanje prijedloga ovrhovoditelja ili obustavu ovršnog postupka, i kad za razloge obustave nije odgovoran ovrhovoditelj, može se razumjeti da je Zakonodavac time htio dati mogućnost sudovima da (opet) ne ulazeći u bit (*meritum*), formalno rješavaju predmete.

Time se možda postiže statistički učinak i "glanca" statistika redovnih sudova koja se predoduje javnosti, ali se stvarno ne rješavaju sporna pitanja. Zato se zaista postavlja pitanje trebaju li nam sudovi koji služe da bi uljepšali vlastite statističke pokazatelje ili bi oni ipak trebali, a pogotovo u ovršnom postupku, biti učinkovito zakonsko sredstvo vjerovnika u ostvarivanju njihovih prava, često teško i tek nakon dugog postupka izbornih.

Osim toga, ako je Zakonodavac zaista htio pomoći redovnim sudovima da uljepšaju statističku sliku o svojem radu, onda je barem za dio slučajeva u kojima ovrhovoditeljima prijete obustavom postupka, mogao to urediti na način da se to završi prekidom postupka. Naime, prema čl. 177. Sudskog poslovnika (Narodne novine, broj 37/14. i 49/14.), i u slučaju prekida postupka predmet se smatra statistički dovršenim, tj. predmet se ne vodi kao nedovršen i ne naružuje statističku sliku rada suda, ali se **postupak može nastaviti bez dodatnih troškova za stranke u postupku**, kad se za to ispune zakonske pretpostavke.

Primjeri takvih nepotrebnih slučajeva obustave ovršnog postupka, koji su mogli biti riješeni, za vjerovnike blažim pravnim sredstvom – prekidom postupka nalaze se u čl. 72. st. 2., 102. st. 4., 137. st. 3., 141. st. 5., 144., 150., 155., 200. i 281. st. 7. Ovršnog zakona, pa bi i te odredbe trebalo preispitati sa stajališta njihove suprotnosti u odnosu na ovdje već navedene ustavne odredbe. **Takvi i slični primjeri očito vabe za reakcijom Ustavnog suda Republike Hrvatske, koji bi morao jasno uputiti Hrvatski sabor kao zakonodavca gdje je granica između nužnog formalizma, a gdje formalizam prelazi u maltretiranje građana.**

Čuvaj nas Bože od kuge, gladi, rata i hrvatskih zakona!

Suvremeno tumačenje zakona

Scire leges non hoc est verba earum tenere sed vim ac potestatem
(Cels. D. 1, 3, 17.)

Poznavati zakone ne znači shvatiti njihove riječi već smisao i djelovanje

Regula est, quae rem quae est breviter enarrat. Non ex regula ius sumatur, sed ex iure quod est regula fiat (Paul. D. 50, 17, 1.)

Pravilo (op.: pravna norma) je ono što predmet ukratko objašnjava. Pravo ne proizlazi iz pravila (pravne norme), već pravilo (pravna norma) nastaje iz prava.

In omnibus quidem, maxime tamen in iure aequitas spectanda sit
(Paul. D. 50, 17, 90.)

U svemu, a u prvom redu u pravu, treba uzimati u obzir pravednost.¹

¹ Prema: Mile Boras i Lujó Margetić, "Rimsko pravo", "Informator", Zagreb, 1986., st. 5 i 68.

Piše:
Dario Čehić

odvjetnik u
Poreču

Predgovor

Zapisavši ovdje *regulae iuris* koje su hrvatski romanisti uvrstili u udžbenik iz kojeg sam svojedobno učio Rimsko pravo – pravne dogme koje su izašle iz pera vrhunskih rimskih pravnika (ovdje *Celsus*, početak 1. stoljeća nakon Krista; te *Paulus*, početak 3. stoljeća nakon Krista) – moram konstatirati da nisam u stanju reći ništa mudrije i istinitije od onoga što su ti vrhunski umovi odgojeni čitanjem Cicerona, Platona i Aristotela bili u stanju jezgrovito izreći u klasičnom periodu rimskog prava.

Dapače, držim da ni drugi pravници današnjice ne uspijevaju nešto pametnije reći u ovom našem vremenu u kojem više ne učimo klasične jezike i više ne čitamo klasične filozofe. Morat ćemo ipak drugim putem: pravo našeg vremena je zacijelo i odveć zahvaćeno dekonstrukcijom¹, uz jednu neizrečenu težnju da u

¹ Terminom "dekonstrukcija" je utjecajni francuski (i ljevičarski) filozof Jacques Derrida u svojem temeljnom

djelu "O gramatologiji" iz 1967. godine označio proces u kojem cjelokupna povijest zapadne misli i kulture pada u *aporiju* (grčka riječ koja označava trenutak/mjesto u kojem nastaje nepremostiva teškoća u razumijevanju), jer nakon dovoljnog kritičkog (ili kritizerskog) proučavanja redovno ustanovljujemo da svaki mislilac (pisac, likovni ili glazbeni umjetnik) koristi iste pojmove/značke za označavanje različitih stvari: naposljetku uopće nismo u stanju razjasniti "što su pisci htjeli reći". Derrida je problematiku dekonstrukcije prepoznao u svojem vremenu, te se zalagao za njeno namjerno provociranje, kao način svojevrsnog rušenja postojeće zapadne civilizacije u svrhu uspostave nekakve bolje; mnoštvo umjetnika (npr. *kubizam*), arhitekata (*dekonstruktivizam* u arhitekturi) i dizajnera Derridine teoretske "alate" već desetljećima nastoji unijeti u našu svakodnevicu; slijede ih i drugi intelektuaci *postmodernističkih* naguča – npr. feministička sociologinja i spisateljica Monique Wittig, koja se zalaže za upotrebu riječi – *trojanskih konja*, gdje se radi ostvarivanja političkih ciljeva organizirano nastoji zamutiti značenje već postojećim pojmovima, kako riječi ne bi više mogle ostvarivati svoju tradicionalnu ulogu.

Tako Mark Currie, u "The Invention of Deconstruction", Palgrave Macmillan, 2013., str. 77; Flavia Loscialpo, u "Fashion and Philosophical Deconstruction"; u "Fashion In-Deconstruction", 1st Global Conference (2009), 25–27.09.2009, Mansfield College, Oxford; Monique

procesu “emancipacije” od rimskog prava i latinskog jezika stvori jedno novo klasično razdoblje, u kojem ćemo umjesto latinskog imati engleski jezik kao primarni jezik prava.^{2 3}

Uvod: Prevladavajući utjecaj teleološke metode u pravu današnjice

John L. Murray (predsjednik Vrhovnog suda Irske 2004. – 2011.) objašnjava da se u praksi Europskoga suda pravde (gdje je bio sudac od 1992. do 1999. godine) koristi na prvom mjestu komparativnopravna (tj. poredbenopravna) metoda tumačenja prava, koju dopunjuje teleološka (u kojoj se istražuje svrha, tj. cilj pravnog propisa) metoda. Gramatička metoda se u praksi Europskoga suda pravde koristi tek iznimno. U nacionalnim pravosuđima u Europi, otkriva Murray, češća je upotreba teleološke metode – makar se i tu sve češće može naići na slučajeve korištenja poredbenopravne metode; Murray to naziva *rastućim pravosudnim kozmopolitizmom (growing judicial cosmopolitism)*⁴ - kojega on argumentirano prepoznaje i u samopouzda-

nom pravnom sistemu SAD-a.⁵

Murray kao praktični primjer korištenja komparativnopravne metode spominje presudu Žalbenog kaznenog suda Irske u slučaju D. P. P. V. Bojce, gdje se odlučivalo o zakonitosti prisilnog uzimanja uzoraka krvi od osumnjičenika: obrana je tu tvrdila da bi korištenje takvog dokaza predstavljalo povredu prava okrivljenika da se brani šutnjom (*right to silence when charged with a criminal offence*). Irski sud se pozvao na presudu Europskoga suda za ljudska prava u slučaju Saunders protiv UK ([1997] 23 EHHR 313); u toč. 69. te presude ESLJP prepoznaje pravo na obranu šutnjom kao zajamčeno pravo na pravično suđenje iz čl. 6. Europske konvencije za ljudska prava i temeljne slobode: *Kako se općenito prepoznaje u pravnim sustavima država članica Konvencije, i drugdje, ono (pravo na šutnju) ne obuhvaća upotrebu materijala koji je izuzet od okrivljenika upotrebom prisilnih ovlasti u kaznenom postupku, poput primjerice isprava koje su izuzete prema nalogu suda, uzoraka daha, krvi i mokraće, te tjelesnih tkiva koji se koriste za testiranje DNK.*

Kazneni prizivni sud Irske potom se poziva također i na odluku Vrhovnog suda SAD-a u slučaju Schember protiv Kalifornije (384 U. S. 757), gdje se razmatrala primjena V. amandmana na Ustav SAD-a (amandman iz 1789. godine), u kojoj se američkoj ustavnoj odredbi jamči pravo okrivljenika da šuti i ne prizna kazneno djelo. Irski sud priznaje da V. amandman na Ustav SAD-a nije izvor prava u Irskoj, međutim koristi argumentaciju Vrhovnog suda SAD-a kao posve validnu za razrješenje sličnog pitanja u Irskom pravu. Instrukтивно, barem za takve osobito komplicirane slučajeve gdje nam nisu od pomoći ni presude Ustavnog suda Republike Hrvatske, ni one ESLJP-a iz Strasbourga, ni one Europskog suda pravde iz Luksemburga.

Wittigh, u “The Trojan horse”, “Feminist Issues”, 1984. Vol. 4/2; Brendan Sweetman, u “Posmodernism, Derrida and *Différance*”, “International Philosophical Quarterly”, Vol. 39/1, 1999

- 2 Akademik Jakša Barbić piše o mnoštvu praktičnih poteškoća koje proizlaze iz činjenica da se europeizacija našeg prava (a onda valjda i analogni procesi u mnogim drugim zemljama) provodi mahom prevodenjem engleskojezičnih varijanti europskih propisa. Zbornik “Hrvatski pravni sustav”, članak J. Barbića “Zakonodavstvo”, HAZU 2012., str. 30. – 34.
- 3 Postoje ozbiljna upozorenja o neujednačenoj kvaliteti prijevoda pravne stečevine EU-a na hrvatski jezik: tako Marina Kavaz-Siručić iz Direkcije za europske integracije BiH izrijekom iznosi uime te institucije, o prijevodima koje je toj zemlji Hrvatska stavila na raspolaganje: “Utvrđeno je da se radi o neujednačenom kvalitetu prijevoda, iz čega proizlazi da je određeni broj prijevoda prešao više faza redakture, dok za jedan broj nije urađena ni jezična redakтура. U pojedinim dijelovima koji su analizirani nedostaju dijelovi teksta.” Imajući u vidu slabosti tih materijala, Savjet ministara BiH u srpnju 2010. odlučio je da se prijevodi mogu koristiti jedino kao pomoćni materijal.
- 4 Slično govori i sudac istog suda prof. dr. Thomas von Danwitz: “...značaj komparativne metode je narastao tijekom zadnjih godina i postat će sve više i više nezamjenjivim uvjetom pravnog razmišljanja u mnogoslojnom sistemu sudske zaštite u Europi”, u “The Rule of Law in the Recent Jurisprudence of the ECJ”, Fordham International Law Journal”, Vol. 37/5 (2014.), str. 1346

5 John L. Murray, “Methods of Interpretation: Comparative Law Method”, u ACTES DU COLLOQUE POUR LE CINQUANTIEME ANNIVERSAIRE DES TRAITES DE ROME 45, 48 (European Court of Justice eds., 2007), dostupno na http://curia.europa.eu/common/dpi/col_murray.pdf

Nijemci nas na to očigledno ohrabruju, prikrbljujući nam hrvatske prijevode bogate judikature svojeg Saveznog ustavnog suda.⁶ Važnija spoznaja koju dobivamo od Murraya jest, da se **u suvremenim pravnim sustavima pravne norme u pravilu interpretiraju primjenom teleološke metode.** U tom smislu, moramo zaključiti da je običaj hrvatske pravne struke da koristi gramatičku metodu⁷, posve neprikladan današnjim potrebama: morat ćemo od te svoje navade ubrzo odustati.

Suvremeni se pravnik, jednostavno rečeno, mora naučiti norme interpretirati teleološkom metodom – tj. istražujući svrhu radi koje je dotična norma propisana.

U sljedećem poglavlju pokušat ćemo produbiti pogled u tematiku interpretacije pravne norme na konkretnim primjerima iz prakse: nadam se da ćemo tako uspjeti prepoznati i konkretni sadržaj primjene teleološke metode.

O tumačenju propisa, u praksi Ustavnog suda i Vrhovnog suda Republike Hrvatske

Ustavni sud Republike Hrvatske, kao tijelo čija praksa predstavlja najprirodnije mjesto za susret hrvatskog pravnog sustava s utjecajima iz Europe, izriče svoja stajališta o tumačenju propisa u nizu svojih odluka. Pokušat ćemo ovdje dati suvisli prikaz tih stajališta. Nadam se da ćemo kroz te primjere, također, biti u stanju prepoznati kako doista “funkcionira” teleološka metoda interpretacije.

U svojem Rješenju broj: U-I-3789/2003 od 8. prosinca 2010. godine USRH (odbijajući neke prijedloge za ispitivanje ustavnosti zakona; rješenje je objavljeno u “Narodnim

novinama” br. 142/2010) iznosi pravno stajalište: “... **Ustav čini jedinstvenu cjelinu. Njemu se ne može pristupiti na način da se iz cjeline odnosa koji se njime ustrojavaju izvlači jedna odredba, pa se ona onda tumači zasebno i mehanički, neovisno o svim ostalim vrijednostima koje su Ustavom zaštićene. Ustav posjeduje unutarnje jedinstvo, i značenje pojedinačnog dijela vezano je uz sve ostale odredbe. Promatra li ga se kao jedinstvo, Ustav odražava pojedina sveobuhvatna načela i temeljne odluke u vezi s kojima se moraju tumačiti sve njegove pojedinačne odredbe. Stoga se nijedna ustavna odredba ne može izvući iz konteksta i samostalno interpretirati.** Drugim riječima, svaka pojedina ustavna odredba uvijek se mora tumačiti u skladu s najvišim vrednotama ustavnog poretka koje su temelj za tumačenje samog Ustava. To su: sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost i ravnopravnost spolova, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštovanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav (članak 3. Ustava).” (dijelove teksta podebljao je autor članka)

Živopisni slučaj primjene takvih načela interpretacije na Zakon o porezu na promet nekretnina nalazimo u Odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-3817/2009 od 19. prosinca 2012. godine. Tu se ukida presuda Upravnog suda Republike Hrvatske, te prvostupanjsko i drugostupanjsko rješenje Ministarstva financija Republike Hrvatske, kojim je bio odbijen prijedlog za oslobodjenje od poreza i razrezan porez na promet nekretnina vjerskoj zajednici Jehovinih svjedoka. Upravni sud je bio zauzeo stajalište da odredba čl. 17. st. 2. Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica iz 2002. godine, gdje se propisuje da “vjerska zajednica ne plaća porez na promet nekretnina kada stječe vjerske objekte ili zemljište za izgradnju vjerskih objekata bez obzira na način stjecanja ovih nekretnina” – znači to, da će vjerska zajednica biti oslobođena od plaćanja poreza na promet nekretnina **jedino ako** kupuje nekretninu koja već predstavlja vjerski objekt.

6 Stefanie R. Roos, “Izabrane odluke njemačkog Saveznog ustavnog suda Zaklada Konrad Adenauer, 2009

7 Tako i sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske Damir Kos o primjeni gramatičke metode kao glavnoj metodi u hrvatskoj sudskoj praksi govori 2005. godine kao o zadanoj činjenici, makar neki pravnici pokušavaju takvom načinu tumačenja prava stavljati prigovore. Damir Kos, “Bitna povreda odredaba kaznenog postupka – Nezakoniti dokazi”, u “Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva”, Inženjerski biro, Zagreb, 2005. Članak dostupan na <http://www.vsrh.hr/EasyWeb.asp?pcpid=386>

To bi značilo da bi, primjerice, bila oslobođena poreza na promet nekretnina Islamska vjerska zajednica ako kupi neku bogomolju od Katoličke crkve; evo zapravo kako je to bio formulirao Upravni sud Republike Hrvatske: “Odredbom članka 17. stavka 5. Zakona o vjerskim zajednicama (‘Narodne novine’, broj 83/02) propisano je da vjerska zajednica plaća porez na promet nekretnina kada stječe vjerske objekte ili zemljišta za izgradnju vjerskih objekata bez obzira na način stjecanja... Sud nije mogao udovoljiti tužitelju iz tužbe jer citirana odredba članka 17. stavka 5. Zakona ne glasi, da vjerska zajednica ne plaća porez na promet nekretnina kad stječe objekte koji će postati vjerski objekti ili koji će imati namjenu vjerskog objekta.”

Ustavni sud Republike Hrvatske zauzima drugačije stajalište: **“zadaca je sudova, dakle, i Upravnog suda, kao i upravnih tijela, da tumače pravne norme polazeći od cilja i svrhe koji je zakonodavac želio postići njihovim propisivanjem te da u skladu s tako utvrđenom svrhom primjenjuju mjerodavnu normu u skladu sa specifičnim okolnostima konkretnog slučaja. Koju će metodu interpretacije sud primijeniti, stvar je njegovog odabira i nije predmet ustavnosudske ocjene, pod uvjetom da način na koji je sud tumačio i primijenio mjerodavno materijalno pravo u svakom pojedinom slučaju ima racionalnu osnovu i objektivno opravdanje. Stoga je u ovom ustavnosudskom postupku zadaca Ustavnog suda – utvrditi jesu li nadležna upravna tijela i Upravni sud u specifičnim okolnostima konkretnog slučaja tumačili i primijenili mjerodavno materijalno pravo u skladu s navedenim zahtjevima ili se njihov pristup može ocijeniti tako formalistički i arbitrarnim da je doveo do povrede prava podnositelja na pravično suđenje propisano člankom 29. stavkom 1. Ustava. Polazeći od naprijed opisanog stajališta upravnih tijela i Upravnog suda, proizlazilo bi da vjerska zajednica nikada ne bi mogla kupiti određeni prostor (poslovni prostor) koji već nije vjerski prostor, koji se ne koristi za obavljanje vjerskih obreda... Ustavni sud primjećuje da ukoliko bi se prihvatilo**

navedeno stajalište, to bi značilo da niti jedna vjerska zajednica nikada ne bi mogla kupiti prostor koji već nema status (nije klasificiran) kao vjerski objekt, odnosno prostor koji služi za vjerske potrebe. Iz takvog pristupa proizlazilo bi da bi vjerske zajednice mogle kupovati takve objekte samo jedne od drugih. Takvo stajalište ne čini se logičnim i životnim.”

(dijelove teksta podebljao je autor članka)

Da teleološka metoda interpretacija pravnih normi svoje mjesto polako dobiva i u judikaturi Vrhovnog suda Republike Hrvatske, možemo vidjeti iz odluke Ustavnog suda broj: U-III-4057/2013 od 17. rujna 2014. godine.

Tu Ustavni sud Republike Hrvatske ukida presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj: Rev-253/2013 i presude nižestupanskih sudova – gdje su ti sudovi redom bili primjenjivali gramatičku metodu interpretacije propisa, u konkretnom slučaju Zakona o medijima: tu su sudovi bili odbacili tužbu osobe koja je tražila ispravak medijske informacije, zato što odvjetnik te osobe nije bio priložio punomoć, uz zahtjev za ispravak kojega je prije tužbe uputio nakladniku.

Interesantno je da se Ustavni sud Republike Hrvatske u toj svojoj odluci poziva na argumentaciju koju je u sličnom (ne i identičnom) slučaju zauzelo 3 i pol godine ranije jedno drugo vijeće Vrhovnog suda Republike Hrvatske: to drugo vijeće koristilo je teleološku, a ne gramatičku metodu interpretacije. Dakle, Ustavni sud – pozivom na čl. 29. Ustava Republike Hrvatske koji jamči pravo na pravično suđenje – zauzima pravno stajalište: **“Ustavno pravo na pravično suđenje propisano člankom 29. stavkom 1. Ustava jamči i zaštitu od arbitrarnosti u odlučivanju sudova i drugih državnih tijela. *Obrazloženja sudskih odluka odnosno odluka drugih nadležnih tijela koja ne sadrže ozbiljne, relevantne i dostatne razloge za ocjenu kakva je odlukom dana, upućuju na zaključak o arbitrarnosti u postupovnom i/ili materijalnopravnom smislu... Sudovi su dužni pravne norme tumačiti polazeći od cilja i svrhe koje je zakonodavac želio***

postići njihovim propisivanjem te u skladu s tako utvrđenom svrhom primjenjivati mjerodavnu normu, imajući u vidu specifične okolnosti konkretnog slučaja. Koju će metodu interpretacije sudovi primijeniti, stvar je njihovog odabira i nije predmet ustavnosudske ocjene, pod uvjetom da način na koji tumače i primjenjuju mjerodavno materijalno pravo u svakom pojedinom slučaju ima racionalnu osnovu i objektivno opravdanje.” Ustavni sud se u daljnjem tekstu poziva na argumente iz pravnog stajališta kojeg je VSRH ranije zauzeo u drugom revizijskom postupku (rješenje broj: Rev-1553/09 od 24. studenog 2009.), pa se citiraju mišljenja tog drugog vijeća VSRH-a: “Kad se i ako se citirana odredba (članak 22. stavak 2. ZM-a, op. Ustavnog suda) tumači gramatički, slijedilo bi da uvjet za tužbu nije ispravak nego ‘zatraženje’ objave ispravka od nakladnika bez ikakvog određenja forme ili sadržaja takvog traženja. Ono bi, dakle, bilo moguće i dopustivo (jer nije ničim zabranjeno) i usmenim putem, pa i implicitno. (...) S obzirom da ‘traženje’ nije opisano, nakladnik ga može jednostavno negirati kao takvo, ma kakav sadržaj ono imalo. **Logički, pravno i etički: uvjetovati zaštitu postojećega Ustavom zajamčenog prava ostvarivanjem nemogućih uvjeta ne može biti sadržajem i svrhom Zakona.**”

(dijelove teksta podebljao je autor članka) Mi možemo iz te dragocjene rješidbe VSRH-a, kojom se preinačavaju prvostupanjsko i drugostupanjsko rješenje o odbačaju tužbe zbog toga što je tužitelj ispravak tražio pismom naslovljenim na urednika novina, a ne na upravu nakladnika (rješenje broj: Rev-1553/09 od 24. studenog 2009.; vijeće u sastavu Jasna Brežanski, Davorka Lukanović-Ivanišević i Đuro Sessa) citirati još ponešto: “... sudovi nižeg stupnja nisu pravilno primijenili materijalno pravo.

U ovoj fazi postupka nije sporno da se tužitelj radi objave ispravka informacije, objavljene u tjedniku G. broj ... od .... 2005. obratio glavnom uredniku tog tjednika.

Prema odredbi čl. 22. ZM-a, pravo na tuž-

bu za naknadu nematerijalne štete protiv nakladnika (pretrpljene objavom škodljive informacije u mediju) ima osoba koja je prethodno zatražila od nakladnika objavljivanje ispravka.... Nižestupanjski sudovi tumače pojam “nakladnika” doslovno, strogo i gramatički usko (stricto sensu) s posljedicom odbacivanja tužbe kao nedopuštene ako se tužitelj prethodno ne obrati nominalno baš samom nakladniku, iako je zahtjev pravodobno podnesen glavnom uredniku nakladnikovog medija.

...Zakonske odredbe prvenstveno valja tumačiti polazeći od pretpostavke da je zakonodavac htio izraziti stanoviti razuman smisao... na osnovi logičnog tumačenja čl. 45. ZM-a proizlazi da se samo u slučaju medija koji je prestao djelovati zahtjev za objavu ispravka podnosi (ondašnjem) nakladniku – što je i razumljivo jer ugašeni medij ni nema glavnog urednika. A contrario, za medij koji je aktivan, zahtjev se podnosi glavnom uredniku... Važno je također naglasiti da po ocjeni ovog suda nakladnik i glavni urednik nisu odvojene osobe što impliciraju sudovi nižeg stupnja u svojim odlukama... Logičkim i teleološkim tumačenjem ovih propisa zaključuje se da zahtjev glavnom uredniku ne može biti smatran propustom da se oštećenik obrati na način propisan čl. 22. st. 2. ZM-a i time ostvari pravo na tužbu... nakladnik – iako poslodavac, nema pravo određivati što će se u mediju objaviti niti može (pravno utemeljeno) stavljati takve zahtjeve pred glavnog urednika. Imajući to u vidu, zahtjev upućen nakladniku u doslovnom smislu – kako ga tumači aktualna praksa, besmislen je i bez zakonskog rezona... Obveza oštećenika da (pod prijetnjom gubitka prava na tužbu) zatraži objavu ispravka, predstavlja izraz općeg načela odštetnog prava da oštećenik, sukladno principu zabrane zlouporabe prava, mora poduzeti sa svoje strane što je u njegovoj mogućnosti da se smanji šteta odnosno ublaže posljedice štetne radnje...

S obzirom da su po ocjeni ovog suda čast i ugled vrijednosti istog ustavnog ranga kao i sloboda informiranja, nema razloga da se

oštećeniku stavljaju posebne zakonske zapreke i otežani uvjeti za ostvarivanje njegovih prava na naknadu štete (...)."

Doista, vrijedno citiranja!

Da takav način interpretacije prava kakav nalazimo u ovoj presudi VSRH-a iz studenog 2009. godine još nije posve prevladao u praksi tog našeg najvišeg suda, možemo vidjeti iz najnovije odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-760/2014 od 13. studenog 2014. godine: tu se uki- da rješenje VSRH-a kojim je odbačena re- vizija u trgovačkom sporu, zbog – prema mišljenju VSRH-a u jednoj stvari gdje je postojala kumulacija tužbenih zahtjeva – preniske vrijednosti predmeta spora. Ne bih opterećivao ovaj članak detaljnim pri- kazom tog slučaja, međutim, indikativno je citirati mjesto gdje Ustavni sud "kori" Vr- hovni sud zbog "gramatičke nastrojenosti" dotičnog vijeća VSRH-a: "...*Postupajući na takav način Vrhovni sud iskazao je formalistički pristup i priklanjanje isključivo gra- matičkom tumačenju sadržaja članka 37. ZPP-a... Prema stajalištu Ustavnog suda, formalistička, 'mehanička' primjena vri- jednosnog kriterija u konkretnom je sluča- ju onemogućila podноситelju pristup sudu.*" (dijelove teksta podebljao je autor članka)

Zašto su hrvatski pravници toliko skloni gramatičkoj metodi?

Držim da nećemo biti daleko od istine, ako na pitanje iz naslova ovog poglavlja lakonski odgovorimo: "Zato što su ih tako podučili." Doista, na pravnim fakultetima u našoj domovini već se desetljećima ne propušta prilika da se studentima prvih godina dade relativno temeljitu poduku teorije države i prava koja je prilično dosljedno utemeljena na normativističkom pristupu velikog au- strijskog pravnika Hansa Kelsena.⁸ Kelsen si

je za misiju uzeo čišćenje jurisprudencije od natruha bilo kakve ideologije – misija kakva je 1940. godine u Europi pod sjenom naciz- ma, fašizma i komunizma, te njihovih tota- litarističkih instrumentalizacija prava kao "sluškinje ideologije" doista morala izgledati urgentnom, uzvišenom, a za samog Kelsena zacijelo i rizičnom. On je tu zadaću nastojao ostvariti promatranjem prava kao sustava koji se sastoji od pravnih normi – sustava u kojemu nema pravo za promišljanja o ciljevi- ma vlastodržaca koji imaju ovlast donositi te pravne norme; također ni o nekim moralnim načelima koja bi prethodila pravnom normi- ranju.

Pogriješili bismo, uostalom, ako bismo tu sklonost gramatičkom tumačenju pravnih normi prepoznavali samo u Hrvatskoj: češki sudac (Visoki upravni sud Češke Republi- ke) i pravni teoretičar (docent na Univer- zity Karlovy u Pragu, na Právnická fakulta, ustanovi osnovanoj pradávné 1348. godine) Zdeněk Kühn (r. 1973.) piše 2011. godine kako je "istaknuta uloga teleološke metode interpretacije vrlo važna osobina razvoja za- padnoeuropskog pravnog mišljenja u dvade- setom stoljeću. Nasuprot tome, uslijed komu- nističkog nasljeđa, postkomunistički pravnici (uključujući one sa sveučilišta) precjenjuju dosege doslovnog iščitavanja zakona, te sagle- davaju teleološku argumentaciju kao prilično nevažni alat koji se primjenjuje u sasvim izni- mnim situacijama." Kühn govori o "rigidnoj Češkoj pravnoj teoriji o doslovnom čitanju prava", gdje Ustavni sud Češke Republike nastoji potaknuti suce da se odmaknu od pukog mehaničkog tumačenja zakona i upo- zoravati ih da ne moraju zakone čitati onako kako ih do danas podučavaju na fakultetima – primjerice u najčitanijem udžbeniku *Teo- rie práva* (J. Boguszak, J. Čapek i A. Gerloch) iz 2004. godine.⁹

8 Hans Kelsen, r. 1881., u.1973. je kao afirmirani profe- sor javnog prava bio 1920. godine glavni pisac ustava Republike Austrije, te sudac Ustavnog suda Republike Austrije – prvog ustavnog suda na svijetu – od njegovog osnivanja 1920. godine. Nakon odlaska iz Beča, 1930. – 1933. predaje u Kölnu (Njemačka), potom predaje 1934. – 1940. u Ženevi (Švicarska). Upravo 1934. godine (u vrijeme kada na vlast u Njemačkoj dolaze nacisti, s

kojima se on nikako nije slagao) objavljuje svoje glavno djelo "Čista teorija prava" (*Reine Rechtslehre*). Od 1940. godine nastavlja karijeru u SAD-u, gdje predaje na naj- uglednijim pravnim školama u Harvardu i Berkeleyu. Kelsenov doprinos pravnoj teoriji i filozofiji prava je izniman.

9 Zdeněk Kühn, "The Judiciary in Central and Eastern Europe: Mechanical Jurisprudence in Transformation",

Moramo opaziti da je Kelsenova teorija do danas iznimno utjecajna i u njegovoj domovini Austriji¹⁰, a znatan učinak je ostvarila i u Italiji,¹¹ međutim, u tim se zemljama ne izvješćuje o takvim normativističkim pretjerivanjima kakva još uvijek možemo vidjeti kod nas u postkomunističkom dijelu Europe. Odgovor na taj "misterij" možemo potražiti u Italiji, domovini Norberta Bobbija¹², možda najutjecajnijeg Kelsenovog sljedbenika među pravnim teoretičarima. U toj je zemlji Kelsenov normativistički pristup imao snažnu ulogu u oslobođenju talijanskog prava i pravne struke od totalitarnog nasljeđa nakon Drugoga svjetskog rata: fašistički totalitarni režim je čvrstom rukom vodio talijansko pravo od 1923. do 1943. godine, te se i nakon kraja Mussolinijevog režima pretežni dio pravnog sustava sastojao od zakona koje su bili donijeli fašisti (Talijanska Republika do danas – među drugim važnim propisima donesenim u doba fašizma – koristi Građanski zakonik iz 1942. i Kazneni zakonik iz 1930. godine, uz relativno male izmjene). Pravnici – upravo ona generacija stasala u prvom i najuspješnijem razdoblju fašističke vladavine obnašala je u prvim desetljećima nakon Drugog svjetskog rata najutjecajnije uloge u talijanskom pravosuđu i državnoj upravi – često su u tom poslijeratnom razdoblju pribjegavali doktrini da interpret prava (sudac,

"Martinus Nijhoff Publishers", 2011., str. 200

- 10 **András** Jakab, "Dvije suprotstavljene paradigme kontinentalnoeuropskog ustavnopravnog mišljenja", *Revus*, 12/ 2010, 137-163.
- 11 Francesco Viola, "Ideologia e interpretazione del diritto nell'esperienza Italiana", Estratto dal volume "Intepretazione e applicazione del diritto tra scienza e politica", Edizioni Celup, Palermo 1974., str. 174 - 176
- 12 Norberto Bobbio, r. 1909., u. 2014., talijanski pravni i politički filozof, te dugogodišnji kolumnist u dnevniku "La Stampa". Antifašist i krajnje moralna osoba (1981. god. je – makar ugledni član Socijalističke partije koja se zalagala za legalizaciju abortusa – odlučno zauzeo protiv ozakonjenja namjernog prekida trudnoće), kao mladi pravnik, kako sam kaže, "obratio" se na Kelsenovu misao, udaljujući se od načina razmišljanja koji je predstavljao kulturalno zaleđe u doba njegovog srednjoškolskog i visokoškolskog obrazovanja u fašističkoj Italiji. Prema "Hans Kelsen, the Theory of Law and the International Legal System: A Talk" (intervju sa N. Bobbiom), Danilo Zolo, *European Journal of International Law*, 9/1998, str. 356; te prema "Bobbio e l'aborto", Claudio Magris za "Corriere della sera", 19.02.2008.

državni činovnik) treba isključiti iz procesa tumačenja vlastite vrijednosne sudove tj. svoju savjest; na taj su način davali doprinos stvaranju okružja u kojem mogu djelovati ustanove građanskog društva, bez nepotrebnih državnih ometanja.¹³

Kod nas u istočnijim predjelima Europe, znamo, nisu u tim desetljećima pravnici izrasli u okružju totalitarne države bili od ustavnog poretka i političkog okružja ohrabrivani da se odupiru stanovitim vlastitim porivima da instrumentaliziraju pravo radi udovoljavanja vlastitim ili tuđim ideološkim nagnućima. Naprotiv, vlastodršci su se znali požaliti da se "neki suci drže zakona kao pijani plota"¹⁴. U takvim situacijama je, možemo nagađati, za mnoge pravnike poziv savjesti bio da se odupru posvemašnjoj ideologizaciji svojih funkcija, te da svedu svoje služenje režimu na primjenu zakona kako su oni *gramatički* napisani, bez obraćanja prevelike pažnje na htijenja sveprisutne i abnormalno utjecajne komunističke (danas bismo rekli: ekstremoljevičarske) politike.

Recimo da bi ovo bilo jedno zgodno objašnjenje. Međutim nije i opravdanje: naprosto nije prihvatljivo da se *kao pijan plota* držimo zastarjelih "alata" pravne struke i maltretiramo vlastiti narod mehaničkim tumačenjem pravnih normi koje su u velikom dijelu plod recepcije pravne stečevine europskih integracija (oko 25.000 raznih propisa, objavljenih na oko 90.000 stranica Službenog lista Europske unije!¹⁵) – koje uopće nisu napisane da bi bile tumačene na ovaj naš "istočnoeuropski način".

13 Francesco Viola, op. cit., str. 213-214

14 Navodno je predsjednik SFRJ J. B. Tito tu anegdotalnu rečenicu izrekao povodom odluka uglednog zagrebačkog suca (u dijelovima karijere, također, odvjetnika i saborskog zastupnika) Vladimira Primorca (1935. – 2000.), koji je 1972. godine oslobodio Vladu Gotovca i nekoliko drugih "prolječara". Tako Slavko Goldstein u "Tito je mislio na njega kada je rekao: 'Neki se suci drže zakona kao pijani plota'", "Jutarnji list" 11. rujna 2010.

15 Olivier Costa i Natalie Brack, "How the EU Really Works", Ashgate Publishing, UK, 2014., poglavlje 7.1.1.

Privremene mjere u području prava intelektualnog vlasništva i nelojalne konkurencije

Piše:

dr. sc.

Dragan Zlatović

.....
viši predavač, pročelnik
Upravnog studija
Veleučilišta u Šibeniku

Privremene mjere možemo definirati kao sredstva vremenski ograničenog osiguranja budućeg ostvarenja tražbina predlagatelja osiguranja (konzervacijska funkcija), koja se mogu odrediti prije pokretanja (anticipativna funkcija) ili u tijeku sudskog ili upravnog postupka te nakon okončanja tih postupaka sve dok ovrha ne bude provedena, odnosno sredstva provizornog uređenja odnosa među strankama do njihovog konačnog uređenja pravomoćnom ili ovršnom odlukom (regulacijska funkcija), pod uvjetom da predlagatelj osiguranja učini vjerojatnom svoju tražbinu i opasnost da će se inače ostvarenje tražbine spriječiti ili znatno otežati, ili kojima se osigurava stvarno privremeno stanje u pogledu nekog spornog pravnog odnosa radi sprečavanja nasilja ili otklanjanja nena-doknadive štete.¹

S obzirom na specifičnost sporova radi zaštite industrijskog vlasništva od nelojalne konkurencije i moguću kumulaciju tužbenih zahtjeva po toj osnovi s onim po osnovi

povrede prava industrijskog vlasništva, te refleksije činjenja neovlaštenog i nelojalnog korištenja prava industrijskog vlasništva na tržištu i u sferi materijalnih prava ovlaštenika prava industrijskog vlasništva, privremene mjere u tim su sporovima procesni instrument kojim se ojačava ukupna pozicija nositelja prava industrijskog vlasništva, odnosno već u ranoj fazi otkrića nelojalne konkurencije, odnosno povrede, ne čekajući relativno dug sudski postupak, te eliminiraju određeni štetni efekti nelojalne konkurencije, odnosno povrede prava industrijskog vlasništva, i u mnogome onemogućava štetnika u daljnjoj nelojalnoj konkurenciji, odnosno povredi prava industrijskog vlasništva.²

Analizom hrvatskog zakonodavstva u području prava industrijskog vlasništva, uključujući propise koji uređuju nelojalnu konkurenciju, ne nalazimo na potpunu usklađenost tih propisa s međunarodnim i europskim pravnim vrelima. Štoviše, nalazimo na razli-

1 Usporedi DIKA, M., *Građansko ovršno pravo*, knjiga I., *Opće građansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 850.; TRIVA, S., UZELAC, A., *Hrvatsko arbitražno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 121.; DIKA, M., *Privremene mjere osiguranja*, Informator, Zagreb, broj 4257-4260/94.-95.; RUŽDJAK, N., *Privremene mjere*, u DIKA, M. (ur.) i dr.: *Novo ovršno i stečajno pravo*, Zbornik radova, Organizator, Zagreb, 1996., str.142.; MARIĆ-IVANOVIĆ, R., *Privremene mjere*, Informator, Novi Informator, Zagreb, br. 5720.-5722., od 31. 12. 2008. i 3. i 7. 1. 2009., male stranice, str. 2.

2 Više ZLATOVIĆ, D., *Ovršnoppravna pitanja u novom hrvatskom pravu intelektualnog vlasništva*, Pravni vjesnik, Pravni fakultet u Osijeku, god. 16., br.1-2, str. 29. Prema čl. 10. austrijskog MSchG – Markenschutzgesetz (Zakona o zaštiti žigova), trećoj osobi može biti zabranjeno korištenje žiga ili znaka koji slični zaštićeni žig podnošenjem zahtjeva za privremenu mjeru od strane nositelja registriranog žiga. Uz to, trećoj osobi može biti zabranjena uporaba određenog žiga ili znaka u slučaju ako može doći do zabune u prometu između tog žiga ili znaka i već registriranog žiga.

čita rješenja u području prava industrijskog vlasništva i u području prava zaštite od ne-lojalne konkurencije. Iz toga bismo mogli, *a prima vista*, izvesti pogrešan zaključak kako u sporovima koji se isključivo vode po tužbama radi sprečavanja ne-lojalne konkurencije, do primjene privremenih mjera dolazi isključivo na temelju općih procesnih zakona, a ne i zakonskih normi koje ovu problematiku određuju u posebnim zakonima o pojedinim pravima industrijskog vlasništva.

Naime, moguće je nekoliko pravnih situacija. Tako radi zaštite svojih prava nositelj prava industrijskog vlasništva može tražiti sudsku građanskopravnu zaštitu zbog povrede svojega isključivog prava u slučaju povrede toga prava, može taj tužbeni zahtjev kumulirati s tužbenim zahtjevom za sprečavanje ne-lojalne konkurencije, ako postupanje protivne strane ima obilježja djela ne-lojalne konkurencije iz generalne klauzule, te, konačno, može pokrenuti samostalni postupak zaštite svojih prava u slučaju djela ne-lojalne konkurencije koje nema obilježje djela povrede prava industrijskog vlasništva, primjerice, u slučaju ne-lojalnog korištenja tuđeg neregistriranog znaka razlikovanja. U slučaju da nositelj prava industrijskog vlasništva podnese samostalnu tužbu zbog povrede svojeg prava industrijskog vlasništva, situacija glede traženja određivanja privremenih mjera u tim je postupcima najjasnija. Naime, odredbama čl. 95.j Zakona o patentu (Narodne novine, broj 173/03, 87/05, 76/07, 30/09, 128/10, 49/11 i 76/13), čl. 22. st. 1. Zakona o zaštiti topografija poluvodičkih proizvoda (Narodne novine, broj 173/03, 76/07, 30/09 i 49/11), čl. 79.b Zakona o žigu (Narodne novine, broj 173/03, 54/05, 76/07, 30/09 i 49/11; dalje: ZOŽ), čl. 49. Zakona o oznakama zemljopisnog podrijetla i oznakama izvornosti proizvoda i usluga (Narodne novine, broj 173/03, 76/07 i 49/11), čl. 56.d Zakona o industrijskom dizajnu (Narodne novine, broj 173/03, 54/05, 76/07, 30/09 i 49/11), te čl. 185. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (Narodne novine,

broj 167/03, 79/07, 80/11, 125/11, 141/13 i 127/14), propisuju se uvjeti sudskog određivanja privremenih mjera radi osiguranja zahtjeva prema odredbama posebnih zakona o pravima intelektualnog vlasništva. *A fortiori*, Zakon o trgovini (Narodne novine, broj 87/08, 96/08, 116/08, 76/09, 141/11, 68/13 i 30/14; dalje: ZOT), koji uređuje problematiku zaštite od ne-lojalne konkurencije, ne sadrži posebne odredbe o privremenim mjerama koje se određuju u postupcima sudske zaštite radi sprečavanja ne-lojalne konkurencije.

Analizirajući pozitivnopravna rješenja u hrvatskom pravu industrijskog vlasništva u pogledu određivanja privremenih mjera u postupcima građanskopravne zaštite od povreda prava, osvrnut ćemo se samo na odredbe Zakona o žigu, jer su odredbe drugih posebnih zakona u tom području slične kad je riječ o regulaciji određivanja privremenih mjera zaštite tih posebnih prava industrijskog, odnosno intelektualnog vlasništva. Da bi se odredile privremene mjere u sporovima zbog zaštite žiga, prethodno trebaju biti ispunjene određene procesne i materijalne pretpostavke. U odnosu na prijedlog za određivanje privremene mjere, u kontekstu propisanih pretpostavki, ustraje se na njegovoj urednosti i zakonom propisanom sadržaju kao kondicijama postupanja po tom prijedlogu.³

Pretpostavke za određivanje privremenih mjera u sporovima radi zaštite žiga, odnosno u sporovima radi zaštite od ne-lojalne konkurencije, nalazimo u Ovršnom zakonu (Narodne novine, broj 112/12, 25/13 i 93/14; dalje: OZ) kao *lex generalis*, odnosno u zakonima u području prava intelektualnog vlasništva, primjerice u Zakonu o žigu kao *lex specialis*.

Odredbama čl. 344. i 346. OZ-a, propisane su pretpostavke za određivanje privremenih mjera radi osiguranja novčane odnosno ne-novčane tražbine.

3 Cit. PAVLOVIĆ, M., *Privremene mjere prema Zakonu o trgovačkim društvima i u zaštiti intelektualnog vlasništva*, Informator, Novi informator, Zagreb, br. 5941., od 12. 2. 2011., str. 7.

Tako se privremena mjera radi osiguranja novčane tražbine može odrediti ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje tražbine i opasnost da će bez takve mjere protivnik osiguranja spriječiti ili znatno otežati naplatu tražbine time što će svoju imovinu otuđiti, prikriti ili na drugi način njome raspolagati. Predlagatelj osiguranja ne mora dokazivati navedenu opasnost ako učini vjerojatnim da bi predloženom mjerom protivnik osiguranja pretrpio samo neznatnu štetu. Smatra se da opasnost postoji ako bi se tražbina imala ostvariti u inozemstvu.

Radi osiguranja nenovčane tražbine može se odrediti privremena mjera ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim postojanje svoje tražbine, zatim ako učini vjerojatnom i opasnost da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine, osobito time što bi promijenio postojeće stanje stvari, ili ako učini vjerojatnim da je mjera potrebna da bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete koja prijete.

Kad su u pitanju pretpostavke za određivanje privremenih mjera u sporovima zbog povrede prava intelektualnog vlasništva, one su regulirane posebnim zakonom s obzirom na pojedinu vrstu intelektualnog vlasništva.

ZOŽ se primjenjuje na sve žigove registrirane ili prijavljene Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo koji su međunarodno registrirani s učinkom za Republiku Hrvatsku. ZOT se u pogledu zaštite od nelojalne konkurencije primjenjuje prvenstveno radi zaštite neregistriranih znakova razlikovanja, ali i radi zaštite registriranih žigova, naročito čuvenih žigova.

Tako je u odredbi čl. 79.b ZOŽ-a, regulirano određivanje privremenih mjera zbog povrede žiga.⁴

Na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen ili da pri-

jeti opasnost od povrede žiga⁵, sud⁶ može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprečavanje povrede, a osobito:

- naložiti protivniku osiguranja da prestane, odnosno odustane od radnji kojima se povređuje žig; taj nalog sud može izreći i protiv posrednika čije usluge koriste treće osobe da bi povrijedile žig
- odrediti oduzimanje ili isključenje iz prometa proizvoda koji su protupravno obilježeni žigom.

Na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen u obavljanju gospodarske djelatnosti s ciljem pribavljanja gospodarske ili ekonomske koristi, te da mu zbog takve povrede prijete nenadoknadiva šteta, osim navedenih privremenih mjera sud može odrediti i oduzimanje pokretnina ili nekretnina u vlasništvu protivnika osiguranja koje nisu u neposrednoj vezi s povredom, kao i zabranu raspolaganja sredstvima na računu kod financijskih institucija i ras-

5 Analogija iz presude VTSRH, br. Pž-8192/04, od 23. lipnja 2005. V. presudu VTSRH, br. Pž-7049/06, od 5. 1. 2007., Izbor odluka HTS, br. 14/81. "Kako je protivnik osiguranja učinio vjerojatnim da su predmetni znakovi bili poznati u javnosti prije nego što je predlagatelj pred DZIV-om podnio zahtjev za zaštitu žiga navedenih znakova, takav je pravilan zaključak prvostupanskog suda da nisu ispunjene pretpostavke iz čl. 79.b ZOŽ RH za donošenje privremene mjere, budući da nije učinjena vjerojatnim povreda prava predlagatelja s obzirom na ograničenja iz čl. 10. ZOŽ RH" V. odluku VTSRH, br. Pž-6692/08, od 17. 3. 2009., objavljenu u Informator, Zagreb, br. 5905-5906., od 9. i 13. 10. 2010., str. 4.

6 Prema Council Regulation (EC) no 44/2001, 22 December 2000, on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgements in civil and commercial matters (OJ L 12/1, 16.1.2001.), u europskom pravu privremene mjere mogu se predložiti pred sudom pred kojim je podnijeta tužba ili će biti podnijeta, odnosno može biti predložena pred sudom bilo koje države članice u kojoj bi se mjera trebala izvršiti. Neki zakoni o žigovima propisuju i imperativne privremene mjere za zaštitu žiga u slučaju istovjetnosti ili bitne sličnosti. Tako je čl. 75. st. 2. Zakona o žigovima Republike Srbije (Službeni glasnik Republike Srbije, br.104/2009) predviđeno da, ako se znak zaštićen žigom sastoji iz riječi ili slova, ili kombinacije riječi i slova, u slučaju istovjetnosti ili bitne sličnosti između spornih znakova, sud je obavezan odrediti privremenu mjeru. V. rješenje Višeg privrednog suda u Beogradu, Pž. 2525/2000, od 22. 11. 2000. Detaljnije KOZAR, V., *Određivanje privremene mere u postupku građanskopravne zaštite žiga*, Pravni informator, Beograd, br. 3/2003., str. 31.

4 V. odluku Visokog trgovačkog suda (VTS) RH, Pž-3104/97, od 15. 1. 1998., Informator, Zagreb, br. 4593., od 14. 3. 1998.

polaganja drugom imovinom. Radi određivanja i provedbe te privremene mjere, sud može zahtijevati od protivnika osiguranja, ili drugih osoba koje time raspolažu, dostavu bankovnih, financijskih i drugih ekonomskih podataka, ili pristup drugim potrebnim podacima i dokumentima. Sud je dužan osigurati čuvanje tajnosti, te zabraniti svaku zlouporabu tih podataka.

Privremene mjere zbog povrede žiga iz čl. 79. b st. 1. i 2. ZOŽ-a mogu se izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da u protivnom privremena mjera neće biti učinkovita, ili da prijete opasnost od nastanka nenadoknadive štete (st. 1.) ili da je, s obzirom na osobito teške okolnosti povrede, to potrebno (st. 2.). Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njenoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja.

Dakle, privremena mjera u sporovima radi zaštite žiga može se odrediti nakon što su stranke saslušane (*interim measures*) kao i bez prethodnog obavješćivanja i saslušanja suprotne strane (*ex parte*).⁷ U takvom slučaju donošenja privremene mjere, sud će rješenje o privremenoj mjeri dostaviti suprotnoj strani odmah poslije njenog provođenja.⁸ Nositelj prava ne mora dokazivati opasnost da će ostvarivanje zahtjeva biti onemogućeno ili znatno otežano ako učini vjerojatnim da će predložena privremena mjera prouzrokovati pretpostavljenom povreditelju samo neznatnu štetu. Pretpostavlja se, bez potrebe

7 Tzv. *Preliminary orders*. Za sudsku praksu vidi rješidbu. "Privremena mjera osiguranja može se izreći bez obavješćivanja protivnika osiguranja samo na prijedlog predlagatelja osiguranja, pa sud nije ovlašten odrediti tu mjeru bez obavješćivanja protivnika osiguranja po službenoj dužnosti" V. odluku VTSRH, Pž-7035/08, od 6. 11. 2008., Izbor odluka VTSRH, br. 15/81. Za slovensku doktrinu i zakonodavstvo konzultirati REPAS, M., *Pravo blagovnih in storitvenih znamk*, GV Založba, Ljubljana, 2007., str. 304.

8 Kad je istaknut kondemnatorni tužbeni zahtjev, sud ne mora utvrđivati postojanje pravnog interesa na strani tražitelja privremene mjere da bi odredio privremenu mjeru u žigovnim sporovima. Vidi rješenje VTSRH, Pž-1223/98-2, od 20. travnja 1999.

Analizom hrvatskog zakonodavstva u području prava industrijskog vlasništva, uključujući propise koji uređuju nelojalnu konkurenciju, ne nalazimo na potpunu usklađenost tih propisa s međunarodnim i europskim pravnim vrelima. Štoviše, nalazimo na različita rješenja u području prava industrijskog vlasništva i u području prava zaštite od nelojalne konkurencije. Iz toga bismo mogli, a *prima vista*, izvesti pogrešan zaključak kako u sporovima koji se isključivo vode po tužbama radi sprečavanja nelojalne konkurencije, do primjene privremenih mjera dolazi isključivo na temelju općih procesnih zakona, a ne i zakonskih normi koje ovu problematiku određuju u posebnim zakonima o pojedinim pravima industrijskog vlasništva.

dokazivanja, da opasnost postoji ako bi trebalo ostvarivati zahtjeve u inozemstvu.⁹

U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a

9 Prilikom određivanja privremene mjere u sporovima radi povrede žiga, predlagatelj osiguranja mora prijedlog potkrijepiti dokazima na temelju kojih sud može zaključiti da je predlagatelj privremene mjere nositelj prava, te da mu je pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili da prijete opasnost od takve povrede. V. VTSRH, Pž-80977/13 od 30. 10. 2013., objavljeno u TAJIĆ, H., *Autorsko pravo i pravo industrijskog vlasništva – sudska praksa*, Privredna štampa, Sarajevo, 2015., str. 554.

ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih dana, odnosno 31 kalendarski dan, od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

Odredbe ZOŽ-a glede određivanja privremenih mjera zbog povrede žiga su bez utjecaja na mogućnost određivanja privremenih mjera prema drugim odredbama ZOŽ-a i odredbama Ovršnog zakona.

Za sve ostalo što nije predviđeno ZOŽ-om glede određivanja privremenih mjera, primjenjuju se odredbe navedenih općih propisa koji propisuju procesne pretpostavke za određivanje privremenih mjera osiguranja.¹⁰ U nekim komparabilnim pravnim sustavima traži se eksplicitno da pretpostavljeni povreditelj, donošenjem privremene mjere koja bi se kasnije u postupku pokazala kao neopravdana, ne bi pretrpio veće negativne posljedice od onih koje bi bez donošenja takve privremene mjere pretrpio nositelj prava.¹¹

10 V. odluku VTSRH, PŽ-6637/04, od 25. 5.2005., Zbirka odluka VTSRH br.10/46.

11 Za komparativnu sudsku praksu vidi rješidbu: "Za ocenu aktivne legitimacije predlagača privremene mere radi zaštite patenta nije relevantno samo da je doneto rešenje kojim se rešenje o priznanju patenta oglašava ništavim. Važno je utvrditi i kada to rešenje proizvodi pravno dejstvo poništavanjem pravnih posledica koje je rešenje o priznanju prava proizvelo. Iz obrazloženja 'Prvostepeni sud svoju odluku o tome da izvršni poverioci nemaju aktivnu legitimaciju zasniva na činjenicama koje je saznao od Zavoda za intelektualnu svojinu, pre svega da je rešenje o priznanju patenta oglašeno ništavim. Ne vrši uvid u navedeno rešenje niti vrši ocenu tog dokaza, jer njega nema u spisima, niti je ono priloženo uz dopis Zavoda za intelektualnu svojinu. Dopis Zavoda ne dostavlja strankama, pa ni izvršnim poveriocima, kako bi se o tvrdnjama iz dopisa izjasnili. Ne razmatra kada rešenje kojim se rešenje o priznanju prava oglasi ništavim proizvodi pravne posledice, a prema članu 259. Zakona o opštem upravnom postupku oglašavanjem rešenja ništavim poništavaju se i pravne posledice koje je to rešenje proizvelo. Ne utvrđuje činjenice koje se odnose na konačnost i pravosnažnost te odluke i značaj u odnosu na pravno stečeno rešenjem o priznanju prava i upisom u odgovarajući registar. Bez toga, prvostepeni sud nije ni imao mogućnost da pravilno primeni materijalno pravo i odluči o predlogu za određivanje privremene mere, ocenjujući da li izvršni poverioci zaista imaju ili nemaju aktivnu legitimaciju za vođenje spora po tužbi zbog povrede patenta, a time i za podnošenje predloga za određivanje privremene mere prije pokreta-

S obzirom na određene razlike u pogledu pretpostavki za privremene mjere kako su regulirane OZ-om kao općim zakonom i ZOŽ-om kao posebnim zakonom, postavilo se u praksi pitanje kako će se te pretpostavke sagledavati i utvrđivati u sporovima zbog povrede žiga, što je rezultiralo različitim sudskim odlukama.

Prema jednom stajalištu, u sporovima zbog povrede žiga preduvjet za određivanje privremene mjere je potraživanje čije se osiguranje zahtijeva. Stoga, prema tome mišljenju u prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora, između ostaloga točno naznačiti tražbinu čije osiguranje traži, pa bi tek nakon isticanja određene novčane ili nenovčane tražbine čije se osiguranje predlaže bilo moguće utvrditi činjenice iz kojih proizlazi vjerojatnost postojanja tražbine i vjerojatnost opasnosti da bi bez takve mjere protivnik osiguranja spriječio ili znatno otežao ostvarenje tražbine time što bi promijenio postojeće stanje stvari, odnosno, da bi mjera bila potrebna kako bi se spriječilo nasilje ili nastanak nenadoknadive štete. Takvo stajalište sudske prakse upućuje da je sadržaj prijedloga za određivanje privremene mjere propisan odredbom čl. 341. st. 2. Ovršnog zakona. U prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaknuti zahtjev u kojemu će točno označiti tražbinu čije osiguranje traži, odrediti kakvu mjeru traži i vrijeme njezina trajanja te, kada je to potrebno, sredstva osiguranja kojima će se privremena mjera prisilno ostvariti te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila OZ-a o sredstvima i predmetu ovrhe. U prijedlogu se moraju navesti činjenice na kojima se temelji zahtjev za određivanje privremene mjere te predložiti dokazi kojima se ti navodi pot-

nja tog spora. U tom kontekstu relevantni propisi su ne samo odredbe Zakona o patentima, već i odredbe zakona iz oblasti upravnog prava, odnosno Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o upravnim sporovima koje se odnose na konačnost i pravosnažnost upravnih akata, kao i na pravne posledice donošenja rešenja kojim se oglašava ništavim rešenje o priznanju prava." Viši privredni sud u Beogradu, IŽ.2057/08-a, 14.08.2008.

krepljuju. Predlagatelj osiguranja dužan je te dokaze, po mogućnosti, priložiti uz prijedlog. Ako u prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja nije istaknuo tražbinu prema protivnicima osiguranja čije osiguranje traži, pa prijedlog ne sadrži sve elemente propisane u čl. 241. st. 2. OZ-a, pa prijedlog zato nije formalno uredan, takav prijedlog treba odbaciti sukladno odredbama čl. 39. st. 3., u vezi s odredbom čl. 342. st. 4. OZ-a.¹²

Uz navedeno, u sudskoj praksi egzistiraju i drukčija gledišta. Ta stajališta polaze od toga da se za određivanje privremene mjere u sporovima radi zaštite žiga moraju ispuniti pretpostavke propisane odredbama Ovršnog zakona, te materijalne pretpostavke propisane odredbama Zakona o žigu. Procesne pretpostavke odnose se na urednost i zakonom propisan sadržaj prijedloga za određivanje privremene mjere. Koji je obvezan sadržaj prijedloga za određivanje privremene mjere propisano je odredbom čl. 341. OZ-a. Materijalne pretpostavke za određivanje privremene mjere u sporovima zbog povrede žiga određene su odredbom čl. 79.b Zakona o žigu, koja je *lex specialis* u odnosu na odredbu čl. 341. st. 2. OZ-a. Stavkom 1. čl. 79.b ZOŽ-a propisano je da će sud na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen ili da prijeti opasnost od povrede

Ako u prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja nije istaknuo tražbinu prema protivnicima osiguranja čije osiguranje traži, pa prijedlog ne sadrži sve elemente propisane u čl. 241. st. 2. OZ-a, pa prijedlog zato nije formalno uredan, takav prijedlog treba odbaciti sukladno odredbama čl. 39. st. 3., u vezi s odredbom čl. 342. st. 4. OZ-a.

žiga, odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprečavanje povrede, a osobito naložiti protivniku osiguranja da prestane, odnosno odustane od radnji kojima se povređuje žig, te odrediti oduzimanje ili isključenje iz prometa proizvoda koji su protupravno obilježeni žigom. Dakle, opća pravila o privremenim mjerama nalaze se u odredbama Ovršnog zakona, dok u nizu drugih zakona, među kojima je i Zakon o žigu, postoje posebna pravila o privremenim mjerama koja u odnosu na opća pravila predstavljaju *lex specialis*. S obzirom na to da odredbe Zakona o žigu ne sadrže pravilo o sadržaju prijedloga za osiguranje određivanjem privremene mjere i da je odredbom čl. 79.b st. 6. Zakona o žigu propisano da se na pitanja koja nisu uređena čl. 79.b Zakona o žigu primjenjuju odredbe Ovršnog zakona, to se, u odnosu na sadržaj prijedloga za određivanje privremene mjere, primjenjuje odredba čl. 341. st. 2. Ovršnog zakona. Prilikom određivanja privremene mjere u sporovima zbog povrede žiga, predlagatelj osiguranja mora prijedlog potkrijepiti dokazima na temelju kojih sud, s dostatnim stupnjem uvjerenja, može zaključiti da je predlagatelj privremene mjere nositelj prava te da mu je pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili da prijeti opasnost od takve povrede. Kad se to učini vjerojatnim,

12 V. VTS RH, 74 PZ-6680/12-3 od 12. 10. 2012. Unatoč ovom utvrđenju, drugostupanjski sud zauzima iznimno zanimljivo i prihvatljivo stanovište da bez obzira što je u konkretnom slučaju prijedlog za određivanje privremene mjere trebalo odbaciti, bez ulaženja u ocjenu njegove osnovanosti, navedeno je bez utjecaja na zakonitost i pravilnost prvostupanjskog rješenja. Naime, smatra nadalje drugostupanjski sud, kako je prvostupanjski sud odbio prijedlog za određivanje privremene mjere, predlagatelj osiguranja nije došao u nepovoljniji položaj od onog u kojem bi se nalazio da je prijedlog za određivanje privremene mjere odbačen. U konkretnom slučaju, zaključuje drugostupanjski sud, učinci odbacujućeg i odbijajućeg rješenja za predlagatelja osiguranja su jednaki. Čini nam se opravdanim da je taj zaključak sud donosio sagledavajući i poziciju protivnika osiguranja, odnosno kako se moguća rješenja reflektiraju na njihovu pravnu poziciju. Međutim, kako su učinci odbacujućeg i odbijajućeg rješenja i za protivnike osiguranja jednaki, propust suda da to eksplicitno utvrdi nemaju negativnih konzekvenci na njihovu pravnu poziciju u predmetu.

učinjeno je vjerojatnim i postojanje tražbine na propuštanje radnje kojom se povređuje pravo ili čini izglednom takva povreda, i to upravo od strane protivnika osiguranja.¹³ Napominjemo da su za kvalitetno odlučivanje po prijedlogu za određivanje privremenih mjera u žigovnim sporovima referentni Zakon o parničnom postupku (Narodne novine, broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14; dalje: ZPP); Ovršni zakon i Zakon o žigu, pri čemu je OZ opći ili generalni zakoni (*lex generalis*) a ZOŽ posebni zakon (*lex specialis*). To je važno odmah razlučiti, jer to u bitnome određuje pravnu prirodu privremenih mjera, koja je različita s aspekta općih zakona u odnosu na onu prema posebnim zakonima. Naime, prema općim pravilima privremene mjere su sredstva osiguranja, dok su prema posebnim zakonima (uključujući i ZOŽ) mjere preventivnog i obrambenog djelovanja. U kontekstu općeg pravila iz odredbe čl. 341. st. 2. OZ 2012, postavlja se pitanje da li je moguće odrediti privremenu mjeru u sporovima povodom tužbi za utvrđenje (deklaratorni petit). Prema općem pravilu to ne bi bilo dopušteno, jer su privremene mjere sredstvo osiguranja potraživanja, a potraživanja nema kod tužbi za utvrđenje. Razvidno je iz odredbe čl. 76. ZOŽ-a da u tužbi radi povrede žiga nositelj žiga, odnosno druge aktivno legitimirane osobe u smislu odredbe čl. 75. ZOŽ-a (osoba koju nositelj žiga ovlasti u skladu s općim propisima o zastupanju, odnosno nositelj isključive licencijske u onoj mjeri u kojoj je stekao pravo na iskorištavanje žiga na temelju pravnog posla ili zakona – *op. aut.*), mogu postaviti deklaratorne i/ili kondemnatorne zahtjeve. Sve da tužitelj/predlagatelj osiguranja isključivo postavi samo deklaratorne tužbene zahtjeve, prema odredbi čl. 79.b ZOŽ-a, određivanje privremene mjere bilo bi dopušteno i ne bi bilo mjesta odbacivanju prijedloga. Stoga, ako tužba ne sadrži zahtjev za naknadu štete kao novčano potraživanje, to istodobno ne zna-

13 *Loc.cit.*

či da, ako je predlagatelj privremene mjere učinio vjerojatnom povredu žiga ili opasnost od takve povrede, da nisu ispunjene pretpostavke za određivanje privremene mjere u takvom postupku.¹⁴

Odredbom članka 79.b stavka 1. Zakona o žigu, propisano je da sud može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprečavanje povrede, na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen ili da prijete opasnost od povrede žiga. Time je propisano ono što predlagatelj osiguranja mora učiniti vjerojatnim, pa ne mora dokazivati okolnosti iz odredaba članaka 344. i 346. Ovršnog zakona kojima su uređene pretpostavke za određivanje privremenih mjera radi osiguranja novčanih i nenovčanih tražbina općenito. To osobito proizlazi iz odredbe članka 79.b stavka 7. Zakona o žigu, prema kojoj su odredbe tog članka bez utjecaja na mogućnost određivanja privremenih mjera prema drugim odredbama tog Zakona i odredbama Ovršnog zakona. Dakle, zbog povrede žiga njegov nositelj može imati više vrsta tražbina, od kojih neke mogu predstavljati i tražbine iz članaka 344. i 346. OZ-a, no određene privremene mjere mogu se, što se pretpostavki za njihovo donošenje tiče, odrediti i samo primjenom čl. 79.b Zakona o žigu. U protivnom, posebno propisivanje pretpostavki za određivanje privremenih mjera tim propisom bilo bi besmisleno, ako bi ionako trebalo ostvarivati pretpostavke iz članaka 344. i 346. OZ-a.

Kod toga predlagatelj osiguranja ne treba u prijedlogu učiniti vjerojatnim da mu zbog povrede žiga prijete nenadoknativa šteta. Tu je pretpostavku, prema čl. 79.b st. 2. ZOŽ-a, doista potrebno učiniti vjerojatnom, ali samo onda kada predlagatelj osiguranja dokazuje da mu je žig povrijeđen u obavljanju

14 “Jedina je pretpostavka za donošenje privremene mjere, prema Zakonu o industrijskom dizajnu, da je predlagatelj osiguranja učinio vjerojatnim da je njegovo pravo nositelja industrijskog dizajna povrijeđeno ili da postoji opasnost od povrede tog prava.” Odluka Visokog trgovačkog suda RH, Pž-7049/06 od 5. 1. 2007.; TS Osijek RI-125/06 od 30. listopada 2006.

gospodarske djelatnosti s ciljem pribavljanja protupravne gospodarske ili imovinske koristi, te kada traži određivanje privremene mjere oduzimanja pokretnina ili nekretnina u vlasništvu protivnika osiguranja koje nisu u neposrednoj vezi s povredom, kao i zabranu raspolaganja sredstvima na računu kod financijskih institucija i raspolaganja drugom imovinom.¹⁵

Ako su ispunjene procesne i materijalne pretpostavke za određivanje privremene mjere, sud može odrediti bilo koju privremenu mjeru koja je usmjerena na prestanak ili sprečavanje povrede žiga.¹⁶ Pri tome sud može naložiti protivniku osiguranja da prestane, odnosno odustane od radnji kojima se povređuje pravo na žig. Takav nalog sud može izreći i protiv posrednika čije usluge koriste treće osobe da bi povrijedile pravo na žig.¹⁷ Nadalje, sud može, kako mu to, primjerice, sugerira odredba čl. 79.b. st. 1. i 2. ZOŽ-a, odrediti i privremenu mjeru koja bi uključivala oduzimanje, uklanjanje iz prometa i pohranu predmeta povrede i sredstva povrede koji su isključivo ili u pretežnoj mjeri namijenjeni, odnosno upotrebljavaju se za

činjenje povreda žiga.¹⁸ Tako u prijedlogu za određivanje privremene mjere predlagatelj osiguranja mora istaknuti zahtjev u kojemu će točno označiti tražbinu (novčanu ili nenovčanu) čije osiguranje traži, odrediti kakvu mjeru traži i vrijeme njezina trajanja te, kada je to potrebno, sredstva osiguranja kojima će se privremena mjera prisilno ostvariti, te predmet osiguranja, uz odgovarajuću primjenu pravila OZ-a.

Predlagatelj privremene mjere mora potkrijepiti svoj prijedlog dokazima na temelju kojih sud, s dovoljnim stupnjem uvjerenosti, može zaključiti da je predlagatelj privremene mjere nositelj prava i da mu je njegovo zaštićeno pravo intelektualnog vlasništva povrijeđeno ili da postoji ugroza, odnosno prijetnja ili opasnost od povrede žiga. Kad se to učini vjerojatnim, samim time se učinilo vjerojatnim i postojanje tražbine na propuštanje radnje kojom se povređuje žig ili kojom se povreda žiga čini izglednom.¹⁹ Bitno obilježje privremenih mjera jest u tome da se privremene mjere kao mjere osiguranja mogu zahtijevati i odrediti kako prije podnošenja tužbe zbog povrede žiga, tako i istodobno s podnošenjem tužbe, odnosno poslije podnošenja tužbe zbog povrede žiga.²⁰ U slučaju da je sud odredio privremenu mjeru iz čl. 79.b. st. 4. i 5. ZOŽ BiH prije podnošenja tužbe, u istom rješenju o određivanju mjere mora odrediti i rok u kojem predlagatelj mora podnijeti tužbu radi opravdanja te mjere. Prateći rješenja iz TRIPS-a i Direktive 2004/48/EZ, u odredbi čl. 79.b st. 5. ZOŽ-a propisano je da taj rok ne može biti duži od 20 radnih dana, odnosno 31 kalendarskog dana, od dana dostavljanja rješenja predlagatelju, zavisno od

15 V. odluku Visoki trgovački sud Republike Hrvatske, Pž 7463/2010 od 24. 12. 2010.

16 "Nositelj registriranog žiga koji je učinio vjerojatnim da je njegovo pravo povrijeđeno, može osnovano od suda zahtijevati izdavanje privremene mjere kojom se tuženiku zabranjuje daljnja proizvodnja i prodaja proizvoda i daljnja zloporaba neregistriranog žiga čime se može stvoriti zabuna u gospodarskom prometu. Proizvođenjem i stavljanjem u promet neregistriranog proizvoda postoji vjerojatnost da je proizvođač izvršio povredu prava i registriranog zaštićenog žiga, jer se radi o gotovo istovjetnom proizvodu". V. odluku VTS RH, Pž-5917/03, od 9. 12. 2003., Zbirka odluka HTS, br.8/32.

17 Za srpsku sudsku praksu vidi odluke: "Tužba sa zahtevom za zabranu stavljanja u promet i uništenje robe i predlogom za određivanje privremene mere za zaštitu žiga, može se podneti i protiv trgovinskog preduzeća koje u svojoj prodajnoj mreži prodaje proizvod kojim je izvršena povreda zaštićenog žiga." V. odluku Višeg privrednog suda Srbije, broj: Pž-496/94 od 14. 6. 1994. godine. "Tužilac kao nosilac prava robnog žiga registrovanog u SRJ ima pravo na zaštitu svog robnog žiga. Stoga ako tuženi kao trgovinska organizacija u svojoj prodajnoj mreži prodaje proizvod kojim je izvršena povreda zaštićenog žiga tužioca, on ima pravo da traži zabranu stavljanja u promet takvog proizvoda kao i njegovo uništenje, sve dok se ovakvi proizvodi nalaze na skladištu tuženog trgovca." V. odluku Višeg privrednog suda Srbije, broj: Pž-496/94 od 14. 6. 1994. godine.

18 V. za hrvatsku sudsku praksu presudu VTSRH, br.Pž-5917/03, od 9. prosinca 2003. Za pravnu teoriju više kod SINGER, M., *Privremene mjere osiguranja u sporovima oko povrede prava na robne i uslužne žigove s posebnim osvrtom na pojam „nenadoknadive štete“*, Hrvatski glasnik intelektualnog vlasništva, Zagreb, god. 5, 1998., br. 6, str. 1816-1818.

19 Cit. PAVLOVIĆ, M., *op. cit.*, str. 7.

20 Slično MARKOVIĆ, S. M., *Pravo intelektualne svojine*, Magistrat i Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2007., str. 263.

Kako neovlašteni korisnik žiga često i unatoč privremenoj mjeri nastavlja s činjenjem povrede žiga u gospodarskom prometu, to je za titulara žiga povoljno što se zahtjev za ovršenje privremene mjere radi sprečavanja nastupanja nenadoknadive štete može ponavljati na temelju iste odluke sve dok se ona održava na snazi, jer je svrha takvog zahtjeva osujećenje svake daljnje aktivnosti ili propuštanje dužnika kojom bi bila dovedena u pitanje svrha izdavanja privremene mjere.

toga koji rok ističe kasnije.²¹

Privremene mjere, iako mogu anticipirati, doduše samo privremeno, konačnu sudsku odluku o meritumu stvari kada se ona određuje prije pokretanja sudskog postupka, ipak ne mogu i ne smiju prejudicirati konačnu odluku.²² Kako cilj privremene mjere nije ostvarenje nego osiguranje tražbine, to se njome ne može iscrpiti sadržaj tražbine vjerovnika, odnosno predlagatelja osiguranja. Unatoč nekim situacijama koje predstavlja ju iznimku od navedenog pravila, u parni-

cama radi zaštite prava na žig privremene mjere ne smiju biti određene kao mjere realizacije već isključivo kao mjere osiguranja. Kada bi privremene mjere glasile identično tužbenom zahtjevu, odnosno dijelu istog zahtjeva, tada bi po tužbi tužitelja postalo bespredmetno raspravljati o tim dijelovima tužbenog zahtjeva, jer su sadržani u određenoj privremenoj mjeri. Zato takve zahtjeve za određivanjem privremene mjere treba odbiti, jer privremena mjera ne može zamijeniti presudu, a provođenje takve privremene mjere imalo bi za posljedicu konačnu ovrhu sudske odluke.²³ U tim slučajevima prije bi se moglo raditi o privremenim mjerama radi osiguranja nenovčane tražbine, iako niti zahtjev za određivanje privremene mjere radi osiguranja novčane tražbine nije isključen u slučajevima u kojima se uz zabranu daljnje povrede prava na žig traži naknada štete zbog neovlaštenog korištenja u prometu istog ili sličnog žiga, odnosno ostvarivanja dobiti dovođenjem u zabludu krajnjih korisnika na štetu titulara žiga.²⁴ Ne postoji vjerojatnost tražbine kao jednog od uvjeta za izdavanje privremene mjere ako se ne učini vjerojatnim da je znak dužnika identičan ili sličan sa zaštićenim žigom vjerovnika.²⁵

21 V. čl. 9. st. 5. Direktive 2004/48/EZ.

22 Vidi za usporednu sudsku praksu: "Opšte pravilo, da je nedopuštena privremena mjera identične sadržine sa tužbenim zahtjevom, ima izuzetke predviđene posebnim propisom, kao što je i Zakon o žigovima, a opravdanost takvog izuzetka je u ograničenom vremenskom važenju mjere. Prijedlog da se mjerom oduzme roba kojom se vrši povreda i tužbeni zahtjev da se ista roba uništi ne predstavljaju takav izuzetak, jer nisu identične sadržine." Privredni apelacioni sud, Pž-7353/11 od 15. 09. 2011. godine.

23 V. rješenje Trgovačkog suda u Splitu, br. XVP.1272/97, od 5. rujna 1997., po prijedlogu predlagatelja osiguranja "Slovenijavino" p. o. Ljubljana, Republika Slovenija protiv BAP "Nalis" Metković u sporu utvrđivanja povrede žiga i sličnosti znakova Cockta i Cockla.

24 Detaljnije o privremenim mjerama radi osiguranja novčanih i nenovčanih tražbina vidi u TRIVA, S., BELAJAC, V., DIKA, M., *Sudsko izvršno pravo*, Opći dio, Informator, Zagreb, 1984., odnosno ČIZMIĆ, J., *Komentar Zakona o parničnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine*, Privredna štampa, Sarajevo, 2009., str. 571. i dalje.

25 "Nositelj registriranog žiga u verbalnom i figurativnom obliku – tiskovine može od suda zahtijevati izricanje privremene mjere zabrane naklade, tiskanja i distribuiranja tiskovine, a vjerojatno je da postoji povreda žiga zbog sličnosti." V. odluku VTSRH, Pž-4458/03, od 9. 12. 2003., Zbirka odluka HTS, br. 8/33. "Nositelj registriranog žiga koji je učinio vjerojatnim da je njegovo pravo povrijeđeno može osnovano zahtijevati od suda izdavanje privremene mjere kojom se tuženiku zabranjuje izdavanje tiskovine. Proizvodnjom tiskovine BANAQ postoji vjerojatnost da je nakladnik povrijedio pravo nakladnika registriranog zaštićenog žiga tiskovine BANAK, a radi se o gotovo istovjetnoj tiskovini." V. odluku VTSRH, Pž-4462/03, od 16. 12. 2003., Zbirka odluka

Već je bilo govora da se tužba u povodu zaštite žiga može pokrenuti i prije nego što je došlo do stavljanja roba ili usluga označenih spornim žigom u promet, odnosno već kada postoji namjera takvog neovlaštenog ponašanja. U tom slučaju smatramo da se ne može tražiti osiguranje nenovčane tražbine koja još ne postoji, već samo postoje indicije koje upućuju da bi tražbina mogla nastati *in futurum*.²⁶ Ne treba, s obzirom na procesnu i materijalnoppravnu poziciju protivnika osiguranja, odnosno ovršenika (izvršenika), posebno elaborirati stajalište da te pasivne strane u postupku ne mogu zahtijevati određivanje privremenih mjera u njihovu korist, i to zato što oni nemaju tražbine.²⁷

Da bi se učinila vjerojatnom druga pretpostavka za određivanje privremene mjere – opasnost sprečavanja ili znatnog otežanja ostvarenja tražbine – dovoljno je ukazati na objektivnu opasnost, odnosno potrebu da se spriječi nastanak nenadoknadive štete koja prijete. Ako se tražbina ima ostvariti u inozemstvu, tada ne treba dokazivati opasnost, jer je riječ o apsolutnoj i neoborivoj presumpciji, a i u slučaju tuzemne tražbine neovlaštena uporaba tuđeg žiga u gospodarskom prometu u pravilu dovodi do naznačene opasnosti, odnosno znatne štete za predlagatelja osiguranja.

Kako neovlašteni korisnik žiga često i unatoč privremenoj mjeri nastavlja s činjenjem povrede žiga u gospodarskom prometu, to je za titulara žiga povoljno što se zahtjev za ovršenje privremene mjere radi sprečavanja nastupanja nenadoknadive štete može ponavljati na temelju iste odluke sve dok se ona održava na snazi, jer je svrha takvog zahtjeva osujećenje svake daljnje aktivnosti ili propuštanje dužnika kojom bi bila dovedena u pitanje svrha izdavanja privremene mjere.²⁸ Nadalje, ako osoba kojoj je nešto naloženo

Valja naglasiti da se tražbina ne može osigurati tako da se protivniku osiguranja onemogući obavljanje djelatnosti koja je predmet njegova poslovanja, pa tako otpada mogućnost da se ovršeniku zabrani daljnja proizvodnja proizvoda označenih spornim znakom (npr. bezalkoholnih pića koja su etiketirana spornim znakom).

Postoje i određena ograničenja učinka žiga o kojima sud mora voditi računa prilikom odlučivanja o privremenoj mjeri, jer o tome ovisi vjerojatnost povrede žiga.

Tako registrirani žig nositelju daje isključiva prava koja proizlaze iz toga žiga i ta prava djeluju prema svima, ali nositelj žiga ne može zabraniti trećoj strani upotrebu u trgovačkom prometu njezina imena, ako se tim imenom koristila prije prijave žiga i ako to ime nije stekla zlonamjerno.

U slučaju izostajanja protupravnosti korištenja zaštićenog žiga po prigovoru tuženika, sud neće odobriti izricanje privremene mjere osiguranja.

HTS, br.8/34.

26 V. PSH, Pz-2101/90, od 18. 9. 1990., PSP-47/220.

27 V. OS Split, Gž-3041/82, od 17. 10. 1982., PSP-22/204.

28 Detaljnije ZLATOVIĆ, D., *Ovršnoppravna pitanja u novom hrvatskom pravu intelektualnog vlasništva*, Pravni vjesnik 16 (1-2), 29-50, Osijek, 2000.

ili zabranjeno privremenom mjerom određenom radi zaštite žiga ne postupi po privremenoj mjeri, sud joj može izreći zapriječenu novčanu kaznu.²⁹ U sporovima radi zaštite od povrede žiga, uz one u ZOŽ-u posebno navedene, mogu biti predložene i druge privremene mjere kojima se može odrediti skidanje i uništavanje korištenog žiga, odnosno znaka, posebice povlačenje iz prodaje svih količina proizvoda obilježenih zaštićenim znakom, uz zabranu svake daljnje prodaje.³⁰ Nadalje, kao privremena mjera može egzistirati i odredba o zapljeni etiketa, memorandum, promotivnih i drugih materijala na kojima se nalazi sporni znak, odnosno etiketa, uz posebnu odredbu da se zaplijenjene stvari imaju čuvati u sudu.³¹

Valja naglasiti da se tražbina ne može osigurati tako da se protivniku osiguranja onemogućiti obavljanje djelatnosti koja je predmet njegova poslovanja, pa tako otpada mogućnost da se ovršeniku zabrani daljnja proizvodnja proizvoda označenih spornim znakom (npr. bezalkoholnih pića koja su etiketirana spornim znakom).³² Postoje i odre-

đena ograničenja učinka žiga o kojima sud mora voditi računa prilikom odlučivanja o privremenoj mjeri, jer o tome ovisi vjerojatnost povrede žiga. Tako registrirani žig nositelju daje isključiva prava koja proizlaze iz toga žiga i ta prava djeluju prema svima, ali nositelj žiga ne može zabraniti trećoj strani upotrebu u trgovačkom prometu njezina imena, ako se tim imenom koristila prije prijave žiga i ako to ime nije stekla zlonamjerno. U slučaju izostajanja protupravnosti korištenja zaštićenog žiga po prigovoru tuženika, sud neće odobriti izricanje privremene mjere osiguranja.³³

Trajanje privremene mjere određuje sud u rješenju o određivanju privremene mjere sukladno okolnostima slučaja. Za očekivati je da se u predmetnim pravnim stvarima privremene mjere određuju na način da stupaju na snagu odmah po donošenju, a da ostaju na snazi do pravomoćnog okončanja spora u vezi s povredom žiga.³⁴ Prema izričitoj odredbi čl. 79.e. ZOŽ-a i postupak u vezi s donošenjem privremene mjere zbog povrede žiga je hitan.

Za razliku od ZOŽ-a, ZOT ne sadrži posebne odredbe koje bi uredile određivanje privremenih mjera u sudskim postupcima zaštite od neloyalne konkurencije, niti

29 V. presudu VTSRH, Pž-1939/05, od 27. 9. 2005., Izbor odluka VTSRH br. 11/80.

30 V. rješenje TS Zagreb br. P-11801/94. Nadalje, upućujemo i na odredbu čl. 12. Direktive 2004/48/EZ, kojom je predviđena mogućnost izricanja alternativnih mjera. Naime, države članice mogu odrediti da u odgovarajućim slučajevima i na zahtjev osobe kojoj bi mogle biti naložene mjere utvrđene odjeljkom 5. Direktive, nadležna sudska tijela mogu narediti plaćanje novčane naknade oštećenoj strani umjesto primjene mjera utvrđenih odjeljkom 5. Direktive (koji uključuje i određivanje privremenih mjera), ako je ta osoba postupala nenamjerno i pažljivo, ako bi joj izvršenje tih mjera uzrokovalo nerazmjernu štetu i ako se novčana naknada oštećenoj strani čini primjerenom.

31 V. rješenje Trgovačkog suda u Splitu, br. XVP-1272/97, od 5. 9. 1997. Vidi čl. 9. Direktive 2004/48/EZ. Nužno je ukazati i na mjeru iz britanskog pravnog sustava tzv. *freezing-injunction* ili *Mareva-injunction*, po kojoj sudovi mogu odrediti zabranu raspolaganja sredstvima na računima banaka ili pljenidbu druge imovine. Ipak, predlagatelj osiguranja ne stječe založno pravo na predmetima koje obuhvaća *Mareva-injunction*. O tome detaljnije kod CORNISH, W. R., *Intellectual Property*, third edition, Sweet & Maxwell, London, 1996., str. 71.

32 "Sud ne može odrediti privremenu mjeru kojom se ne postiže svrha osiguranja potraživanja. Potraživanje se ne može osigurati tako da se dužniku onemogućiti obavljanje djelatnosti koja je predmet njegova poslovanja." V. odluku Privrednog suda Hrvatske, Pž-765/92 od 31. 03.

1992. godine, PSP, br. 52/92, str. 165, odl. br. 187.

33 V. VTSRH, Pž-3396/2009-3, od 3. 6. 2009., Izbor odluka Vrhovnog suda RH, br.2/121., 2009., str. 133.

34 Usporedi CRNIĆ, I., *Izvršni postupak u praksi*, Informator, Zagreb, 1989. Za usporednu sudsku praksu v. odluku Privrednog apelacionog suda, Pž-2912/11 od 6. 4. 2011. godine "Privremena mjera izrečena po odredbama Zakona o žigovima važi do pravnosnažnog okončanja postupka po tužbi zbog povrede, a o žalbi protiv tog rješenja odlučuje se u roku od osam dana od prijema spisa u drugostepeni sud. Zato ako o mjeri nije odlučeno ranije, već tek u presudi kojom se odlučuje o tužbenim zahtjevima, privremena mjera ne ostvaruje svoju svrhu i cilj – sprečavanje daljeg vršenja povrede (do pravnosnažne odluke suda o tužbenim zahtjevima). Također nije jasno kakvi su pravni efekti odlučivanja o privremenoj mjeri istovremeno sa odlučivanjem o tužbenom zahtjevu, kada privremena mjera važi do pravnosnažnog okončanja parnice, kada se o žalbi protiv rješenja o određivanju privremene mjere, pa i kada je sadržana u presudi odlučuje u roku od osam dana iz čega bi slijedilo da odlučivanjem o žalbi potpuno postaje bespredmetna odluka o određivanju privremene mjere u ovakvoj pravnoj stvari."

odredbu koja bi upućivala na primjenu odredbi posebnih zakona koji reguliraju prava industrijskog vlasništva. Međutim, kako zaštita od nelojalne konkurencije nesporno predstavlja segment prava industrijskog, odnosno intelektualnog vlasništva u cjelini, zastupamo stajalište da je ovdje moguća supsidijarna primjena međunarodnih pravnih vrela u tom području (Pariška konvencija, TRIPS, Direktiva 2004/48/EZ), odnosno naročito posebnih nacionalnih propisa u području prava industrijskog vlasništva, u situacijama kad u propisima o nelojalnoj konkurenciji ne nalazimo odgovarajuće pravno rješenje, i to u sporovima u kojima je radnjom nelojalne konkurencije obuhvaćeno nečije pravo intelektualnog vlasništva. Zato i u samostalnim sudskim postupcima radi zaštite žiga, posebice onoga općepoznatoga, od nelojalne konkurencije tužitelj može tražiti određivanje privremenih mjera pozivom kako na opće procesne propise tako i pozivom na supsidijarne specijalne odredbe ZOŽ-a.³⁵

U skladu sa stremljenjima Direktive 2004/48/EZ, bilo bi *de lege ferenda* poželjno ukazati na potrebu izričitog zakonskog reguliranja određivanja privremenih mjera kojima bi se prevenirale ili sprečavale radnje nelojalne konkurencije u Zakonu o trgovini, odnosno kojima bi se sprečavale ili u korišćenu zatirale povrede žiga koje se

čine na komercijalnoj razini.³⁶ Uz klasične privremene mjere zbog povrede žiga, ZOŽ predviđa i privremene mjere za osiguranja dokaza (čl. 79.c ZOŽ-a).

Na zahtjev nositelja žiga koji učini vjerojatnim da mu je žig povrijeđen ili da prijeti opasnost od povrede žiga, sud može odrediti privremenu mjeru radi osiguranja dokaza. Tom privremenom mjerom sud može osobito odrediti izradu detaljnog opisa robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje žig, uz uzimanje primjeraka ili bez njih, oduzimanje robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje žig, te oduzimanje materijala i sredstava koji su upotrijebljeni za izradu i distribuciju robe za koju se učini vjerojatnim da se njome povređuje žig, te dokumentacije koja se na to odnosi. I te se privremene mjere mogu izreći i bez obavješćivanja protivnika osiguranja ako predlagatelj osiguranja učini vjerojatnim da prijeti opasnost od uništenja dokaza ili od nastanka nenadoknadive štete. Ako je privremena mjera izrečena bez obavješćivanja protivnika osiguranja, sud će rješenje o privremenoj mjeri, odmah po njevoj provedbi, dostaviti protivniku osiguranja. U rješenju kojim se određuje privremena mjera sud će odrediti i trajanje te mjere, a ako je mjera određena prije podnošenja tužbe, i rok u kojemu predlagatelj osiguranja mora podnijeti tužbu radi opravdanja mjere, koji ne može biti kraći od 20 radnih dana, odnosno 31 kalendarski dan, od dana dostave rješenja predlagatelju osiguranja, ovisno o tome koji kasnije istječe.

35 Za usporednu praksu: "Nosilac opštepoznatog znaka uživa zaštitu kao i nosilac registrovanog žiga, uključujući ovlaštenje za predlaganje privremenih mjera propisanih Zakonom o žigovima. iz navedenih odredbi proizlazi da i nosilac opštepoznatog znaka uživa zaštitu kao i nosilac žiga, a ona obuhvata i ovlaštenje za predlaganje određivanja privremenih mjera sadržine koja je Zakonom o žigovima predviđena. Međutim, kao što nosilac žiga, pored dokazivanja uslova za određivanje privremene mjere koje se tiče vjerovatnosti povrede prava, mora dokazati svoje svojstvo nosioca žiga, odnosno nosioca prava iz prijave, tako i lice koje tvrdi da koristi opštepoznati znak ovo svoje svojstvo mora dokazati. Tužilac samo prednje ističe u tužbi i ničim ne dokazuje ovo svoje svojstvo, kao što ne dokazuje ni o kakvom se autorskom imovinskom pravu radi, a koje je povrijeđeno, odnosno šta konkretno predstavlja autorsko djelo koje je povrijeđeno, koje je fizičko lice autor tog djela i na koji način je tužilac, kao pravno lice, nosilac eventualnih imovinskih prava." Odluka Privrednog apelacionog suda, Pž-1113/11 od 18. 02. 2011. godine.

36 Takvo rješenje postoji u hrvatskom žigovnom pravu. V. odredbu čl.79.b st.2. ZOŽ RH. Detaljnije kod PARAC, K., *Gradanskopravna zaštita prava intelektualnog vlasništva prema novelama zakona s područja prava intelektualnog vlasništva iz 2007.godine*, u MATANOVAC, R. (op. red.) i dr., *Prilagodba hrvatskog prava intelektualnog vlasništva europskom pravu*, DZIV & Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 254.-255.

Kolokacije u jeziku prava

Je li društveni ugovor a *social contract*?

Priredila

Ivana Bendow
prof.

Slijedeći svoju neobuzdanu sklonost spajanju i pripajanju riječi, Nijemci bi na pitanje iz naslova odgovorili s *jein*. *Ja und nein, both yes and no*, i jest i nije. Ako je riječ o Rousseauovom djelu iz 1762. godine (*Du contrat social*), onda jest *a social contract*, ali ako je u pitanju temeljni ustrojbeni akt javnog trgovačkog društva, komanditnog društva ili društva s ograničenom odgovornošću, onda nije. *Oooops!* Dotaknuli smo se izraza trgovačko društvo. Znači, na skliskom smo terenu, na kojem ćemo se, što god rekli na engleskom, koji god engleski pravni naziv upotrijebili, redovito morati ograđivati. Zbog toga je korisno naučiti najprije nezaobilazan izraz kojim se govornik ograđuje od kategoričkih tvrdnji o nazivima i sadržaju koji se iza njih krije. Magični izraz je: *it roughly corresponds to* ili *it's the closest equivalent to* – to ugrubo odgovara, to je nablži ekvivalent. Misleći, na primjer, na naše javno trgovačko društvo, govornik će svakako na engleskom reći: *It roughly corresponds to the English general partnership*, kao što kaže profesor Jakša Barbić uspoređujući naše pravo društava prema pravu društava u ostalim pravnim sustavima: *General partnership* najbliži je našem javnom trgovačkom društvu, a *limited partnership* našem komanditnom društvu. Nešto dalje u istom tekstu (Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio) akademik ovako uspoređuje: *Slično je i s pravom SAD-a gdje je pravu društava najbliži corporate law, ali se ono što se obrađuje pod spomenuta dva naziva nipošto ne smije izjednačiti*. Najbliži je, najbliža je, *is the closest equivalent to, roughly corresponds to* – bez tih “štaka” nije preporučljivo upuštati se u razgovor sa strancem o tipovima trgovačkih

društava i njihovim nazivima. Zapravo, bez njih se nije uputno upuštati u bilo kakvu poredbenu temu.

Nakon što smo pronašli engleske (najbliže!) inačice našim nazivima javno trgovačko društvo i komanditno društvo, recimo nešto o razlici u sadržaju tih naziva. U nas se javno trgovačko društvo i komanditno društvo smatraju, kako im i sam naziv kaže, društvima (*companies*), i uređeni su Zakonom o trgovačkim društvima. Međutim, prema anglo-američkom pravu društva osoba nisu *companies*, nego *partnerships*. Njihov konstituirajući akt – evo odgovora na pitanje je li društveni ugovor *social contract* ili što drugo – naziva se *partnership agreement* (alternativni naziv ponuđen je u rječničkom dijelu priloga). Drugim riječima, pravni sustavi koji slijede anglo-američku pravnu tradiciju odvajaju društva osoba (*partnerships*) od društva kapitala (*limited liability companies, amer. corporations*) u smislu da ih uređuju zasebnim zakonima, koji se obično zovu *Partnership Act* odnosno *Companies Act* i upisuju se u zasebne registre, koji se najčešće nazivaju *Partnerships Register* odnosno *Companies Register*.

Kako onda nazvati naš Zakon o trgovačkim društvima (koji, uzgred, uređuje i trgovca pojedinca, iako, ako dobro razumijem, dotični nije ni društvo ni trgovačko) i kako nazvati naš sudski registar? Nazovemo li Zakon *Companies Act* ili *Trading Companies Act*, stranac bi mogao pomisliti da se radi o upisniku samo za d. d. i d. o. o. Isto tako, nazovemo li sudski registar *Companies Register*, naš bi strani sugovornik mogao pomisliti da je u pitanju upisnik samo za d. d. odnosno d. o. o. Jedno moguće

O autorici

Ivana Bendow podučava pravnički engleski jezik i sastavlja hrvatsko-engleski kolokacijski rječnik prava. Autorica je dvaju dvojezičnih frazeoloških rječnika u nakladi Školske knjige.

rješenje je smjestiti trgovačka društva pod krovni naziv *business associations* ili *business entities*. Drugo rješenje je koristiti naziv *company* za sva trgovačka društva, ali pritom biti spreman strancu pojasniti, tj. reći nešto poput: *We have only one register for both partnerships and companies*, odnosno *Croatian Companies Act governs both companies and partnerships – and even sole proprietorships*.

Primijetimo, na kraju, jednu učestalu jezičnu pojavu – skraćivanje naziva. Tako, primjerice, društvo s ograničenom odgovornošću, punim imenom *a private limited liability company*,

počesto gubi dijelove svog punog naziva, pa od *private limited liability company* nastaje *a private limited company* da bi na kraju ostalo samo *a private company*. Slično se događa i sa statutom dioničkog društva, koji od *articles of association* često postaje *company's articles*, od čega opet često ostaje samo *the articles*, pa se nerijetko može čuti ili pročitati: *It's governed by the articles* – to je uređeno statutom društva.

Nazivi se u engleskom često skraćuju, a mi ćemo morati, čini mi se, razgovor o trgovačkim društvima produžiti, odnosno nastaviti u sljedećem broju Odvjetnika.

nastanak i prestanak društva company formation and dissolution

društvo nastaje a company is formed

društvo prestaje a company is dissolved

javno trgovačko društvo, j. t. d. a general partnership, GP

komanditno društvo, k. d. a limited liability partnership, LLP

komanditar a limited partner

komplementar a general partner

dioničko društvo, d. d. a public limited liability company, a public company, PLC

društvo s ograničenom odgovornošću, d. o. o. a private limited liability company, a private company, Ltd

gospodarsko interesno udruženje, GIU economic interest grouping

europsko gospodarsko interesno udruženje, EGIU a European Economic Interest Grouping, EEIG

trgovac pojedinac a sole trader, sole proprietorship

ortakluk a simple partnership

tajno društvo a secret partnership

tvrтка društva company business name, business name, company name

prijaviti tvrtku to register a business name

sjedište društva company registered office, registered office

društveni ugovor *društva osoba* a partnership agreement, articles of partnership

društveni ugovor *dioničko društvo s ograničenom odgovornošću, brit.* articles of association, *amer.* articles of incorporation

statut *d. d. i društvo za uzajamno osiguranje* articles of association, a company's articles

izmjena statuta alteration of company's articles, change of articles

predmet poslovanja društva a company's objects

temeljni kapital share capital, *amer.* stock capital

ovlašteni temeljni kapital, nominalni kapital authorised share capital, nominal capital, *amer.* authorized stock

upisani kapital subscribed capital

uplaćeni kapital paid up capital

sudski registar companies register, a register of business entities

rješenje o upisu u sudski registar a certificate of incorporation

podružnica, filijala a branch office

predstavništvo a representative office

ovisno društvo, društvo kći a daughter company, a subsidiary

vladajuće društvo, društvo majka a parent company, a holding company

skupština društva annual general meeting, annual meeting, general meeting, AGM

izvanredna skupština društva extraordinary general meeting, EGM

uprava a board

nadzorni odbor a supervisory board

Oblikovanje pisanoga teksta

Priredio

.....
dr. sc.
Marko Alerić
 prof.

Svatko se lako može složiti s tvrdnjom da pisanje nije ni jednostavno ni laka vještina i da svaki tekst najčešće nastaje nakon brojnih izmjena, dorada i dopuna, kako riječi tako i rečenica.

Pisanje nije ni jednostavno ni lako zato što tekst koji pišemo mora biti:

1. razumljiv, pravilan i jasan (do velikih poteškoća u komunikaciji vrlo često dolazi zbog toga što primatelj poruku ili nije razumio ili ju je razumio drugačije od sadržaja, odnosno značenja koje mu je pošiljalac poruke namjeravao prenijeti)
2. sadržajno i logično povezan (pisac teksta treba odrediti redoslijed rečenica i način na koji će svaka nova rečenica u tekstu biti povezana s prethodnom, na nju se oslanjati, ali u sebi sadržavati i neki novi podatak, koji se nije nalazio u prethodnoj rečenici)
3. usklađen s očekivanom strukturom teksta (na početku teksta treba se nalaziti uvod, nakon uvoda treba slijediti razrada teme, a na kraju zaključak)
4. usklađen s temom, sažet i oblikovan na način koji će biti u primateljevu obzoru očekivanja.

Što prethodi oblikovanju teksta?

1. Prije oblikovanja teksta pisac treba odrediti temu teksta, odnosno precizirati ono o čemu će u tekstu pisati. Temu je potrebno ograničiti (smjestiti je u prostor i vrijeme), proučiti ono što je o njoj već rečeno/napisano, tvrdnje potkrijepiti dokazima, voditi računa o mogućim protu-

argumentima itd.

2. Potrebno je odrediti cilj, odnosno utvrditi: što tekstom želimo postići, u kojemu obliku i opsegu, kakvu reakciju očekujemo itd.

Kako se tekst oblikuje?

1. Na početku teksta treba se nalaziti **uvod**. On treba poslužiti kako bi se čitatelja motiviralo za čitanje poruke i kako bi ga se pripremilo za razumijevanje sadržaja teksta. U uvodu trebaju biti navedeni razlozi, ciljevi i okolnosti nastanka teksta i najavljena tema teksta, odnosno ukratko opisan sadržaj kojim će se tekst baviti.
2. Nakon uvoda treba slijediti **iznošenje** (izlaganje) teme. Tema se iznosi postupno, kako bi se čitateljima omogućilo da razumiju ono što su pročitali i o tome promisle. U iznošenju teme najčešće se javljaju dvije vrste rečenica: a) rečenice kazivanja i b) rečenice dokazivanja. Rečenicama kazivanja iznosimo tvrdnje, mišljenja i sl. u vezi s temom, a rečenicama dokazivanja te tvrdnje, mišljenja i sl. dokazujemo.
3. Na kraju teksta dolazi **zaključak**. U zaključku je potrebno ponoviti cilj zbog kojega smo tekst napisali, navesti najvažnije dijelove teksta, pozvati čitatelje na prihvaćanje iznesenih tvrdnji, promjenu mišljenja i djelovanje u skladu s novim mišljenjem.

Što treba učiniti nakon što smo tekst napisali?

1. Prije nego što tekst pošaljemo primatelju, vrlo je korisno i važno za trajno napredovanje u razvoju vještine pisanja nekoga zamoliti da tekst pročita i upozori nas na moguće nerazumljivosti, nepravilnosti i nejasnoće. O svemu na što smo upozoreni trebamo razmisliti i zatim odlučiti što ćemo od toga u tekstu promijeniti, odnosno popraviti.
2. Slanje teksta primatelju nije kraj aktivnosti koje poduzimamo kako bismo primatelju prenijeli poruku. Naime, da bismo bili sigurni da je primatelj poruku primio, da ju

O autoru

Marko Alerić diplomirao je, magistrirao i doktorirao na studiju kroatistike Filozofskog fakulteta u Zagrebu, gdje je izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta. Sudjeluje na brojnim međunarodnim znanstvenim skupovima i objavljuje znanstvene i stručne radove iz područja jezikoslovlja.

je razumio i da će postupiti u skladu s njezinim sadržajem, moramo od njega dobiti povratnu informaciju. Povratna informacija može biti primateljev pisani odgovor ili činjenica koja upućuje na to da je postupio u skladu s onim što smo od njega očekivali, što smo od njega tražili itd. Ako je povratna informacija bila pozitivna, odnosno u skladu s našim očekivanjima, znači da je tekst koji smo napisali bio razumljiv, pravilan i jasan, i da nam može poslužiti kao model za nove tekstove. Ako je povratna informacija bila negativna, moramo razmisliti o razlozima koji su do toga mogli dovesti, ponovno pročitati tekst koji smo napisali, a zatim preoblikovanjem sadržaja, uvođenjem novih činjenica ili jasnijim izražavanjem pokušati na nov način prenijeti poruku i uvjeriti primatelja da je prihvatiti i postupiti u skladu s njom.

Tekst koji slijedi oblikovan je razumljivo i jasno, ali ne i pravilno jer se u njemu javlja nekoliko odstupanja od norme hrvatskoga standardnog jezika.

Poštovani gosp. Kneževiću,

zahvaljujemo se na upitu koji ste nam poslali i ispričavamo se **radi** očitog nesporazuma koji je nastao jer, nažalost, niste bili upoznati s činjenicom da je novi Pravilnik na snagu stupio 1. siječnja 2015. **na osnovu** čega se ne može primijeniti na poslove dogovorene prije 1. siječnja 2015. Ipak, spremni smo s **vama** dogovoriti posebne uvjete. Predlažemo sastanak na kojem bismo precizirali uvjete i dogovorili nastavak **zajedničke suradnje** u četvrtak 12. veljače 2015. u 13 sati.

Molimo Vas, javite nam **da li vam** odgovara predloženo vrijeme sastanka ili, u suprotnom, predložite vrijeme koje **vam** odgovara.

Srdačno i s poštovanjem

Što je u tekstu **nepravilno?**

zahvaljujemo se – i glagol *zahvaliti se* i glagol *zahvaliti* u hrvatskome su jeziku pravilni, ali svaki ima svoje značenje i ne može se, bez promjene značenja, umjesto jednog upotrebljavati drugi glagol. *Zahvaliti* znači 'nekome za nešto iskazati hvalu', a *zahvaliti se* 'ne htjeti nešto prihvatiti, odreći se neke funkcije ili časti, nekoga

odbiti, dati ostavku'. Pogrešna upotreba glagola 'zahvaliti se', u značenju 'iskazati hvalu nekome za nešto' u hrvatskome se javila pod utjecajem njemačkog 'sich bedanken'.

radi – prijedlog *radi* pravilno se upotrebljava za izražavanje namjere, cilja, onoga što će se dogoditi, npr. *Otputovao je na more radi oporavka.* (**S kojom je namjerom** otputovao na more?)

Prijedlog *zbog* pravilno se upotrebljava za izražavanje uzroka, npr. *Otputovao je na more zbog bolesti.* (**Zbog čega** je otputovao na more?)

S obzirom na to da je u rečenici iz poslovnog pisma riječ o nesporazumu koji je uzrok činjenice da gosp. Knežević nije bio upoznat s tim da je na snagu stupio novi *Pravilnik*, u rečenici je trebalo upotrijebiti prijedlog *zbog* (... *ispričavamo se zbog očitog nesporazuma...*).

na osnovu – nepravilno je sklanjanje imenice 'osnova' kao da je imenica muškoga roda, tj. kao da u nominativu glasi *osnov*. Imenica *osnova* u hrvatskome je jeziku ženskoga roda i umjesto nepravilnog: *N osnov, G osnova, D osnovu, A osnov, V osnove, L na osnovu, I s osnovom* pravilno se sklanja: *N osnova, G osnove, D osnovi, A osnovu, V osnovu, L na osnovi, I s osnovom*. U rečenici je, dakle, trebalo upotrijebiti *na osnovi*.

vam/Vam – zamjenica *vi* piše se malim početnim slovom kad se obraćamo većem broju osoba, npr. *Poštovani kolege, molimo vas da nam što prije javite...* Kada se zamjenicom *vi* obraćamo jednoj osobi, onda je trebamo pisati velikim početnim slovom. Kako je u pismu očito da se zamjenicom *vi* misli na jednu osobu, pravilno ju je trebalo napisati velikim početnim slovom.

zajedničke suradnje – imenica 'suradnja' u hrvatskome jeziku označava zajednički rad. Slično i imenica 'suradnik' označava onoga koji s nekim surađuje. Uz imenicu 'suradnja' zato je nepravilno upotrebljavati pridjev 'zajednička'. Upotrebom izraza 'zajednička suradnja' pokazujemo da ne razumijemo značenje riječi 'zajednička' i 'suradnja'.

da li – premda postavljanje pitanja riječcom *da* i česticom *li* u hrvatskome jeziku nije nepravilno, ipak je, kad je god to moguće, pitanja bolje postavljati s pomoću glagola u prezentu i čestice *li* (*odgovara li Vam*).

**Dana 28. siječnja 2015. godine pred dopredsjednikom
Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:**

ANA BARNJAK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u MAKARSKOJ.

MATKO BOBAN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

ANTONIO BUHIN
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

KATARINA ČOPO
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

VEDRAN GJENERO
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u DUBROVNIKU.

OZREN IVKOVIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

JELENA JAKŠIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u RIJECI.

DEJAN KUHARIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine sa
sjedištem ureda
u LUDBREGU.

ZDENKO LEKSA
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u GAREŠNICI.

**DOMAGOJ
MLADIČEK**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARKO MUČNJAK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

NIKOLA PAJIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u PULI.

TIHOMIR POSAVČIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u VINKOVCIIMA.

SANDRO SALOPEK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

LIDIJA VINCENT
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
1. prosinca
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u KUTINI.

IVA VOLARIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
19. siječnja
2015. godine sa
sjedištem ureda
u OSJEKU.

TAJANA ZLABNIK
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
1. prosinca
2014. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

*Dopredsjednik HOK-a
Mladen Klasić s novim
članovima*

Dana 18. veljače 2015. godine pred predsjednikom Hrvatske odvjetničke komore odvjetničku prisegu dali su:

ANDREA BAKIĆ
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. veljače 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

DOMAGOJ BENJAK
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**VINKA BRUNDULA
TADIĆ**
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. veljače 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u SAMOBORU.

**DANILO
CVITKOVIĆ-
VUČETIĆ**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

BRUNO ČER
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u KOPRIVNICI.

BOJAN DONESKI
Odobren upis
na sjednici
Izvršnog odbora
9. veljače
2015. godine sa
sjedištem ureda
u GAREŠNICI.

**NIKOLINA
DUNĐER**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

MARIJA GREPO
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**LANA LOPARIĆ
GREGUR**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 19.
siječnja 2015.
godine, sa
sjedištem ureda
u VARAŽDINU.

IGOR METELKO
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

DORA NIKOLIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

INGRID ROCE
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ROVINJU.

JANJA TOPOL
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

**RANKO NIKOLA
VIČAN**
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine, sa
sjedištem ureda
u ZAGREBU.

KATARINA ZRILIĆ
Odobren upis na
sjednici Izvršnog
odbora 9. veljače
2015. godine sa
sjedištem ureda
u SPLITU.

*Predsjednik HOK-a
Robert Travaš s novim
članovima*

Ivan Vekić (1938. – 2014.)

Tužni zbore, poštovana obitelji Vekić, dame i gospodo, kolegice i kolege, danas smo se ovdje okupili kako bismo se oprostili od našeg kolege i prijatelja Ivana Vekića, odvjetnika u miru, nakon što nas je zatekla vijest o njegovoj iznenadnoj smrti.

Zapala me teška dužnosti, ali i čast, u ime Hrvatske odvjetničke komore i Odvjetničkog zbora Osijek oprostiti se od kolege Vekića.

Ivan Vekić rođen je 1938. godine u Poljicama kraj Vrgorca, a kao dvogodišnji dječak došao je u Slavoniju u Josipovac. Srednju mušku gimnaziju završio je u Osijeku i u roku je diplomirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu 12. lipnja 1962. godine. Neko vrijeme radio je u Imovinsko-pravnom odjelu Općine Osijek i javnom pravobraniteljstvu, da bi se u Imenik odvjetnika HOK-a upisao 25. studenoga 1969., a član Komore bio je sve do brisanja iz Imenika, dana 31. svibnja 2000. godine.

Njegov životni put odredit će knjige, one iz kojih je učio, one koje je citirao u završnim govorima i one koje će kasnije napisati.

Kao odvjetnik podržavao je, prema ocjeni mnogih kolega, ideju prirodnog prava, odnosno pravednosti kao najveće vrline. Uporište svih pravnih stajališta i analiza nalazio bi prvo u zakonima, ali i u Bibliji, filozofiji, etici, povijesti, često se pozivajući na sentence velikih europskih mislilaca, tako da su mu završni govori predstavljali interdisciplinarni prikaz i rezime slučaja. Ono što ga je krasilo i činilo posebnim odvjetnikom, bile su njegove izuzetne govorničke vještine. Pritom je bio fokusiran na suče a ne na sebe, jasne i glasne dikcije, upotrebljavajući poetske i logičke figure, kad bi zatrebalo i smicalice, sve što je bilo nužno da njegova stajališta učini uvjerljivijim od protivnika.

Svaki kazneni predmet kirurški je secirao, posebice psihološku profiliranost počinitelja i njihov subjektivni odnos prema kaznenom djelu. Bio je od onih koji vole sučeljavanje, dvoboje, bilo u sudnici ili izvan nje. I nikada nije ustuknuo, ni pred kime.

Radeći kao odvjetnik odgojio je plejadu vježbenika koji danas rade kao odvjetnici u Osijeku. Bio im je i principal i mentor i učitelj života.

Početak 1989. godine, paralelno s odvjetničkom karijerom počeo je graditi i onu drugu – političku. Pero i govor zamijenit će strojnicom. Nacionalni ideali i ispunjenje stoljetne želje njegova naroda za samostalnom državom preusmjerit će Ivanov daljnji život na dijametralno različiti put, pa tako početkom ljeta 1991. godine, u najtežim i sudbonosnim trenucima za našu domovinu, preuzima mjesto ministra unutarnjih poslova. Nakon isteka mandata u Saboru vraća se radu u odvjetništvu ali i pisanju, kojim nastavlja svoj ratom nedorečeni put.

Od *Svakidašnje jadikovke* Tina Ujevića preko rimskog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu, odvjetništva u Osijeku i Zagrebu, s puškom u Vukovaru, do *Pete zapovijedi* u Višnjevcu.

Sve za obraz – obraz ni za što. To je bio Ivan Vekić, naš prijatelj i kolega odvjetnik.

U ime Hrvatske odvjetničke komore i svih članova Odvjetničkog zbora Osijek izražavam iskrenu sućut ožalošćenju obitelji.

Počivao u miru!

(govor Dubravka Marjanovića, predsjednika Odvjetničkog zbora Osijek, na komemoraciji Ivanu Vekiću održanoj 19. prosinca 2014. godine u Velikoj vijećnici Osječko-baranjske županije u Osijeku)

Mate Burazin (1953. – 2015.)

Poštovana obitelji Burazin, dragi prijatelji, kolegice i kolege, Hrvatska odvjetnička komora i Odvjetnički zbor Splitsko-dalmatinske županije, izgubili su 29. prosinca 2014. godine svog uglednog člana, odvjetnika Matu Burazina.

Pripala mi je teška, emotivna, ali ujedno časna dužnost, u ime našeg kolektiva oprostiti se od dragog Mate koji nas je prerano i iznenada napustio.

Mate Burazin rođen je 15. svibnja 1953. godine u Sinju. Nakon završene gimnazije, studirao je na Pravnom fakultetu u Splitu gdje je diplomirao u prosincu 1975. godine. Svoj pripravnički staž odradio je na Općinskom sudu u Pagu i Općinskom sudu u Zadru, nakon čega polaže pravosudni ispit.

Imenovan je za suca Općinskog suda u Imotskom 1. prosinca 1979. godine te je sudačku dužnost obnašao sve do kraja 1995. godine. Obnašao je i dužnost načelnika općine Cista Provo, kao volonter.

U Imenik odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore upisuje se danom 1. veljače 1996. godine, sa sjedištem ureda u Imotskom, da bi 11. studenog 2013. godine u Imotskom osnovao Zajednički odvjetnički ured sa svojom kćerkom Mateom Burazin Lončar, također odvjetnicom.

Kao i na prijašnjim funkcijama koje je obnašao, tako i u odvjetništvu, njegov odnos sa kolegama i strankama bio je istovremeno i profesionalan i ljudski. Krasila ga je mirnoća, tolerancija, profesionalnost, plemenitost, poštenje i veliko srce, po čemu je bio prepoznat i uvijek svugdje rado prihvaćen. Među kolegama je bio omiljen, cijenjen, uvijek vedar i nasmijan, a takav je bio i prilikom našeg zadnjeg susreta kad smo se nasmijali, te je i tada ona iskrena vedrina, unatoč teško narušenom zdravlju, zračila iz njegovih očiju kao odraz njegove dobre i velike duše.

U ime Hrvatske odvjetničke komore, Odvjetničkog zbora Splitsko-dalmatinske županije i svoje osobno, izražavam iskrenu sućut obitelji, roditeljima Petru i Mari, tvojoj voljenoj supruzi Draženi, tvome sinu Petru, tvojim kćerkama Josipi i Matei, tvome bratu Ivanu i ostaloj mnogobrojnoj rodbini i prijateljima.

Teško je u ovom trenutku naći riječi utjehe za tvoje najbliže. Bog neka im podari snage za put u budućnost, a dio te snage neka crpe iz dubokog traga koji si im ostavio iza sebe, ponosni i sretni što su te imali.

Dragi kolega, prijatelju i kume, neka ti je laka hrvatska zemlja, počivao u miru.

(govor Silvije Đerek Matković, odvjetnice u Imotskom, održan na ispraćaju odvjetnika Mate Burazina)

Ekrem Galijatović (1934. – 2015.)

Ekrem Galijatović rođen je 1. rujna 1934. godine u Sarajevu, gdje se školovao i diplomirao 1957. godine na Pravnom fakultetu. Za svoj stručni rad dobio je dva sveučilišna priznanja.

Vježbeničku praksu obavio je u odvjetničkoj kancelariji Ahmeta Salčića i u tadašnjem Okružnom sudu u Sarajevu. U Imenik odvjetnika bio je upisan 1962. godine, a u njegovoj odvjetničkoj kancelariji praksu su prošli deseci odvjetničkih vježbenika.

U organe Advokatske komore Bosne i Hercegovine biran je od 1958. godine, prvo kao član Upravnog odbora Komore u ime organizacije Advokatskih pripravnika, a potom i na mnogobrojne funkcije u organima Komore. Bio je član i dugogodišnji predsjednik Upravnog odbora Advokatske komore Bosne i Hercegovine, te predsjednik Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine od 2002. godine do 2004. godine. Povukao se sa svih funkcija u Komori nakon navršenih 70 godina života.

U Savezu advokatskih republičkih i pokrajinskih komora bivše SFRJ bio je dugogodišnji član zamjenika člana predsjedništva, te član raznih komisija. Od 1993. do 1999. godine bio je potpredsjednik Međunarodne unije advokata za Federaciju Bosne i Hercegovine. Godine 1990. dobitnik je Povelje Saveza advokatskih republičkih i pokrajinskih komora SFRJ u znak zahvalnosti za unapređenje advokature i njenu afirmaciju u inozemstvu. Dobitnik je Zlatne plakete Advokatske komore Federacije Bosne i Hercegovine za osobite zasluge na unapređenju advokature/odvjetništva, u povodu obilježavanja 120 godina advokature/odvjetništva u Bosni i Hercegovini, koja mu je uručena u rujnu 2003. godine.

Autor je niza referata objavljenih na godišnjim plenumima i mnogobrojnim skupovima advokature i pravosuđa, a bio je i član brojnih državnih komisija iz područja pravosuđa.

Ekrem Galijatović preminuo je 2. siječnja 2015. godine u Sarajevu.

